

משנה מסכת יומא (מ)

• [פרק א](#) • [פרק ב](#) • [פרק ג](#) • [פרק ד](#) • [פרק ה](#) • [פרק ו](#) • [פרק ז](#) • [פרק ח](#)

[פרק א](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#)

[פרק ב](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)

[פרק ג](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#)
[משנה ט](#) [משנה י](#) [משנה יא](#)

[פרק ד](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#)

[פרק ה](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)

[פרק ו](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#)

[פרק ז](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#)

[פרק ח](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#)
[משנה ט](#)

פרק א - משנה א

שבעת ימים קדם יום הכפורים מפרישין כהן גדול מביתו **[א]** ללשכת פלהדרין, ומתקינין לו כהן אחר תחתיו, שמא יארע בו פסול. רבי יהודה אומר, אף אשה אחרת מתקינין לו, שמא תמות אשתו, שפאמר (ויקרא טז) וכפר בעדו ובעד ביתו. ביתו, זו אשתו. אמרו לו, אם כן, אין לדבר סוף **[ב]**:

ר"ע מברטנורה **שבעת ימים**. מפרישין כהן גדול. שכל עבודות יום הכפורים אין כשרות אלא בו, (יומא לב: ובכמה מקומות). שפאמר גבי יום הכפורים (ויקרא טז) וכפר הכהן אשר ימשח אותו. והפרשה זו, נפקא לן מדכתיב בשבעת ימי המלוואים (שם ח) ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים, וכתיב בתריה (שם) פאשר עשה ביום הזה צנה הי לעשות לכפר עליכם, ודרשו רבותינו, לעשות, זה מעשה פרה, לכפר עליכם, זה מעשה יום הכפורים. שהכהן השורף את הפרה והכהן העובד ביום הכפורים שניהם טעונים הפרשה מביתם שבעת ימים כמו שהיו טעונים אהרן ובניו בשבעת ימי המלוואים: **ללשכת פלהדרין**. פקידי המלך נקראים פלהדרין. ומתוך שהכהנים הגדולים שהיו בבית שני אחר שמעון הצדיק היו נותנים ממון כדי לשמש בכהנה גדולה, ומתוך שרשעים היו לא היו משלימין שנתן והיו מתחלפין כל שנים עשר חדש כפקידי המלך

שְׁהַמְלִיךְ מַחְלִיפֵן כָּל שָׁנָה, לְכַדְּ נִקְרָאת לְשָׁפָה זֹו לְשִׁפְת פְּלֶהֶדְרִין:
וּמִתְקִינִין לוֹ. וּמִזְמִינִין כִּהֵן אַחַר לְהִיּוֹת כִּהֵן גְּדוֹל תַּחְתָּיו, אִם יֵאָרֵעַ לוֹ
קָרִי אוֹ שְׂאָר טְמֵאָה: **אִם כֹּן אֵין לְדַבֵּר סוּף**. אִם כֹּן דְּחִישֵׁת לְמִיתָה אֵין
לְדַבֵּר סוּף, שְׂמָא גַם זֹו תַּמּוּת. אֶלְא לְטְמֵאָה דְּשְׂכִיחָא חִישֵׁין, לְפִיכְדָּ
מִתְקִינִים לוֹ כִּהֵן אַחַר, לְמִיתָה דְּלֵא שְׂכִיחָא שְׂיִמּוּת מִת בְּפִתַע פְּתֵאִם לֵא
חִישֵׁין הַלְכָּד אֵין מִתְקִינִין לוֹ אִשָּׁה אַחֲרֵת. וְהִלְכָּה כְּחַכְמִים: (ר"ע
מברטנורה).

עיקר תוי"ט [א] מביתנו. פִּרְשׁ הַרְמְב"ם מֵאֲשֶׁתּוֹ, כְּדִי שְׂלֵא תַּמְצָא נְדָה וְיִהְיֶה
הוּא טְמֵא שְׂבָעָה יָמִים, כְּמוֹ שְׂכֵתוֹב [ויקרא טו] וְתֵהִי נְדָתָה עָלָיו וְטֵמֵא שְׂבָעָה
יָמִים. וְהָכִי פְּרוּשׁוֹ, שְׂלֵא תַּמְצָא אַחַר בִּיאַה דָּם עַל הַסְּדִין שְׂקִנְחָה בּוֹ וְאֵין
יָדוּעַ אִם בְּשַׁעַת בִּיאַה הָיָה הַדָּם אוֹ אַחַר כֹּן, וְיִהְיֶה בְּתוֹךְ כְּדִי שְׂתֵרַד מִן
הַמְּטָה וְתֵדִיחַ, דְּבִכְהֵאִי גִּוְנָא אֵף לְתַנָּא קָמָא דְּמִשְׁנָה גִּי פֶּרֶק ב' דְּנִדְהָ מִטְמֵאָה
אֶת בּוֹעֵלָהּ. גְּמָרָא: **[ב] אֵין לְדַבֵּר סוּף**. אֶבֶל בְּטְמֵאָה, כִּהֵן גְּדוֹל זְרִיז הוּא
וְנִשְׁמַר מִהַטְמֵאָה, וְלֵא מִתְקִינִין לוֹ כִּהֵן אַחַר אֶלְא מְשׁוּם דְּכִי עֲבָדִין לִיה
צָרָה כָּל שְׁכֹן דְּמִזְרִיז טְפִי. גְּמָרָא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **שבעת ימים קודם יוה"כ מפרישין כהן גדול כו':** אִמַר ה' יִתְבַּרַךְ
בְּשִׁבְעַת יָמֵי הַמְּלוּאִים [ויקרא ח] וּמִפְתַּח אֶהֱל מוֹעֵד לֵא תִצְאוּ וּגוֹי וְאַחַר כֵּךְ
אִמַר כֹּאשֶׁר עָשָׂה בְיוֹם הַזֶּה צוּה ה' לַעֲשׂוֹת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם. וּבֵאֵה הַקְּבֵלָה
לַעֲשׂוֹת זֶה מַעֲשֵׂה פֶרֶה. לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם זֶה מַעֲשֵׂה יוֹם הַכַּפּוּרִים לְפִיכְדָּ כִּהֵן
הַשּׁוֹרֵף אֶת הַפֶּרֶה וְכִהֵן גְּדוֹל הָעוֹבֵד בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים מִפְּרִישֵׁין אוֹתוֹ שִׁבְעַת
יָמִים וּמִפְּרִישֵׁין אוֹתוֹ מֵאֲשֶׁתּוֹ כְּדִי שְׂלֵא תַּמְצָא נְדָה וְיִהְיֶה הוּא טְמֵא שִׁבְעַת
יָמִים כְּמוֹ שֶׁאִמַר הַכְּתוּב בְּבֵא עַל נְדָה [שם טו] וְתֵהִי נְדָתָה עָלָיו וְטֵמֵא שִׁבְעַת
יָמִים. וְחַכְמִים אוֹמְרִים טוֹמֵאָה שְׂכִיחָא מִיתָה לֵא שְׂכִיחָא וְאִם תַּחוּשׁ
לְמִיתָה אֵין לְדַבֵּר סוּף לְפִי שֶׁאֵנוּ אוֹמְרִים שְׂמָא תַּמּוּת זֹאת הַשְּׁנִיָּה וְכֹן
הַשְּׁלִישִׁית וְכֹן הַרְבִּיעִית וְעַנִּין בְּאִמְרָם מִיתָה לֵא שְׂכִיחָא ר"ל שֶׁהַמִּיתָה בְּפִתַע
פְּתֵאִים אֵינָה נִמְצָאת אֶלְא לַעֲתִים רַחוּקִים וְאֵין הַלְכָּה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (רמב"ם)

פֶּרֶק א - מִשְׁנָה ב

כָּל שְׂבָעַת הַיָּמִים הוּא זוֹרֵק אֶת הַדָּם וּמְקַטֵּיר
אֶת הַקְּטֹרֶת וּמִטִּיב אֶת הַנְּרוֹת **[ג]** וּמְקַרֵּיב אֶת

הָרֹאשׁ {ד} וְאֵת הָרֶגֶל. וּשְׂאֵר כָּל הַיָּמִים, אִם רָצָה לְהַקְרִיב, מִקְרִיב, שְׂפָחוּ גְדוֹל מִקְרִיב חֵלֶק בְּרֹאשׁ וְנוֹטֵל חֵלֶק בְּרֹאשׁ :

ר"ע מברטנורה הוא זורק את הדם. של תמידים, פְּדֵי שִׁיחָא רְגִיל בְּעִבּוּדָה : **וּמְטִיב אֶת הַנְּרוֹת**. מִדְּשָׁנָן מִן הָאֶפֶר שֶׁל הַפְּתִילוֹת שֶׁכָּבוּ : **וּשְׂאֵר כָּל הַיָּמִים**. אִם יָרָצָה לְהַקְרִיב כָּל קָרְבָּן שִׁירְצָה מִקְרִיב, וְאִין אֲנָשִׁי הַמְּשַׁמֵּר יְכוּלִין לַעֲכָב עַל יָדוֹ : **מִקְרִיב חֵלֶק בְּרֹאשׁ**. ראש הוא להקריב כָּל חֵלֶק שֶׁיִּבְחַר : **וְנוֹטֵל חֵלֶק בְּרֹאשׁ**. בְּחֻלְקַת הַקְּדָשִׁים נוֹטֵל מִנֶּה יָפָה שֶׁיִּבְחַר לוֹ. וְהֵי מַלִּי בְּקִדְשֵׁי מִזְבֵּחַ, אֲבָל בְּקִדְשֵׁי גְבוּל אֶחָד כֹּהֵן גְּדוֹל וְאֶחָד כֹּהֵן הַדְּיוּט חוֹלְקִים בְּשָׂוֶה : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ג} הַנְּרוֹת. פְּרוֹשׁ הַטְּבַת שְׁתֵּי נְרוֹת. אֲבָל הַטְּבַת חֲמֵשׁ נְרוֹת קוֹדֶמִין לַקְּטֹרֶת, שֶׁכֵּן בְּפָרֶק ב' מִשְׁנֵה ג' דְּפִיס דְּמִי מִדְּשָׁן הַמְּנוּחָה קִדְּם לַקְּטֹרֶת, אֲלָא הָתָם בְּחֲמֵשׁ נְרוֹת וְהִכָּא בְּשְׁתֵּי נְרוֹת. גְּמָרָא. וְהָא דְּלֹא תֵּנּוּ הִכָּא הַטְּבַת חֲמֵשׁ נְרוֹת, מְשׁוּם דְּלֹא הָיוּ בְּכֹהֵן גְּדוֹל. תּוֹסֵפוֹת : **{ד} הָרֹאשׁ כּוּ'**. נֶקֶט הָאֲבָרִים הָרֹאשׁוֹנִים בְּהַעֲלָאָה [וְהוּא הַדִּין לְכֻלְהוֹן] : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **כל שבעת הימים הוא זורק את הדם ומקטיר וכו'**: היה מרגיל עצמו בעבודה כל אלו השבעה ימים כדי שתהא נוחה עליו יום צום כפור : ומקריב חלק בראש ענינו שיקריב הוא ראשון לכל המקריבין ויקריב איזה קרבן שירצה וכמו כן יאכל מן הקרבנות הנאכלות איזה שיעור שירצה. ויקח חלקו בראש. ובתוספתא [בתוספתא שלפנינו ליתא בבא זו דכיצד מקריב שהביא הרב אלא כיצד נוטל וכו'] : כיצד מקריב חלק בראש אומר עולה זו אני מקריב. מנחה זו אני מקריב. כיצד נוטל חלק בראש אומר חטאת זו אני אוכל. אשם זה אני אוכל. במה דברים אמורים בקדשי המקדש אבל בקדשי הגבול אחד כהן גדול ואחד כהן הדיוט חולקים בשוה : (רמב"ם)

פֶּרֶק א - מִשְׁנֵה ג

מָסְרוּ לוֹ זְקָנִים מְזַקְנֵי בֵּית דִּין, וְקוֹרִין לְפָנָיו בְּסֵדֶר הַיּוֹם, וְאוֹמְרִים לוֹ, אִישִׁי כֹהֵן גְּדוֹל,

קָרָא אֶתְהָ בְּפִיָּךְ, שְׁמָא שְׁכַחְתָּ אוֹ שְׁמָא לֹא
לְמַדְתָּ. עָרַב יוֹם הַכְּפוּרִים שְׁחָרִית, מְעַמִּידִין
אוֹתוֹ בְּשַׁעַר מְזֻרְחָ, וּמְעַבִּירִין לְפָנָיו פְּרִים {ה}
וְאֵילִים וְכִבָּשִׁים, כְּדֵי שְׂיֵהָא מַכִּיר וְרָגִיל
בְּעִבּוּדָה :

ר"ע מברטנורה וקורין לפניו. כל שבעת הימים: בסדר היום. בפרשת
אחרי מות: אישי. אדני: שמא לא למדת. במקדש שני היו צריכין לכך,
שהיו מעמידין כהנים גדולים שאינם מהגנים על פי המלכות, דאלו
במקדש ראשון לא היו מעמידין כהן גדול אלא הגדול שבכהנים בחכמה
בנוי בכח ובעשר, ואם לא היה לו עשר אחיו הכהנים מגדליו אותו
משלהם, שנאמר (ויקרא כא) והכהן הגדול מאחיו, גדלוהו משל אחיו:
שִׂיֵהָא מַכִּיר. מתבונן בבהמות העוברות לפניו לתת אל לבו הלכות סדר
היום: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ה} פרים כו'. אבל שעירים לא, דכיון דעל חטא דישראל קא
אתו חלשא דעתיה. ופר דעל חטא דידיה ודאחיו הכהנים קאתי, אי איכא
אֵינֶשׁ בְּכֹהֲנִים דְּאֵית בֵּיה מְלֵתָא מִידַע יַדַע לֵיה וּמַהֲדֵר לֵיה בְּתַשׁוּבָה. גמרא:
(עיקר תוי"ט).

רמב"ם מסרו לו זקנים מזקני בית דין וקורין לפניו וכו': העיקר אצלנו כי
כהן גדול צריך שלא יהיה באנשי דורו מן הכהנים יותר שלם ממנו בחכמה
ובאמונה וביופי ובעושר ובכח. אמר השם יתברך [שם כא] והכהן הגדול
מאחיו ובאה הקבלה שיהא גדול מהם בנוי בעושר ובחכמה ואם אין לו
ממון מקבצין ממון מן הכהנים ונותנין לו שיהא עשיר יותר מכל אחד מהם.
אמר השם הגדול מאחיו שיגדלוהו מאחיו. אבל במקדש שני שהיו בו
הדברים כלם בלי שלמים כמו שידעת והמלכים לא היו הולכים על דרך
הישר היו ממנים כהנים גדולים בחזקה ואפילו שלא היו ראויים לכך. ובהם
אפשר לומר שמא לא למדת. ולזה הטעם נקראת הלשכה שמושיבין בה
כהנים גדולים לשכת פרהדרין וענינו בית המחשבים. רוצה לומר פוסקי
השערים הממנין אותן המלכים על השוקים ומעבירין אותן לפי שעה ברצון
המלכים וכך היו עושים בכהנים גדולים מי שהיה יותר קרוב למלכות
ונקרב אליו בממון היה ממנה כהן גדול: (רמב"ם)

פרק א - משנה ד

כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים לֹא הָיוּ מוֹנְעִין מִמֶּנּוּ מֵאֲכֹל
וּמִשְׁתֵּה, עָרַב יוֹם הַכְּפוּרִים עִם חֲשֻׁכָה, לֹא הָיוּ
מְנִיחִים אוֹתוֹ לֶאֱכֹל הַרְבֵּה, מִפְּנֵי שֶׁהַמֵּאֲכֹל
מְבִיא אֶת הַשָּׁנָה :

ר"ע מברטנורה לא היו מניחין אותו לאכול הרבה. אפלו מן המאכלים
שאין מביאים לידי חמום, ומונעים ממנו לגמרי כל מאכל המביא לידי
חמום וקר, כגון חלב וביצים ובשר שמו ויין ישן וכיוצא בהן: (ר"ע
מברטנורה).

רמב"ם כל שבעת הימים לא היו מונעין ממנו מאכל כו': וכן לא יאכל ערב
יום הכפורים דבר מן המאכלים המרבים את הזרע ומוסיפין בקשיות האבר
כדגים וחלב והביצים המתובלין בתבלין וכן כל מה שיש בו נפח: (רמב"ם)

פרק א - משנה ה

מְסֻרוֹהוּ זְקַנֵי בֵּית דִּין לְזְקַנֵי כְּהֻנָּה, וְהַעֲלוֹהוּ
לְעֵלִית בֵּית אַבְטִינָס, וְהַשְׁבִּיעוּהוּ וּנְפָטְרוּ
וְהָלְכוּ לָהֶם. וְאָמְרוּ לוֹ, אִישִׁי כֹהֵן גָּדוֹל, אָנוּ
שְׁלוּחֵי בֵּית דִּין, וְאַתָּה שְׁלוּחֵנוּ וְשָׁלַיְחַ בֵּית דִּין
(2), מִשְׁבִּיעִין אָנוּ עֲלֶיךָ בְּמִי שֶׁשָּׂכַן שְׁמוֹ בְּבֵית
הַזֶּה, שֶׁלֹּא תִשָּׁנֶה דָּבָר מִכֹּל מַה שֶׁאָמַרְנוּ לָךְ.
הוּא פוֹרֵשׁ וּבּוֹכָה, וְהוּן פּוֹרְשִׁין וּבּוֹכִין :

ר"ע מברטנורה **מסרוהו זקני בית דין**. שְקָרְאוּ לְפָנָיו בְּסֵדֶר הַיּוֹם : לְזַקְנֵי כְהֵנָּה. לְלַמְדוֹ חֲפִינַת הַקְטָרֶת, שְׁנַאֲמַר (שם טו) וּמְלֵא חֲפָנָיו קְטָרֶת סָמִים. וְעִבְדָּהּ קֶשֶׁה הִיָּתָה : **בֵּית אַבְטִינָס**. הֵם הָעֹשִׂים אֶת הַקְטָרֶת וְכוֹתְשִׁים אוֹתָהּ וּמְעַרְבִין סִמְמָנֶיהָ : **וְהַשְּׁבִיעוּהוּ**. שֶׁלֹּא יִהְיֶה צְדוּקִי לְתַקֵּן הַקְטָרֶת עַל הַמַּחְתָּה מִבְּחוּץ וּלְהַכְנִיס מִבְּפָנִים (ו), שֶׁהֵם דוֹרְשִׁין כִּי בְעֵנָן אֲרָאָה עַל הַכִּפְּרֶת (ויקרא טו), כִּי בְעֵנָן עֲשׂוֹן הַקְטָרֶת יָבֵא וְאִזּוֹ אֲרָאָה עַל הַכִּפְּרֶת. וְאִין הַדְּבָר כֵּן, שֶׁהָרִי הַכְּתוּב אֹמֵר (שם) וְנָתַן אֶת הַקְטָרֶת עַל הָאֵשׁ לְפָנֵי ה' : **הוּא פוֹרֵשׁ וּבוֹכָה**. שֶׁחֲשָׁדוּהוּ לְצְדוּקִי : **וְהוּן פוֹרְשִׁין וּבוֹכִין**. עַל שֶׁחֲשָׁדוּהוּ. דְאָמַר מֶר [שְׁבֵת צו]. הַחוֹשֵׁד בְּכַשְׂרִים לוֹקֵה בְּגוֹפּוֹ (ח) : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט (ו) שֶׁבְּאוֹתוֹ שָׁעָה לֹא יוּכַל שׁוֹם אָדָם לְדַעַת מֶה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר [ויקרא טו] וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֵהָל מוֹעֵד בָּבֵאוּ לְכַפֵּר בְּקֹדֶשׁ עַד צֵאתוֹ. הַרְמַב"ם : (ז) **בֵּית דִּין**. הַכִּי קָאֲמְרוּ לִיהָ, מִשְּׁבִיעִין אָנוּ עֲלֶיךָ עַל דְּעֵתְנוּ וְעַל דְּעַת בֵּית דִּין. גְּמָרָא. וְלֹא שֶׁהוּא שְׁלוּחָם וְשֶׁלִּיחַ בֵּית דִּין לְעֵנָן עֲבוּדָה, דְּקִימָא לָן דְּהֵי כְהֵנִי שְׁלוּחֵי דְרַחֲמָנָא נִינְהוּ וְלֹא שְׁלוּחֵי בֵּית דִּין, כְּמוֹ שֶׁכְּתִיבִי בְּמִשְׁנָה ג' פָּרָק ד' דִּנְדָרִים : (ח) **פֶּרֶשׁ רְשִׁי דְכְּתִיב** [שְׁמוֹת ד] וְהוּן לֹא יֵאֲמִינוּ לִי, וְכְתִיב וְהִנֵּה יָדוֹ מִצְרַעַת כְּשֶׁלֶּג. וּפְרוּשׁ כְּשָׂרִים מִי שֶׁמְעַשֵּׂיו סְתוּמִים וְשָׁמָּא אִין בְּלָבוּ כְּלוּם. הַרְמַב"ם : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **מסרוהו זקני ב"ד לזקני כהונה והעלוהו כו'**: הוּו מוּלִיכִין אוֹתוֹ לְעֵלִיית בֵּית אַבְטִינָס לְלַמְדוֹ חֲפִינַת הַקְטָרֶת וְזֶה לְדַעַת הָאוֹמֵר שֶׁהוּא מִן הָעֲבוּדוֹת הַקְּשׁוֹת שֶׁבְּמִקְדָּשׁ וְעוֹד נִבְאָר בְּתַחֲלִילַת מִנְחוֹת כִּי אִין הַדְּבָר כֵּן אִלֵּא כְּמוֹ שֶׁאֲמַרוּ לְשֵׁם מְלֵא חֲפָנָיו כְּדַחֲפֵי אִינְשֵׁי. וְכִבֵּר קָדָם לָךְ בְּפֶרֶק הַחֲמִישִׁי מִשְׁקָלִים [ה' א] בֵּית אַבְטִינָס עַל מַעֲשֵׂה הַקְטָרֶת. וּמִשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ עַל דְּבַר שֶׁאִי אִפְשָׁר לְאָדָם שִׁירָאָהוּ זוֹלְתוֹ וְזֶה כִּי הַצְדוּקִים מֵאֲמִינִים שֶׁהוּא הִיָּה נוֹתֵן הַקְטָרֶת עַל הָאֵשׁ בַּהִיכָל וְאַחַר כֵּךְ מַכְנִיס אֶת הַמַּחְתָּה לְפָנֵי קֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים וְרֵאִייתֶם עַל זֶה מִמָּה שֶׁאֲמַר הַכְּתוּב [שם טו] כִּי בְעֵנָן אֲרָאָה עַל הַכִּפְּרֶת כִּי הוּא לֹא הִיָּה נִכְנָס אֶל הַכִּפְּרֶת אִלֵּא בְעֵנָן לְדַעַת. וְהַקְּבֵלָה הָאֲמֵתִית בֵּאָה כִּי אִין הַדְּבָר כֵּן אִלֵּא כְּמוֹ שֶׁבֵּאָר וְאֲמַר [שם] וְנָתַן אֶת הַקְטָרֶת עַל הָאֵשׁ לְפָנֵי ה' וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה לֹא יוּכַל שׁוֹם אָדָם לְדַעַת מֶה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה כְּמוֹ שֶׁאֲמַר [שם] וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֵהָל מוֹעֵד בָּבֵאוּ לְכַפֵּר בְּקֹדֶשׁ עַד צֵאתוֹ וּמִפְּנֵי זֶה הִיָּה מִשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ. וְהוּא הִיָּה בּוֹכָה מִפְּנֵי שֶׁחֲשָׁדוּהוּ בְּמִינּוֹת. וְהֵם הִיָּה בּוֹכִין שֶׁחֲשָׁדוּהוּ כִּי אִסוּר בְּתוֹרָתוֹ לְחַשׁוֹד וּלְחַשׁוֹב מַחֲשָׁבָה רַעָה עַל אָדָם שֶׁעֲנִינוּ מִסוּפֵק אִלֵּא לְצוּרֵךְ הַכְּרָחִי כְּמוֹ שֶׁתְּרָאָה : (רמב"ם)

פרק א - משנה ו

אם הִיָּה חָכָם, דּוֹרֵשׁ. וְאִם לֹא, תִּלְמִידֵי חֲכָמִים דּוֹרְשִׁין לְפָנָיו. וְאִם רָגִיל לְקָרוֹת, קוֹרֵא. וְאִם לֹא, קוֹרֵין לְפָנָיו. וּבִמָּה קוֹרֵין לְפָנָיו, בְּאֵיּוֹב וּבְעֶזְרָא וּבְדַבְרֵי הַיָּמִים. זְכַרְיָה בֶּן קֶבוֹטַל אוֹמֵר, פְּעָמִים הִרְבֵּה קָרִיתִי לְפָנָיו בְּדִנְיָאֵל:

ר"ע מברטנורה אם הִיָּה חָכָם דּוֹרֵשׁ. בְּדַבַּר הַלְכָה כָּל לַיִל יוֹם הַכַּפּוּרִים, שְׁלֹא יֵישׁן וַיִּרְאֶה קָרִי. וְאִם תִּלְמִיד הוּא וְלֹא חָכָם, שְׂיִוְדַע לְהַבִּין וְלִשְׁמַע דְּבַר הַלְכָה וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְדַרְשׁ, דּוֹרְשִׁים לְפָנָיו: **בְּאֵיּוֹב וּבְעֶזְרָא**. שֶׁהוּן דְּבָרִים הַמוֹשְׁכִים אֶת הַלֵּב לְשׁוֹמְעוֹ, וְאֵין שְׁנָה חוֹטְפָתוֹ: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם אם הוא היה חכם דורש ואם לאו תלמידי חכמים דורשין כו': אלו הספרים הנזכרים יש בהם ספורים וחשבונות לזמנים שעברו ישעשעו הנפש ולא יתנמנם: (רמב"ם)

פרק א - משנה ז

בְּקֶשׁ לְהִתְנַמֵּן, פְּרָחֵי כְּהֻנָּה מִכֵּין לְפָנָיו בְּאַצְבַּע צְרָדָה, וְאוֹמְרִים לוֹ, אִישֵׁי כְּהוֹן גָּדוֹל, עֲמַד וְהִפֵּג {י} אַחַת עַל הַרְצָפָה. וּמַעְסִיקִין אוֹתוֹ עַד שְׂיִגִיעַ זְמַן הַשְּׁחִיטָה:

ר"ע מברטנורה פְּרָחֵי כְּהֻנָּה. בַּחוּרִים שְׂמֵת־חֵיל שְׁעַר זְקֵנִים לְפָרֵחַ קְרוּיִין פְּרָחֵי: **בְּאַצְבַּע צְרָדָה**. הָאַצְבַּע הַסְּמוּכָה לְאַגוּדַל {ט}. וְלִשׁוֹן צְרָדָה, צְרָתָא

דָּדָא, כְּלוּמַר צָרְתָּהּ שֶׁל הָאֲגוּדָל הַסְמוּכָה לָהּ, הָיוּ מְחַבְּרִים הָאֲגוּדָל
בְּאֲצִבַּע הַסְמוּכָה לָהּ וְשׂוּמְטָהּ וּמְכָה עַל כַּפּוֹ וּמְשַׁמֵּיעַ קוֹל כְּדֵי שֶׁלֹּא יִישָׁן
כִּהְיוֹן גָּדוֹל: עֲמִד. עַל רִגְלֵיָהּ: וְהִפֵּג אַחַת עַל הַרְצָפָה. שֶׁל שֵׁשׁ, לְהִסִּיר
חֲמָם, שְׂצִנּוֹן הַרְגְלִים מִסִּיר הַשֵּׁנָה. וְהִפֵּג לְשׁוֹן הַסְרָה, כְּמוֹ מְפִיגִין טַעֲמוֹן
[בִּיצָה י.ד.]: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ט} וְהִתּוֹסְפוֹת מְנַחוֹת דָּף ל"ה זֶה לְשׁוֹנָם, הַדְּבָר יְדוּעַ שְׂאֵי אֶפְשָׁר
לְהַשְׁמִיעַ קוֹל אֶלָּא כְּשֶׁמְכָה בְּאֲמָצְעֵי. וְעֵינֵן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: {י} וְהִפֵּג. וְרִיחוֹ
לֹא נִמְר [וְרִמְיָה מַח] מְתַרְגֵּם לֹא פֵג: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **בקש להתנמנם פרחי כהונה מכין לפניו באצבע כו':** מִכִּין בְּאֲצִבַּע
צַרְדָּה הוּא שִׁיכָה בְּגוּדָל עִם הָאֲצִבַּע הָאֲמָצְעֵי בַכַּח וְהַרְבֵּה עוֹשִׂין אוֹתוֹ בְּנֵי
אָדָם בַּעַת הַשְּׂמִיחָה וַיַּעֲשׂוּ בּוֹ תַנּוּעוֹת עֲרִיבוֹת. וְעֵינֵין וְהִפֵּג אַחַת עַל הַרְצָפָה ר"ל
הַפְּשִׁיר חֲמִימוֹת רִגְלָךְ שֶׁתַּעֲמוֹד שְׁעָה אַחַת עַל הַרְצָפָה לְפִי שֶׁהַרְצָפָה תִּצְנֵן
הַרְגְלִים וְתִדָּד הַשֵּׁנָה וְכִשְׂתַּחֲמַמוֹ הַרְגְלִים תִּבֵּא הַשֵּׁנָה וְנִתְבַּאֲרָה זֶה הַסְבָּה
בְּשִׂאלוֹת הַטְּבַעִיּוֹת וְהִפֵּג הִיא מְלָה עֵבְרִית [בְּרֵאשִׁית מַה] וַיִּפֵּג לְבוֹ וְעֵינֵינוּ
שֶׁנִּפְשָׁרָה חֲמִימוֹת לְבוֹ. וְהַרְבֵּה מִשְׁתַּמְשִׁים חַכְמִים בְּזוֹ הַמְּלָה בְּזֶה הָעֵינֵין כְּמוֹ
[בִּיצָה י.ד.] מְפִיגִין טַעֲמוֹן: (רמב"ם)

פּרָק א - מִשְׁנֵה ח

בְּכָל יוֹם תּוֹרְמִין אֶת הַמְּזִבַּח בְּקָרִיאת הַגָּבֵר
אוֹ סְמוּךְ לוֹ, בֵּין לְפָנָיו בֵּין לְאַחֲרָיו. בְּיוֹם
הַכַּפּוּרִים מִחֲצוֹת, וּבְרִגְלִים מֵאַשְׁמוּרָה
הָרֵאשׁוֹנָה, וְלֹא הֵיְתָה קְרִיאת הַגָּבֵר מִגַּעַת עַד
שֶׁהֵיְתָה עֲזָרָה מִלְּאָה מִיִּשְׂרָאֵל:

ר"ע מברטנורה **תוֹרְמִין אֶת הַמְּזִבַּח.** תְּרוּמַת הַדָּשָׁן, שֶׁהוּא חוֹתָה מִן הַדָּשָׁן
בְּמַחְתָּה בֵּין רֵב בֵּין מְעַט, וְנוֹתְנָהּ בְּמִזְרָחוֹ שֶׁל כֶּבֶשׂ וְנִבְלַע שָׁם בְּמִקְוָמוֹ,
וְהִיא הֵיְתָה תַּחֲלַת הָעֲבוּדָה בְּשַׁחֲרִית: אוֹ סְמוּךְ לוֹ. סְמוּךְ לְקָרִיאת
הַגָּבֵר, אוֹ מִלְּפָנֶיהָ אוֹ מִלְּאַחֲרֶיהָ: בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים תּוֹרֵם מִחֲצוֹת. מְשׁוּם
חֲלָשָׁא דְכַהֵן גָּדוֹל, שֶׁעָלָיו לְבַדּוֹ מְטַל הַכֹּל, צָרִיךְ לְהִשְׁפִּים יוֹתֵר:

וּבְרָגְלִים. דְּנִפְיֵשִׁי יִשְׂרָאֵל וּנְפִיֵשִׁי קְרִבְנוֹת וְרַב הַדָּשָׁן בְּמִקּוֹם הַמַּעְרָכָה, וְצָרִיד לְהַעֲלוֹת הַדָּשָׁן מִן הַמַּעְרָכָה לְמִקּוֹם שְׂבָאֲמָצֵעַ הַמְזֻבַּח שֶׁשְּׁמוֹ תַפּוּחַ, שְׁלֹשָׁם גַּל גְּדוֹל שֶׁל דָּשָׁן צָבוּר וּמְכוֹנֶנֶת כְּתַפּוּחַ, הָיוּ צָרִיכִים לְהִשְׁפִּיךְ יוֹתֵר, וְהָיוּ מְשַׁכְּמִין מִן הָאֲשֻׁמֶרֶת הָרִאשׁוֹנָה שֶׁהָיָה שְׁלִישׁ הַלֵּילָה: **וְלֹא הִיְתָה קְרִיאַת הַגִּבּוֹר מֵעַתָּה.** בְּרָגְלִים: **עַד שֶׁהִיְתָה עֲזָרָה מְלֵאָה מִיִּשְׂרָאֵל.** הַמְבִיאִים קְרִבְנוֹתֵיהֶם לְהַקְרִיבָם מִיָּד אַחַר תְּמִיד שֶׁל שַׁחַר: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם **בכל יום תורמין את המזבח בקריאת הגבר כו':** תרומת המזבח היא הסרת הדשן מן המזבח ונקרא דישון המזבח כמו לדשנו [שמות כז]: (רמב"ם)

ב

פרק

פרק ב - משנה א

בְּרִאשׁוֹנָה כָּל מִי **{א}** שְׁרוּצָה לְתַרֵּם אֶת הַמְזֻבַּח, תּוֹרֵם. וּבְזֵמַן שֶׁהוּא מְרַבֵּינִי, רָצִין וְעוֹלִין בְּכַבֵּשׁ, וְכָל הַקּוֹדֵם אֶת חֲבֵרוֹ בְּאַרְבַּע אַמּוֹת זָכָה. וְאִם הָיוּ שְׁנֵיהֶם שְׂוִין, הַמְּמַנֶּה אוֹמֵר לָהֶם **{ג}** הַצְּבִיעוּ. וּמָה הֵן מוֹצִיאִין, אַחַת אוֹ שְׁתַּיִם, וְאִין מוֹצִיאִין אֶגְדָּל בְּמִקְדָּשׁ:

ר"ע מברטנורה **בראשונה כל מי שרוצה לתרם.** כל כהן שהוא מאותו בית אב **[ב]** ורוצה לתרם את הדשן שחרית, תורם, ולא היה פיס בדבר: **ובזמן שהם מרבים.** הבאים לתרם, זה אומר אני תורם וזה אומר אני תורם, זה היה משפטם: **רצים ועולים בפבש.** המזבח, שהוא שלשים ושתים אמה ארך: **וכל הקודם.** ליכנס לתוך ארבע אמות עליונות של פבש הסמוכות לראש המזבח, זכה לתרם. וזהו גורלם: **ואם היו שניהם שוים.** בכניסתם, אין אחד מהם זוכה לתרם, אבל מעתה כלם באין להטיל גורל. ומהו הגורל, הממנה על הפיסות אומר לכלם הצביעו, כלומר הוציאו אצבעותיכם כל אחד יראה אצבעו, מפני שאסור למנות אנשים מישראל לפיכך הצרכו להוציא האצבעות כדי שימנו האצבעות ולא האנשים. וכיצד עושים, מקיפים ועומדים בעגולא, והממנה בא ונוטל מצנפת מראשו של אחד מהם **[ד]** וממנו הפיס מתחיל למנות, ומוציא כל אחד אצבעו, והממנה מוציא מפיו **[ה]** סך ומנין, או מאה, או ששים, הרבה יותר ממה שיש שם כהנים, ואומר מי שיכלה חשבון זה אצלו יזכה. ומתחיל למנות מזה שנטל מראשו המצנפת, וסובב והולך ומונה האצבעות וחוזר חלילה עד סוף המנין, ומי שהמנין פלה בו הוא הזוכה. וכן כל הפיסות שבמקדש: **אחד או שנים.** אצבע אחד אם הוא בריא או שנים אם הוא חולה. שהחולה אינו יכול לכבש אצבעותיו, וכשמוציא אחת יוצאה חברתה עמה, ואין השנים נמנין אלא אחת: **ואין מוציאים אגדל במקדש.** מפני הרמאים, כשיקרב המנין לכלות ויבינו למי יכלה, יוציא זה העומד לפניו שתי אצבעות כדי שימנה לשני בני אדם וימהר המנין לכלות בו, והממנה לא יבין לפי שהאדם יכול להרחיק האגודל מן האצבע הרבה עד שגראה כאצבעות שני בני אדם, מה שאין יכול לעשות כן בשאר אצבעות: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[א]** **כל מי כו'.** דמעקרא סברי כיון דאיכא אגס שנה לא אתו, הלכך אף על גב דתקנו פיס לשאר עבודות לא חזו לתקן להך עבודה. כיון דחזו דאתו וקאתו לידי סכנה תקינו לה רבנן נמי פיסא. גמרא: **[ב]** שהמשמר נחלק לשבעה בתי אבות: **[ג]** **אומר להם.** פרוש לכל הכהנים שיש שם, דכיון דזה הגורל של המרוצה לא עלתה, חזרו להטיל גורל בין כלם: **[ד]** לכאורה שפך היה עומד בלא מצנפת עד שפיסו. ודעת הרמב"ם דמחזירה, ועל ידי הנטילה ידעי מי הוא שממנו מתחילין: **[ה]** משמע דנטילת המצנפת ואמירת הסך על ידי ממנה אחד נעשית. ויש אומרים שנוטל המצנפת לא היה יודע סך המנין, והאומר המנין לא היה יודע ממי נטל המצנפת: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **בראשונה כל מי שרוצה לתרום את המזבח כו':** כבר הודעתך כי תרומת המזבח היא הסרת הדשן. ואמרו כל הקודם את חבירו לתוך ארבע הוא שיקרב אל המזבח בארבע אמות. ומעשה הפייס שזכר כמו שאגיד לך ידוע כי אינו מותר אצלנו למנות אנשים מישראל בשום פנים ואפילו לדבר מצוה ומעשה דוד המלך מפורסם. אבל מונין אותם כשירצה אדם למנותם

שיקחו מכל אחד מהם דבר ואחר כך מונין אותם הדברים. ומפני זה כשהיו קריבים כהנים רבים אל המזבח היה אומר להם הממונה הצביעו כלומר שישליכו האצבעות וזה אחר שיעמידם שורה ויסכימו ביניהם ממי יתחיל המנין. כיצד יסכימו על דרך הדמיון כשהיה המנין שלשים או ארבעים או חמשים או כמו שירצו מן המנין. אח"כ ישליך כל אחד מהם אצבע (נע"י לח"מ פי"ד מה' תמידין וסיים דג"י אחרת היה להרמב"ם) אם הוא חלש או חולה או שתי אצבעות אם הוא בריא. ויתחיל למנות אותן האצבעות אחד שנים שלשה על השורה עד שיצא המנין שיסכימו עליו בתחילה והאיש שיצא סוף המנין אצל אצבעו היה מקדים לאותה עבודה ולא יחשבו האגודל למי שהשליך גודלו לפי שהוא נח לפשטו ולקפצו ושמא יפשוט אותו [או יקפוץ אותו] כשיקרב המנין לצאת כדי שיבא הפייס אצלו. וע"ז הדרך היו הפייסות הארבעה שהיו במקדש. ודע זה והבן אותו כי אלו הפייסות לא פירשום שום גאון מן הגאונים שהיו לפנינו מאותה שעמדנו על דבריהם לפי שלשונות הגמרא לא יושג מהם מה שדומה לאדם בתחילת העיון אבל הסברא באותן הדברים הוא מה שספרנו : (רמב"ם)

פרק ב - משנה ב

מַעֲשֵׂה שֶׁהָיוּ שְׁנֵיהֶם שׁוֹיִן וְרָצוּן וְעוֹלִין בַּכֶּבֶשׁ,
וְדַחַף אֶחָד מֵהֶן אֶת חֲבֵרוֹ, וְנָפַל וְנִשְׁבְּרָה רִגְלוֹ.
וְכִיּוֹן שָׁרְאוּ בֵּית דִּין שֶׁבְּאֵין לִידֵי סַכָּנָה,
הִתְקִינוּ שֶׁלֹּא יְהוּ תוֹרְמִין אֶת הַמְּזַבֵּחַ אֶלָּא
בַּפִּיִס. אַרְבַּעַה פִּיִסוֹת הָיוּ שָׁם ^(ו), וְזֶה הַפִּיִס
הָרֵאשׁוֹן :

ר"ע מברטנורה אלא בפייס. זה שפרשנו: ארבעה פיסות היו שם. ארבע פעמים ביום נאספים לפייס. ולא היו מפייסים על כלם באספה אחת, כדאי להשמיע קול ארבע פעמים שיש עם רב בעזרה, וזהו כבודו של מלך, שְׁנַאֲמַר (תהלים נה) בְּבֵית אֱלֹהִים נִהְיֶה בְּרָגֶשׁ : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט ^(ו) היו שם. נראה לפרש שהיו בכל יום ויום חוץ מיום הכפורים, שהרי כל עבודת יום הכפורים אין פשרות אלא בכהן גדול, וכן

מִיֶּסֶד בְּסִלְיָהָ [דְמוּסוֹף יוֹם כְּפִיור] בְּטָלוּ הַפְּיִסוֹת בְּצוּם הַמְּבַחֵר. אָבֵל בְּפִיט
הָעֲבוּדָה הַזְּכִיר כָּל הָאֲרָבַע פְּיִסוֹת עַל סִדְרָן. וְהַשִּׁיג בְּזֶה הַבְּעַל הַמְּאֹר.
וְהַרְמַבֵּי"ן מֵיֵשֵׁב וּמוֹנֶה מְקַצֵּת מִכָּל עֲבוּדָה שְׁצָרִיכִין לְפִיֵס. עַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם
טוֹב: (עֵיקָר תּוֹי"ט).

רמב"ם מעשה שהיו שניהן שוין ורצין ועולין בכבש כו': הפייס השני מי שוחט מי זורק מי מדשן כו': אלו הדברים כולם הם בפייס אחד כמו שאדמה לך והוא כי כולם היו כמו שורה אחת או עגולה והיו מסכימין על האדם שיתחיל ממנו המנין ואחר כן היו מסכימין כי אותו שיצא אצלו המנין שיסכימו עליו כמו שבארנו הוא זורק את הדם והסמוך לו שוחט. והסמוך לו מדשן את המזבח. והסמוך לו מדשן את המנורה והסמוך לו מעלה איברים לכבש. ואותו שמעלה איברים לכבש הוא ושמונה בני אדם כמו שעומדים בשורה זכין בתמיד של שחר כל אחד מהם במה שיש לו לשאת ולהעלות על הסדר שאומר. הראשון הוא מעלה הראש והרגל. השני הסמוך לו שתי הידים. השלישי בעוקץ וברגל. הרביעי בחזה ובגרה. החמישי בשתי דפנות. הששי בקרבים. השביעי בסלת. השמיני בחביתין והם חביתי כהן גדול שאמר בהם הש"י [ויקרא ו] זה קרבן אהרן ובניו וגו' ונקראו חביתים לאומרו בהם הש"י [שם] על מחבת בשמן תעשה. ותשיעי בין. נמצא שהפייס הזה זכין בו שלשה עשר תשעה אותם שמנינו ושוחט וזורק ומדשן מזבח ומדשן מנורה. והזורק הוא מקבל הדם כמו שבארה הגמרא והקדמנו בזה הפייס זורק על שוחט לפי שהזריקה מעולה כיון שהעיקר אצלנו שחיטה כשרה בזרים. והמדשן היה מסיר הדשן והטינופים ומקנח ומנקה כמו שיתבאר בגמרא. וכבר ידעת כי שם האפר דשן. ודרך הלוכו הוא כמו שיתבאר בברייתא הראש והרגל והחזה והגרה שתי ידים ושתי דפנות העוקץ והרגל ותנא קמא חש ליפה ולטוב והקדימו ואיחר הגרוע. ואין הלכה כבן עזאי: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ג

הפייס השני, מי שוחט, מי זורק, ומי מדשן
מזבח הפנימי, ומי מדשן את המנורה, ומי
מעלה אברים לכבש, הראש והרגל, ושתי
הידיים, העקץ והרגל, החזה והגרה, ושתי

הַדְּפָנוֹת, וְהַקְרָבִים, וְהַסֵּלֶת, וְהַחֲבָתִין ^{ז},
וְהַיִּין. שְׁלֹשָׁה עָשָׂר כְּהֻנִים זָכוּ בוֹ. אָמַר בֶּן עֲזַאי
לְפָנֵי רַבִּי עֲקִיבָא מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, דְּרָדָּךְ הַלּוּכוֹ
הָיָה קָרֵב:

ר"ע מברטנורה מי שוחט. את התמיד: מי זורק וכו'. כל העבודות הללו
בפיס אחד הן. שמי שיכלה בו החשבון כמו שפרשנו, זכה, והוא זורק
את הדם למזבח אחר שקבל הדם במזרק, שהזורק הוא המקבל.
והסמוך לו שוחט. ואף על פי שהשחיטה קודמת לקבלת הדם, מפל
מקום מפני שעבודת הזריקה גדולה מן השחיטה, שהשחיטה כשרה
בזר מה שאין כן בזריקה, דמקבלה ואילך מצות כהנה, לפיכך זכה
הראשון שהגיע לו הפיס בזריקה, והסמוך לו בשחיטה. והסמוך לשוחט
מדשן את המזבח, והסמוך למדשן את המזבח מדשן את המנורה. וכן
כלם: **הראש והרגל**. של ימין, בכהן אחד: **ושתי הידים**. בכהן שני:
העקץ. הוא הזנב והרגל של שמאל, בכהן שלישי: **החזה**. הוא שמו
החזה הרוואה את הקרקע, וחותרכין אותו אילך ואילך בלא ראשי
הצלעות: **והגרה**. מקום שהוא מעלה גרה, הוא הצנאר, ובו מחברים
קנה הראה עם הכבד והלב. החזה והגרה בכהן רביעי. ושתי הדפנות
בכהן חמשי. והקרבים בששי. והסלת, עשרון למנחת נסכו של תמיד
בשביעי. והחבתים, חצי עשרון למנחתו של כהן גדול שקרבה עם
התמידים בכל יום, שנאמר (ויקרא ו) מחציתה בבקר ומחציתה בערב,
בשמיני. והיין, שלשה לגין לנסך התמיד, בתשיעי: **שלשה עשר כהנים**
זוכין בו. בפיס זה, שלש עשרה עבודות של כהנים המנויות בהן כפי
הסדר הכתוב במשנה: **כדרך הלוחו**. בחייו: **היה קרב**. התמיד. תנא
קמא סבר הטוב והיפה קרב תחלה ^{ח}, וכן עזאי סבר כדרך הלוחו,
הראש והרגל, החזה והגרה, ושתי הידים, ושתי הדפנות, העקץ והרגל
^{ט}. ואין הלכה כבן עזאי: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט ^{ז} והחבתין. פרש הר"ב מנחתו של כהן גדול שנאמר מחציתה
(נגו'), וסמיד ליה על מחבת בשמן תעשה, לכך קרויה חבתין. רש"י: ^{ח}
כלומר גדול האברים, ואיתא נמי דמקרא ילפינן דראש קודם, דכתיב (ויקרא
א) את ראשו ואת פדרו וערף: ^{ט} והקרבים לא שנאום, דלפי שאין להם
תנועה מעצמם מודה בן עזאי דקרבים באחרונה: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם (ראו פירוש רבינו למשנה ב') (רמב"ם)

פרק ב - משנה ד

הַפִּיִס הַשְּׁלִישִׁי, חֲדָשִׁים לְקַטְרֵת בָּאוּ וְהַפִּיִסוּ.
וְהַרְבִּיעִי, חֲדָשִׁים עִם יְשָׁנִים, מִי מַעֲלָה אֲבָרִים
מִן הַכֶּבֶשׂ וְלַמִּזְבֵּחַ :

ר"ע מברטנורה חֲדָשִׁים לְקַטְרֵת. כֶּךָ הָיוּ מְכַרְיִזִין בְּעֶזְרָה. כְּלוּמַר מִי שֶׁלֹּא
זָכָה בְּקַטְרֵת כָּל יָמָיו יָבֵא וְיִפִּיס. וְלֹא הָיוּ מְנִיחִין לָמִי שֶׁזָּכָה בָּהּ פַּעַם
אַחַת לְשָׁנוֹת בָּהּ, מִפְּנֵי שֶׁמַּעֲשֶׂרֶת, דְּכָתִיב (דְּבָרִים לג) יִשִּׁימוּ קְטוֹרֶה בְּאַפְּדָּ
וְכוּי בְּרֹדֶף ה' חִילוּ [י], וְלִפִּי שֶׁכָּל כֹּהֵן הַמְּקַטֵּיר קַטְרֵת הָיָה מִתְעַשֵּׂר
וּמִתְבָּרָד בְּשִׁבְלָהּ, לְפִיכָּךְ לֹא הָיוּ מְנִיחִין לְשָׁנוֹת בָּהּ אָדָם, כְּדִי שִׁיְהִיוּ
הַכֹּל מִתְעַשְׂרִים וּמִתְבָּרָכִים בָּהּ: **חֲדָשִׁים גַּם יְשָׁנִים**. מִי שֶׁזָּכָה בְּפִיִס
פַּעַמִּים אַחֲרוֹת, וּמִי שֶׁלֹּא זָכָה בּוֹ מֵעוֹלָם, בָּאוּ וְהַפִּיִסוּ: **מִי מַעֲלָה אֲבָרִים**
מִן הַכֶּבֶשׂ לַמִּזְבֵּחַ. כְּשֶׁהָיוּ מוֹלִיכִין הָאֲבָרִים מִבֵּית הַמִּטְבָּחִים לֹא הָיוּ
מוֹלִיכִים אוֹתָם לַמִּזְבֵּחַ אֶלָּא נוֹתְנִים אוֹתָם מִחֲצֵי כֶּבֶשׂ וְלִמְטָה בְּמִזְרָח,
וּמִפִּיִסוֹן פִּיִס אַחַר מִי מַעֲלָה אוֹתָם מִמְּקוֹם הַנְּחֻתָן בְּכֶבֶשׂ לַמִּזְבֵּחַ. וְהָיוּ
עוֹשִׂין כֵּן מִשּׁוּם בְּרַב עִם הַדֶּרֶת מְלֶךְ: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [י] וְאִף עַל גַּב דְּבַהּהוּא קָרָא כְּתִיב נִמְי וְכָלִיל עַל מִזְבֵּחַ, שֶׁהוּא
עוֹלָה, מִסֵּתֶבְרָא דְכִי כְּתִיב עֲשֵׂר אֲדָלָא שְׂכִיחַ כְּתִיב, דְּאִם לֹא כֵן נִמְצְאוּ הַכֹּל
עֲשִׂירִים, דְּעוֹלָה שְׂכִיחַי טוּבָא, דְּנוֹדְרִים וְנוֹדְבִין. גְּמָרָא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הַפִּיִס הַשְּׁלִישִׁי חֲדָשִׁים לְקַטְרֵת בָּאוּ וְהַפִּיִסוּ כו': הָיוּ הַכֹּהֲנִים
מִתְבָּרְכִין בַּהַקְטַרְתֵּת הַקְטַרְתֵּת וְהָיוּ אוֹמְרִים כֹּל מִי שֶׁמְקַטֵּיר קַטְרֵת הִיא
מִתְעַשֵּׂר וּמִמוֹנוֹ מִתְרַבֵּה לְמֵאֲמָרוֹ הַשִּׁי [דְּבָרִים לג] יִשִּׁימוּ קְטוֹרֶה בְּאַפְּדָּ וְכָתִיב
[שם] בְּרֹדֶף ה' חִילוּ וְגו' וְלִפִּיכָּךְ כֹּל מִי שֶׁהַקְטִיר לֹא הָיוּ מְנִיחִין אוֹתוֹ לְהַקְטִיר
פַּעַם שְׁנִיָּה שִׁישָׂאֵר זוֹלָתוֹ מִן הַכֹּהֲנִים שֶׁלֹּא יִקְטִירוּ וְלֹא הָיוּ אוֹסְפִים לְפִיִּים
הַקְטַרְתֵּת אֶלָּא לְמִי שֶׁלֹּא הַקְטִיר קְטוֹרֶת מִיָּמָיו וְלִפִּיכָּךְ יֹאמֵר חֲדָשִׁים לְקַטְרֵת
בָּאוּ וְהַפִּיִסוּ: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ה

תמיד קרב בתשעה, בעשרה, באחד עשר, בשנים עשר, לא פחות ולא יותר. כיצד. עצמו בתשעה. בחג, ביד אחד צלוחית של מים, הרי כאן עשרה. בין הערבים, באחד עשר, הוא עצמו בתשעה, ושנים בידם שני גזירי עצים. ובשבת באחד עשר, הוא עצמו בתשעה, ושנים בידם שני בזיכי לבונה {יא} של לחם הפנים. ובשבת שבתוך החג, ביד אחד {יב} צלוחית של מים:

ר"ע מברטנורה **תמיד קרב**. משעת הולכת אברים ואילך קחשיב: עצמו. בכל יום תשעה. ששה לאברים ולקרבים, כדאמרינן לעיל, ואחד לסלת. ואחד לחבתין ואחד ליין: ובחג. שצריך שני נסכין, אחד של יין ואחד של מים, ביד כהן אחד צלוחית של מים: של בין הערבים. שבכל יום שנים בידם שני גזירי עצים להוסיף על עצי מערכה, דכתיב (ויקרא א) וערכו עצים על האש, אם אינו ענין לתמיד של שחר, שכבר נאמר ובער עליה הכהן עצים, תגהו ענין לתמיד של בין הערבים, שמוסיפים שני גזירי עצים: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יא} **בזיכי לבונה**. והעומד אחר שלשה עשר פהנים הארבעה עשר זוכה בבזך האחד והחמשה עשר בשני. ריטב"א. וכן נראה לי בצלוחית של מים דלעיל ודלקמן. תוספות יום טוב: {יב} **ביד אחד כו'**. דאין מנסכין בחג אלא בשל שחר, והלכך לא משפחת לה בחל בתמיד של בין הערבים. גמרא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **תמיד קרב בתשעה בעשרה באחד עשר כו'**: אמר השם יתברך [ויקרא א] וערכו עצים על האש ובאה הקבלה כי זה נאמר בתמיד של בין הערבים כי בשל שחר כבר נאמר בו בפירוש [שם ו] ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ו

אֵיל קָרַב בְּאַחַד עֶשֶׂר, הַבָּשָׂר בְּחֻמְשָׁה,
הַקָּרְבָּיִם וְהַסֵּלֶת וְהַיִּין בְּשָׁנִים שְׁנַיִם {ג} :

ר"ע מברטנורה **הבשר בחמשה**. פאברים של קבש פד אברים של איל:
הסלת. שני עשרונים הנה, בשני פהנים : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ג} **הקרבים כו'**. דקבש בן שנה ואיל בן שתי שנים. והיין בכבש
רביעית ההין, ובאיל שלישית ההין, כפתוב בפרשת שלח לך : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **איל קרב באחד עשר הבשר בחמשה כו'**: כמו שבארנו בתמיד של
כל יום : (רמב"ם)

פרק ב - משנה ז

פֶּר קָרַב בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה, הָרֹאֵשׁ וְהָרֶגֶל,
הָרֹאֵשׁ בְּאַחַד, וְהָרֶגֶל בְּשָׁנִים {ד}. הֶעֱקָץ וְהָרֶגֶל,
הֶעֱקָץ בְּשָׁנִים, וְהָרֶגֶל בְּשָׁנִים. הַחֲזָה וְהַגֵּרָה,
הַחֲזָה בְּאַחַד, וְהַגֵּרָה בְּשָׁלֹשָׁה. שְׁתֵּי יָדַיִם
בְּשָׁנִים. שְׁתֵּי דַפְנוֹת בְּשָׁנִים. הַקָּרְבָּיִם וְהַסֵּלֶת
וְהַיִּין בְּשָׁלֹשָׁה שָׁלֹשָׁה. בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים,
בְּקָרְבָּנוֹת צְבוּר. אֲבָל בְּקָרְבֵּן יָחִיד, אִם רָצָה

לְהַקְרִיב, מִקְרִיב. הַפְּשֹׁטוֹן וְנִתְוַחַח שֶׁל אֱלֹהִים וְאֵלֹהֵי שְׁוִין :

ר"ע מברטנורה בַּמָּה דְּבָרִים אַמּוּרִים. דְּבַעֲיֵנָן כָּל הַנִּי כְּהֲנִים לְכָל בְּהֵמָה וּבְעֵינָן פִּיס : אִם רָצָה לְהַקְרִיב. כִּהֵן יְחִידֵי אֶת הַכֹּל וּבִלָּא פִיס {טו} : הַפְּשֹׁטוֹן וְנִתְוַחַח. שֶׁל יְחִיד וְשֶׁל צְבוּר שְׁוִין לְהִיּוֹת כְּשָׂרִים בָּזָר, וְאִין טְעוּנִין כִּהֵן : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יד} וְהַרְגֵל בְּשָׁנִים. לֹא שֶׁהָיוּ מְחַלְקִים הָאֲבָרִים לְשָׁנִים, דְּהָא כְּתִיב אוֹתָהּ לְנִתְחִיָּה וְלֹא נִתְחִיָּה לְנִתְחִים, אֶלָּא הָאֲבָר הַשְּׁלֵם הָיוּ מִקְרִיבִים אוֹתָהּ שְׁנֵי כְּהֲנִים [וּשְׁלֹשָׁה]. הַרְמַב"ם : {טו} וְקִשְׁיָא לִי אִמַּאי לֹא חִישִׁינָן דְּאִתִּי לְאַנְצוּיִי וְשִׁיבְאוּ עַל יְדֵי כֵן לִיּוֹת סְפָנָה. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב. וְהַתּוֹסְפוֹת חֲדָשִׁים [כְּתִיב] (מִתְרָץ) וְנִרְאָה לִי דְּהַבְעֵלִים הָיוּ בּוֹרְרִים בְּאִיזָה כִּהֵן שְׁיִרְצָה, דְּאִדָּם רְשָׁאי לְעִשׂוֹת בְּשָׁלוֹ מַה שְׁיִרְצָה וְלֹא שִׁיךְ דְּאִתִּי לְאַנְצוּיִי רַק בְּקִרְבָּנוֹת צְבוּר : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם פֶּר קִרְבַּת בְּעִשְׂרִים וָאַרְבַּעָה הָרֵאשׁ וְהַרְגֵל כּו' : עֵינָן אִם רָצָה לְהַקְרִיב מִקְרִיב הִיא שֶׁהוּא יִכּוֹל לְהַקְרִיב בְּאִיזָה מִנִּין שִׁירְצָה פְּחוֹת מֵאֵלֹהֵי אוֹ יֵתֵר עַל אֵלֹהֵי. וְרוּצָה בְּאִמְרוֹ הַפְּשֹׁטוֹן וְנִתְוַחַח שֶׁל אֵלֹהֵי וְשֶׁל אֵלֹהֵי שְׁוִין שֶׁהֵן כְּשָׂרִים בָּזָר וּמוֹתֵר בָּזָר לְפִשׁוּט וּלְשַׁחוּט וּלְנִתְחַח בֵּין קִרְבָּנוֹת צְבוּר בֵּין קִרְבָּנוֹת יְחִיד וְכִבֵּר קִדָּם לֶךְ זֶה הָעִיקָר בְּפִסְחִים [פִּי"ה הִל' ו'] בְּמִקּוּם שֶׁאִמְרוּ מִקְבֵּלָה וְאִילֶךְ מִצּוֹת כְּהוֹנָה : (רמב"ם)

פרק ג - משנה א

אָמַר לָהֶם הַמַּמְנֶה, צְאוּ וּרְאוּ אִם הִגִּיעַ זְמַן הַשְּׁחִיטָה. אִם הִגִּיעַ, הָרוּאָה **[א]** אוֹמֵר, בְּרַקְאֵי. מִתְתִּיא **[ב]** בֶּן שְׂמוּאֵל אוֹמֵר, הָאִיר פְּנֵי כָל הַמְזָרְח עַד שְׂבַחְבְּרוֹן. וְהוּא אוֹמֵר הֵן:

ר"ע מברטנורה אָמַר לָהֶם הַמַּמְנֶה. הוּא הַסֵּגָן: צְאוּ וּרְאוּ. עַל מְקוֹם גְּבוּהָ שֶׁהָיָה לָהֶם בַּמִּקְדָּשׁ: זְמַן הַשְּׁחִיטָה. שֶׁהַשְּׁחִיטָה פְּסוּלָה בְּלֵילָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט) בַּיּוֹם זָבַחְכֶם: בְּרַקְאֵי. הָאִיר וְהַבְּרִיק הַשָּׁחַר: הָאִיר פְּנֵי הַמְזָרְח. זְמַן זֶה אַחֲרֵי בְּרַקְאֵי דְאָמַר תִּנָּא קַמָּא. וְהַלְכָה כַּמִּתְתִּיא בֶּן שְׂמוּאֵל: עַד שְׂבַחְבְּרוֹן. אוֹתָן הָעוֹמְדִין לְמִטָּה שׁוֹאֲלִין לוֹ, הִגִּיעַ הָאוֹר לְחַבְּרוֹן, וְהוּא מְשִׁיב, הֵן. וְכַדִּי לְהַזְכִּיר זְכוּת אֲבוֹת מְזַכְרִין חַבְּרוֹן: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[א]** הָרוּאָה כו'. וְעַד אֶחָד נֶאֱמַן בְּמִלְתָּא דְעַבִּידֵי לְגִלּוּיֵי יְרוּשָׁלַיִם: **[ב]** מִתְתִּיא כו'. זֶהוּ הַמַּמְנֶה עַל הַפְּיֻסוֹת דְתַנּוּ לֵיהּ בְּרִישׁ פְּרָק ה' דְשִׁקְלִים. תּוֹסֵפוֹת: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אָמַר לָהֶם הַמַּמְנֶה צְאוּ וּרְאוּ אִם הִגִּיעַ זְמַן הַשְּׁחִיטָה כו': מְקוֹם גְּבוּהָ הָיָה לָהֶם בַּמִּקְדָּשׁ שֶׁבּוּ הָיָה עוֹלָה הַצּוֹפָה. וְכַשֵּׁהִיא רוּאָה פְּנֵי הַמְזָרְח מִתְחִילִין לְהַשְׁתַּנוּת הָיָה אוֹמֵר לָהֶם בְּרַקְאֵי עֲנִינוּ כְּמוֹ הַתְּחִיל הָאוֹר לְהַבְּרִיק. וְהָיוּ אוֹמְרִים לוֹ אוֹתָן שֶׁהָיוּ בְּעִזְרָה עַד שֶׁהוּא בְּחַבְּרוֹן כְּלוֹמַר הִגִּיעַ הָאוֹר כְּפִי רְאוֹת עֵינַיִךְ לְחַבְּרוֹן. וְהָיָה אוֹמֵר לְהֵן הֵן וּמִיד הָיוּ שׁוֹחֲטִין. וּמִמָּה שֶׁאַתָּה חַיִּיב לְדַעַת כִּי הַזְּמַן (הַזֶּה) שֶׁזָּכַר מִתְתִּיא בֶּן שְׂמוּאֵל בְּאוֹמְרוֹ הָאִיר פְּנֵי הַמְזָרְח הוּא אַחֲרֵי הַזְּמַן שֶׁזָּכַר הַתְּנָא קַמָּא. וְהַלְכָה כַּמִּתְתִּיא בֶּן שְׂמוּאֵל: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ב

וְלָמָּה הִצְרַכּוּ לְכַדֵּי, שֶׁפַּעַם אַחַת עָלָה מְאוֹר

הַלְבָנָה וְדָמוֹ שֶׁהָאִיר מְזָרַח, וְשִׁחְטוּ אֶת
הַתְּמִיד, וְהוֹצִיאוּהוּ לְבֵית הַשְּׂרָפָה. הוֹרִידוּ
כֹּהֵן גָּדוֹל לְבֵית הַטְּבִילָה. זֶה הַכֹּלל הָיָה
בַּמִּקְדָּשׁ, כָּל הַמִּסֵּךְ אֶת רַגְלָיו טָעוּן טְבִילָה,
וְכָל הַמִּטִּיל מִיָּם טָעוּן קְדוּשׁ **ג** יָדִים וְרַגְלָיִם:

ר"ע מברטנורה שְׁפָעַם אַחַת עָלָה מֵאוֹר הַלְבָנָה. לָאוּ בְיוֹם הַכַּפּוּרִים
קָאָמַר, דָּאִי אֶפְשָׁר לְעֵלוֹת מֵאוֹר הַלְבָנָה סָמוּךְ לְשַׁחַר בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים,
שֶׁהוּא בְּשִׁלִּישׁ הַחֹדֶשׁ, אֶלָּא בְּסוּף אֶחָד מִן הַחֹדָשִׁים כְּשֶׁהַלְבָנָה עוֹלָה
סָמוּךְ לְעֵלוֹת הַשַּׁחַר אֶרֶע זֶה הַטָּעוּת, וְחֲשָׁשׁוּ שֶׁמָּא בְיוֹם הַכַּפּוּרִים יֵאָרֵעַ
טָעוּת אַחֵר כִּיּוֹצֵא בּוֹ, לְכַךְ הִצְרַכְנוּ לְכָל זֶה: הוֹרִידוּ כֹּהֵן גָּדוֹל. מִלְּתָא
בְּאַנְפֵי נְפִשָׁה הִיא. וְהַשְׁתָּא מְהֵדֵר לְהָא דְתַנִּינָן לְעִיל עַד חֲבֵרוֹן וְהוּא אוֹמֵר
הוּן. וְלֹאֲחֵר שֶׁהַשִּׁיב הָרוּאָה הוּן, הֵיוּ מוֹרִידִין כֹּהֵן גָּדוֹל לְבֵית הַטְּבִילָה,
שֶׁהָיָה טָעוּן טְבִילָה קִדְּם שֶׁשִּׁחַחַט הַתְּמִיד: הַמִּסֵּךְ רַגְלָיו. כִּנּוּי לְנִקְבִים
גָּדוֹלִים: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **ג** קְדוּשׁ כּוֹי. מִן הַכִּיּוֹר. רַש"י. וּבִגְמָרָא בְּשִׁלְמָא רַגְלִים מְשׁוּם
נִיּוּצוֹת אֶלָּא יָדִים מֵאֵי טַעְמָא, זֹאת אוֹמְרֵת מְצוּהָ לְשִׁפְשֹׁף בְּיָדוֹ הַנִּיּוּצוֹת
הַנִּתְזָין עַל רַגְלָיו שֶׁלֹּא יֵצֵא בְּהוֹן חוּץ, דְּנִרְאָה כְּכָרוֹת שֶׁפְּכָה וְיוֹצֵיא לְעַז עַל בְּנָיו
שֶׁאֵינָן שְׁלוֹ: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ולמה הוצרכו לכך שפעם אחת עלה מאור הלבנה כו': ידוע כי
הלבנה אינה עולה מן המזרח אלא אחר חצות החדש. ואמרו עלה מאור
הלבנה ואירע בסוף חדש משאר חדשי השנה ואירע בליל צום כפור גם כן
פעם אחרת ודימו שהאיר המזרח ושחטו את התמיד והוא כלל בכאן שתי
המעשים ואומר פעם אחת כלומר זולת ליל צום כפור עלה מאור הלבנה
מחובר למה שאירע ליל צום כפור. ועוד יתבאר כי כהן גדול טובל ושוחט
התמיד בצום כפור וכאשר נפסל התמיד כמו שזכר מפני שנשחט בלילה
יצטרך טבילה אחרת אחר כך שחט את התמיד. ומסיך את רגליו כינוי
לנקבים גדולים: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ג

אין אדם נכנס לעזרה לעבודה, אפלו טהור, עד שיטבל. חמש טבילות (ו) ועשרה קדושין טובל כהן גדול ומקדש בו ביום, וכלן בקדש על בית הפרוה, חוץ מזו בלבד:

ר"ע מברטנורה לעבודה. לאו דוקא (ד): עד שיטבל. שהדברים קל וחמור, ומה כהן גדול המשנה מקדש לקדש, מעבודת חוץ לעבודת פנים ומעבודת פנים לעבודת חוץ, טעון טבילה בין עבודה לעבודה (ה), זה הבא מביתו שהוא מחל לקדש לא כל שכן שטעון טבילה: על בית הפרוה. על לשכת בית הפרוה: חוץ מזו. הראשונה, שהיתה בחל (ז) על גבי שער המים, ובצד לשכתו היתה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט (ד) אלא אפלו לשחיטה דלאו עבודה היא מוכח לקמן דבעי טבילה, ואפלו בלא עבודה רק שנקנס לעזרה. תוספות: (ה) אף על פי שטבל כבר טבילה חשובה במקום קדוש, ואף על פי שהוא כהן גדול דקדוש טפי ואף על פי שהוטלה עליו כל עבודת היום וזהיר וזריז טפי כו', אפלו הכי צריך טבילה. כל אלו חמרות צריך להכניס בקל וחמור דאי לא תימא הכי איכא למפרד. תוספות: (ו) חמש טבילות כו'. דכתוב [ויקרא טז] בגדי קדש הם ורחץ בשרו במים, ללמדך שכל חליפות קדש בו ביום טעון טבילה. ומנין שכל טבילה צריכה שני קדושין, תלמוד לומר ופשט כו' ורחץ כו' ולבש כו', ושדינו ורחץ אופשט ואולבש, כאלו כתיב ורחץ תרי זימני. גמרא: (ז) סברא הוא, כיון דאפתי לא נתקדש בגדי קדש, שיטבל בחל. תוספות: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אין אדם נכנס לעזרה לעבודה אפילו טהור עד שיטבול כו': כל טבילה מקדש ידיו ורגליו לפניו ולאחריה כאשר יתבאר ואמר חוץ מזו רוצה לומר הטבילה הראשונה והוא יגיד אותה: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ד

פֶּרְסוֹ סָדִין שֶׁל בּוּץ בֵּינוּ לְבֵין הָעַם. פָּשֵׁט, יָרֵד וְטָבֵל, עָלָה וְנִסְתַּפַּג. הִבִּיאוּ לוֹ בְּגָדֵי זָהָב, וְלָבַשׁ וְקִדְּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו. הִבִּיאוּ לוֹ אֶת הַתְּמִיד. קָרְצוּ **[ט]**, וּמֵרֶק **[י]** אַחַר שְׁחִיטָה עַל יָדוֹ. קָבַל אֶת הַדָּם וּזְרָקוֹ. נִכְנַס לְהַקְטִיר קְטֹרֶת שֶׁל שֶׁחַר, וּלְהַטִּיב אֶת הַנֵּרוֹת, וּלְהַקְרִיב אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הָאֲבָרִים וְאֶת הַחֲבֹתָיו וְאֶת הַיָּיִן :

ר"ע מברטנורה סָדִין שֶׁל בּוּץ. כְּדֵי שְׂיִכְיֹר שְׁעִבּוּדַת הַיּוֹם בְּבִגְדֵי בּוּץ, לְפִי שֶׁהוּא רָגִיל לְשִׁמֵשׁ כָּל הַשָּׁנָה כְּלָה בְּבִגְדֵי זָהָב : וְנִסְתַּפַּג. וְנִתְקַנַּח : וְקִדְּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו. מִן הַכִּיּוֹר. שְׁצָרִיף לְכָל חֲלִיפוֹת בְּגָדֵי הַיּוֹם קִדּוּשׁ לְפִשְׁיטָה וְקִדּוּשׁ לְלִבְיִשָּׁה. וְטָבִילָה רֵאשׁוֹנָה זֹ, שֶׁהַפְּשִׁיטָה שֶׁל בְּגָדֵי חֵל הִיא, לֹא הִצְרִיף קִדּוּשׁ יָדַיִם וְרַגְלַיִם עַל הַפְּשִׁיטָה **[ח]** : קָרְצוּ. שְׁחָטוּ בְּרַב שְׁנֵי סִימָנִין, הַכֶּשֶׁר שְׁחִיטָה בְּלֶבֶד : וּמֵרֶק אַחֵר. וְגַמַר כִּהֵן אַחֵר בְּשְׁחִיטָה, לְפִי שֶׁאֵין קִבְּלַת הַדָּם כְּשֶׁרָה אֶלָּא בְּכֵהֵן גְּדוּל וְצָרִיף לְמַהֵר וּלְקַבֵּל : עַל יָדוֹ. בְּשִׁבִילוֹ. אֵי נִמְי עַל יָדוֹ, אַחֲרָיו וְסָמוּךְ לוֹ, כְּמוֹ וְעַל יָדוֹ הַחֲזִיק, בְּסִפֵּר עֲזָרָא (פֶּרֶק א) : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[ח]** וְאֶקְשִׁינֵן בְּגִמְרָא דְתַשְׁעָה הָיוּ, וּלְעִיל תַּנּוּן עֲשָׂרָה, וּמִשְׁנֵי קִדּוּשָׁא בְּתָרָא כִּי פְּשִׁיט בְּגָדֵי קִדְּשׁ וְלָבַשׁ בְּגָדֵי חֵל עֲבִיד לִיהַ הַתָּם : **[ט]** קָרְצוּ. קָרַץ מְצַפּוֹן בָּא בָּא (יִרְמִיָּה מו) מִתְרַגֵּם עִמְמִין קְטוּלִין מְצַפּוֹנָא יִיתוֹן עָלָה. גִּמְרָא : **[י]** וּמֵרֶק. מְלִשׁוֹן וּמֵרֶק וְשִׁטֵּף (עִיקָרָא ו), מֵרֶקוֹ הַרְמָחִים (יִרְמִיָּה מו), שְׁעֲנִינָם צַחְצוּחַ וְגַמַר כְּלִי עַל שְׁלֵמוֹת צַחְצוּחוֹ : (עִיקָר תוֹי"ט).

רמב"ם פֶּרְסוֹ סָדִין שֶׁל בּוּץ בֵּינוּ לְבֵין הָעַם קִדְּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו כו' : פֶּשֶׁט יָרֵד וְטָבֵל עָלָה וְנִסְתַּפַּג הִבִּיאוּ לוֹ כו' : סָדִין שֶׁל בּוּץ עֲנִינוּ רֵדִיד שֶׁל פֶּשֶׁט. קָרְצוּ כְּמוֹ שֶׁחָטוּ וְהוּא מְגִזְרֵת קָרַץ מְצַפּוֹן בָּא [יִרְמִיָּה מו] וְהוּא שִׁישְׁחוּט רֹב שְׁנַיִם כִּי עֲבוּדַת הַיּוֹם לֹא תִהְיֶה אֶלָּא בְּכֵהֵן גְּדוּל. וּפִי' מֵרֶק אַחֵר שְׁחִיטָה עַל יָדוֹ הַשְּׁלִים אַחֵר שְׁחִיטָה אַחֲרָיו. וּמֵרֶק נִקְרָא הַשְּׁלֵמַת הַפְּעוּלָה אִיזוֹ פְּעוּלָה שֶׁתִּהְיֶה. וְנִסְתַּפַּג כְּמוֹ נִתְקַנַּח : (רמב"ם)

פרק ג - משנה ה

קִטְרֵת שֶׁל שַׁחַר הִיְתָה קְרִיבָה בֵּין דָּם לְאַבְרִים {יא}. שֶׁל בֵּין הָעֲרֵבִים, בֵּין אַבְרִים לְנִסְכִּים {יב}. אִם הָיָה לָהּ גְדוּל זָקוּן אוֹ אֲסִטְנִיס, מְחַמֵּין לוֹ חֲמִין וּמְטִילִין לְתוֹךְ הַצּוּנוֹן, כְּדֵי שֶׁתִּפּוּג צִנְתָּן :

ר"ע מברטנורה **בין דם לאברים**. לאו דוקא, דהא תנן לעיל וקבל את הדם וזרקו נכנס להקטיר קטרות ולהטיב את הנרות ולהקריב את הראש ואת האברים, אלמא היתה קטרות קרבה בין דם לנרות ולא בין דם לאברים. אלא לא בא התנא עכשיו לומר סדר ההקרבות זו אחר זו איך היו, אבל רצה לומר בלבד שלא היתה זריקת הדם והקרבת האברים רצופים זו אחר זו, שהרי הקטרות היתה מפסקת ביניהן, והוא הדין נמי שהטבת הנרות היתה ביניהן לאחר הקטרות קדם הקרבת האברים: **אסטיניס**. שגופו מצנן וקר: **מחמין לו חמין**. בערב יום הכפורים: **ומטילין**. ביום הכפורים לתוך חקק בגנן בית טבילתו: **שתפוג**. להסיר צנתו במקצת. כמו מפיגין טעמן [ביצה דף יד]: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יא} **בין דם לאברים**. משום דבקטרות כתיב בבקר בבקר, ובתמיד חד בבקר. גמרא: {יב} **בין אברים לנסכים**. דכתיב (במדבר כח) כמנחת הבקר וכנסכו תעשה, מה מנחת הבקר קטרות קודמת לנסכים אף כאן כו', ומדלא כתיב כאברי הבקר אלא כמנחת, הלכך למנחה קדים ולא לאברים. גמרא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **קטרות של שחר היתה קריבה בין דם לאברים כו'**: כבר קדם לך בהלכות שלפני אלו כי קטרות של שחר היתה קריבה בין דם לנרות. ואמרם בכאן בין דם לאברים רוצה לומר כי אין זריקת דם התמיד והקטרות איבריו מעשה תכוף כלומר שיהיה זה אחר זה אבל מבדיל בינתיים הקטורת וכמו כן בהדלקת נרות ומפני זה לא זכר בכאן הדלקת נרות לפי שלא נתכוין בזה המאמר לסדר העבודות והוא ענין אמרם בסידורין לא קא מיירי. ואיסטניס הוא מי שגופו מצונן וקר. וענין חימום המים הוא שיהיו מחמין עששיות של ברזל מערב יום הכפורים מניחין אותן באש עד למחרת ומכבין אותן במים שהיה טובל בהם והיו נפשרין המים וזו אינה מלאכה כי אין כוונתן הקשאת הברזל לחזקו כמנהג הלוטשין אבל כוונתם חימום המים והעיקר אצלנו מלאכת מחשבת אסרה תורה. ועוד עיקר אחר אצלנו אין שבות במקדש ולפיכך הותר זה המעשה וכמו כן אם הוסיפו מי חמים שהוחמו מערב הצום במים שטבל בהם מותר: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ו

הביאוהו לבית הפרוה, ובקדש היתה. פרוסו סדין של בוץ בינו לבין העם, קדש ידיו ורגליו ופשט. רבי מאיר אומר, פשט, קדש **יג** ידיו ורגליו. ירד וטבל, עלה ונסתפג. הביאו לו בגדי לבן, לבש וקדש **יד** ידיו ורגליו:

ר"ע מברטנורה לבית הפרוה. מכשף אחד ששמו פרוה בנאה ונקראת על שמו: ובקדש היתה. שטבילה שניה זו עם כל שאר טבילות, חוץ מן הראשונה, טעונות מקום קדוש, כדכתיב (ויקרא טז) ורחץ את בשרו במים במקום קדוש: **רבי מאיר אומר**. פשט תחלה ואחר כך מקדש. ואין הלכה כרבי מאיר: **בגדי לבן**. כתנת, ומכנסים, ואבנט, ומצנפת האמורים בפרשת אחרי מות, שכל עבודות פנימיות היו בהן. ועבודות חיצונות כגון תמידין ומוספין היו בבגדי זהב שהוא משמש בהן כל השנה כלה. ובין כל חליפה וחליפה טעון טבילה ושתי קדושי ידים ורגלים מן הפיור: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט יג פשט קדש. דסבירא ליה דתרי קדושי שהצריך הפתוב בין בגד לבגד תרוניהו משום לבישת בגדים המתחלפים תחת הראשונים הוא. ולדידיה במשנה ד' פשט וקדש וירד וטבל כו' ולבש וקדש אלא ההיא מתניתין כרבנן דהקא. גמרא: **יד** לבש וקדש. הכל מודים בקדוש שני שלובש ואחר כך מקדש. מאי טעמא, דאמר קרא [שמות כה] או בגשתם אל המזבח, מי שאינו מחסר אלא גישה, יצא זה שמחסר לבישה וגישה. גמרא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הביאוהו לבית הפרוה ובקדש היתה כו': בגדי זהב הם בגדי כהונה גדולה שלובש בשאר ימי החול והם שמונה כלים והם מארגמן ושש וצמר צבוע תכלת וזהב ואבנים כמו שמפורש בתורה והם כתנת ומכנסים אבנט ומצנפת ואפוד וחשן ומעיל וציץ. ובגדי לבן הם ארבעה והם שמשתמש בהן כהן גדול העבודה המיוחדת בצום כפור והן כולם מפשתים לבן. אמר השם יתברך [ויקרא טז] כתנת בד קדש ילבש וגוי' ואין הלכה כרבי מאיר: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ז

בַּשַּׁחַר הָיָה לוֹבֵשׁ פְּלוּסִין שֶׁל שְׁנַיִם עָשָׂר מָנָה, וּבֵין הָעֶרְבִים הַנִּדְּוִין שֶׁל שְׁמֹנֶה מֵאוֹת זוֹז, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, בַּשַּׁחַר {טו} הָיָה לוֹבֵשׁ שֶׁל שְׁמֹנֶה עָשָׂר מָנָה, וּבֵין הָעֶרְבִים שֶׁל שְׁנַיִם עָשָׂר מָנָה, הַכֹּל שְׁלֹשִׁים מָנָה. אֵלוֹ מְשָׁל צְבוּר. וְאִם רָצָה לְהוֹסִיף, מוֹסִיף מְשָׁלוֹ :

ר"ע מברטנורה פלוסין. בוץ דק ויפה הבא מארץ רעמסס, תרגום ירושלמי רעמסס, פלוסא : הנדואין. מארץ הודו : ובין הערבים. בגדים שלובש להוצאת כף ומחתה : הכל שלשים מנה. להכי הדר כללינהו ותנא, לאשמועין דשלשים מנה סד הכל לומר לך שאם פחת לאותן של שחרית ורבה לאותן של ערבית לית לן בה : אם רצה להוסיף מוסיף משלו. ובלבד שיתן אותו תוספת מתנה להקדש : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {טו} בשחר כו'. דכלי עלמא מיהת דשחר עדיפי, דאמר קרא ארבעה זמני בד בלבישת בגדי שחר. חד לגופיה, וחד לומר לבד שאין לובש עמהו בגדי זהב כמו בשאר ימות השנה, וחד לומר שהוא מבחר מבד של שאר הימים, וחד לומר שטוב משל ערבית. גמרא : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם בשחר היה לובש פלוסין של שנים עשר מנה כו' : פלוסים והנדוים מינים מן הבגדים ידועים אצלם בזמנם. ויש הפרש ביניהם בצורת החיתוך בלבד. אבל עצמן רוצה לומר השתי והערב שלהם הוא מפשתים הלבן כמו שבאר הכתוב. ואמרם אם רצה להוסיף מוסיף משלו ובתנאי שיתן אותו התוספת להקדש. ואין הלכה כרבי מאיר : (רמב"ם)

פרק ג - משנה ח

בָּא לוֹ אֶצֶל פָּרוּ {טז}, וּפָרוּ הָיָה עוֹמֵד בֵּין הָאוּלָם
וְלַמְזִבַּח, רֹאשׁוֹ לְדָרוֹם וּפָנָיו לַמַּעְרָב, וְהִכְהִין
עוֹמֵד בַּמְזָרְח וּפָנָיו לַמַּעְרָב, וְסוֹמֵךְ שְׁתֵּי יָדָיו
עָלָיו וּמִתְנוּדָה {יז}. וְכֵן הָיָה אוֹמֵר, אֲנִי {יח}
הַשֵּׁם {יט}, עֲוִיתִי פִּשְׁעֹתַי חֲטָאתִי לְפָנֶיךָ אֲנִי
וּבֵיתִי. אֲנִי הַשֵּׁם, כִּפֹּר נָא לְעֹנֹת וּלְפִשְׁעֵים
וּלְחַטָּאִים, שְׁעוֹתַי וְשִׁפְשֻׁעֹתַי וְשִׁחַטָּאתַי לְפָנֶיךָ
אֲנִי וּבֵיתִי, כִּכְתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עֲבָדְךָ (ויקרא טז),
כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל
חַטָּאתֵיכֶם לְפָנַי יִי תִטְהָרוּ. וְהֵן עוֹנִין אַחֲרָיו,
בְּרוּךְ {כ} שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד :

ר"ע מברטנורה **בין האולם ולמזבח**. כל צפון העזרה היה פשר מן הדין
להעמדת הפר, דכלה לפני ה' היא, ולא היו מעמידים הפר בין האולם
ולמזבח קרוב להיכל אלא משום חולשא דכהן גדול, שלא יכבד עליו
טרח משא מזרח הדם למרחוק: **ראשו לדרום ופניו למערב**. בדין היה
שיהיה ראשו להיכל, שהוא במערב ואחוריו למזבח, אלא שמא יטיל
גללים וגנאי הוא להראות בית הרעי שלו לצד מזבח, לפיכך היה ראשו
לדרום וזנבו לצפון דהכי שפיר טפי, ואמצע גופו בין האולם ולמזבח,
ועקם ראשו עד שיהיו פניו למערב: **והכהן עומד**. ואחוריו למזרח: (ר"ע
מברטנורה).

עיקר תוי"ט {טז} **פרו**. שניאמר בזאת יבא אהרן אל הקדש בפר בן בקר
לחטאת. ומשלו היה, כדכתיב אשר לו: {יז} **ומתודה**. דכתיב וכפר בעדו. ואי
אפשר לומר כפרת דמים, שעדן לא נשחט הפר, אלא כפרת דברים דומיא
דשעיר המשתלח דכתיב גביה לכפר עליו. גמרא: {יח} **אנא**. כתיב הכא כפרה
וכתיב בחורב [שמות לב] אולי אכפרה. ונאמר שם אנא חטא העם הזה. אף
כאן באנא. גמרא: {יט} **השם**. דילפינן מכפרה דעגלה ערופה דכתיב ביה
[דברים כא] כפר לעמד ישראל אשר פדית ה', אף כאן בה'. ולפי שהוא אמר
השם ככתבו לפיכך לא הזכירו התנא אלא תני השם. תוספות יום טוב: {כ}
ברוך כו'. תניא רבי אומר כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלהינו, אמר להו משה

לְיִשְׂרָאֵל, בְּשָׁעָה שְׁאַנִּי מִזְכִּיר שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אַתֶּם הִבּוּ גְדֹל.
גְּמָרָא : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **בא לו אצל פרו ופרו היה עומד בין האולם כו' :** כל מה שמשתמשין חכמים בכל המשנה מצורת המקדש או חלק מחלקיו ודמיון רוחותיו והעזרה והלשכות והמזבח וזולתו לא תבקש ממני לציירו לך בכל מקום לפי שאני עתיד לבארו לך ולהרבות צורותיו עד שתדמה אותו דמיון יפה ויצטייר הכל בדעתך כאילו ראית אותו בעין במסכת מדות בע"ה :

והכהנים והעם וכו' אמר הכתוב [דברים לב] כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלהינו ובא בקבלה כי משה רבינו ע"ה אמר לישראל בזמן שאני מזכיר שמו של הקדוש ברוך הוא אתם הבו גודל לאלהינו וכן ראוי ומצוה לעשות כן תמיד : (רמב"ם)

פרק ג - משנה ט

בָּא לוֹ לְמִזְרַח הָעֶזְרָה, לְצִפּוֹן {כא} הַמִּזְבֵּחַ, הַסֶּגוֹן מִימֵינוּ וְרֹאשׁ בַּיִת אָב מִשְׁמָאלוֹ. וְשֵׁם שְׁנֵי שְׁעִירִים, וְקִלְפֵי הַיְתָה שָׁם וּבָה שְׁנֵי גוֹרְלוֹת. שֶׁל אֲשֶׁכְרוֹעַ הָיוּ, וְעֲשָׂאוֹ בֶן גַּמְלָא שֶׁל זָהָב, וְהָיוּ מִזְכִּירֵי אוֹתוֹ לְשִׁבַח :

ר"ע מברטנורה **בא לו למזרח העזרה.** שלא היו מכניסים השעירים בין האולם ולמזבח כְּשֶׁרוֹצֶה לְתַת עֲלֵיהֶם גוֹרְלוֹת, אֶלָּא בְּעֶזְרָה הָיוּ עַד שְׁעַת שְׁחִיטָה : וְקִלְפֵי. כְּלֵי עֵץ חָלוּל : שֶׁל אֲשֶׁכְרוֹעַ. בּוֹס"א בְּלַע"ז. מִין עֵץ וְחָשׁוּב הוּא : בֶּן גַּמְלָא. יְהוֹשֻׁעַ בֶּן גַּמְלָא כְּשֶׁנִּתְמַנֶּה לְהִיּוֹת כֹּהֵן גְּדוֹל עֲשָׂאוֹ שֶׁל זָהָב : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{כא} לְצִפּוֹן.** מִקְשִׁינָן בְּגִמְרָא מִקְדָּאֵמֶר לְצִפּוֹן כּו' דְּמִשְׁמַע שְׁהַצְרָךְ לְמִשְׁכּוֹ מִכְּנֶגֶד הַמִּזְבֵּחַ וְלְצִפּוֹן, מִכְּלָל דְּמִזְבֵּחַ לְאוֹ בְּצִפּוֹן קָאֵי, מִנִּי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר

בן יעקב היא דסבירא ליה הכי. והא מתניתין דלעיל דתנן בין האולם ולמזבח, מדמכשר בין האולם ולמזבח שמע מינה דסבירא ליה דמקצת מזבח בצפון קאי, ורבי אלעזר בן שמעון הוא. ומשנינו תני כבין האולם ולמזבח, כלומר סמוך לבין האולם ולמזבח אצל מקצוע צפונית של המזבח, ולא כנגד המזבח ולבין האולם, דלאו בצפון הוא. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם בא לו למזרח העזרה לצפון המזבח הסגן מימינו כו': קלפי הוא כלי עץ חלול. אשכרוע קורין אותו בערבי בק"ס והוא בלשון עברי ברוש: (רמב"ם)

פרק ג - משנה י

בן קטין עשה שנים עשר דד לכיור, שלא היו לו אלא שנים. ואף הוא עשה מוכני לכיור, שלא יהיו מימיו נפסלין **{כג}** בלינה. מנבז המלך היה עושה כל ידות הכלים **{כד}** של יום הכפורים של זָהָב. הילני אמו עשתה נברשת של זָהָב **{כו}** על פתחו של היכל. ואף היא עשתה טבלא של זָהָב שפֶרֶשֶׁת סוטה כתובה עליה. ניקנור נעשו נסים לדלתותיו, והיו מזכירין אותו לשבח:

ר"ע מברטנורה בן קטין. כהן גדול היה: עשה שנים עשר דד לכיור. כדי שיהיו שנים עשר כהנים הזוכים בפניו של תמיד של שחר מקדשים בבית אחת. ואף על פי ששלשה עשר כהנים היו כדאמרן בפרקא בראשונה, לא עשה דד לשוחט, שהשחיטה כשרה בזר: מוכני. גלגל לשקעו בבור, שיהיו מימיו מחברים בבור ולא יפסלו בלינה **{כב}**: נברשת. מנורה **{כה}**: שפֶרֶשֶׁת סוטה כתובה עליה. ולא יצטרך להביא תורה לכתב ממנה פרשת סוטה: ניקנור. שם אדם: נעשו נסים לדלתותיו. שהלך

לְאַלְכֶסְנֵדְרִיא שֶׁל מִצְרַיִם לְהִבִּיא דְלֹתוֹת, וּבַחֲזָרְתּוֹ עָמַד סַעַר גָּדוֹל בַּיָּם לְטַבֵּעוֹ, נָטְלוּ אַחַת מֵהוֹן וְהִטִּילוּהָ בַיָּם לְהַקֵּל מַעֲלִיָּהֶם, בְּקִשּׁוֹ לְהִטִּיל הָאֲחֵרֶת, אָמַר לָהֶם הִטִּילוּנִי עִמָּהּ, מִיָּד נָח הַיָּם מִזַּעְפוֹ. כִּיּוֹן שֶׁהִגִּיעוּ לְנִמְל שֶׁל עֵכוֹ הִיָּתָה מְבַצְבְּצָת וְיִצְאָה מִתַּחַת דְּפָנֵי הַסְּפִינָה : (ר"ע מברטנורא).

עיקר תוי"ט [כב] וְאֵף עַל פִּי שֶׁאֲפָשֶׁר לְשַׁלְּשְׁלוֹ לְבוֹר וְהוּא נוֹפֵל מֵאֱלֹיו, אוּלַי יֵרְאִים שְׂמָא יִתְקַלְקַל אוֹ יִשְׁבֵּר, אִי נִמְי דְרַךְ כְּבוֹד הוּא שְׂלֵא לְשַׁלְּשְׁלוֹ וְשִׁיפֵל מֵאֱלֹיו אֵלֶּא יִגְלַגְלוּהוּ כְּאֵדָם הַחֶסֶס עַל כְּלָיו, כָּל שְׂכּוֹ כְּלֵי קִדְשׁ : **[כג]** נִפְסָלִין. לְפִי שֶׁקִּדְשׁוֹ בְּכָלִי, וְלֹא כְּבוֹד קִדְשִׁים הוּא לְפָסֵל מִיָּם קְדוּשִׁים. רַשִׁ"י : **[כד]** יְדוֹת הַכְּלִים. בְּאוֹתָן שְׂאֵי אֲפָשֶׁר לַעֲשׂוֹת עֲצָמוֹן שֶׁל זָהָב, כְּגוֹן סְפִינִים אוֹ קַרְדָּמִים, הַלְּבָד עֵבִיד הַיְדוֹת דְּזָהָב. גְּמָרָא : **[כה]** וְדוּמָה לוֹ בְּדַנְיָאֵל הִי לְקַבֵּל נְבִרְשֵׁתָא דְדַחְבָּא. רַשִׁ"י : **[כו]** זָהָב. וְתָנָא בְּשַׁעָה שֶׁהַחֲמָה זֹרַחַת נִיצוּצוֹת יוֹצְאִין מִמֶּנָּה וְהַכֵּל יוֹדְעִין שֶׁהִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע. גְּמָרָא : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **בן קטין עשה שנים עשר דד לכיור שלא היה לו כו' :** עשה לכיור שנים עשר חוטמין שהמים יוצאין משם כדי שיהו כל הכהנים המתעסקין בתמיד מקדשים ידיהם ורגליהם כאחת. והוא לא מנה שוחט כי השחיטה כשירה בזרים כמו שקדם. וזורק הוא מקבל הדם. וכבר קדם לך כי שלשה עשר היו זכין בו יחסר מהם שוחט נשאר שנים עשר. והכיור מכלל כלי שרת. וכשהיו בו מים נתקדשו ונפסלו בלינה כמו שיתבאר במקומו מקדשים וזה עשה כלי סביב לכיור והיו בו המים תמיד והיו שותתין מאותו כלי לכיור כדי הצורך ראשון ראשון ואותו הכלי היה נקרא מוכני. וכל ידות הכלים הם הקתות כלומר בית ידו של סכין או של קרדום שהיו חותכין בהם הבשר ודומיהן. ונברשת היא כמו שמשית שעושין על פתחי הבתים מזכוכית והיא עשתה אותה מזהב טוב ממורט. וכשהיה השמש זורח עליה היה לאותה השמשית אורה ונוגה בתחילת היום כעלות השמש מאופק ירושלים ואותה שעה היו קורין קריאת שמע. וניקנור היה איש מן החסידים והלך לאלכסנדריא של מצרים ועשה שם שתי דלתות של נחושת והתקין מלאכתן מאד והיה דעתו להעמידן לעזרה והביאן על הים והי כאשר סער הים על המלחים השליכו אחת מן הדלתות בתוך הים להקל מעליהם ומאנייתם ורצו להשליך השניה וכאשר ראה קשר עצמו בדלת ואמר להם אם רצונכם להשליך זאת הדלת אל תשליכוה אלא עמי אז עמד הים מזעפו וכאשר יצא הוא לנמל בעכו היה מצטער על הדלת שטבעה ורצה הש"י והשליך הים את הדלת האחרת שטבעה לאותו מקום שיצא זה החסיד וזהו הנס שנעשה לדלתותיו והעמידן לרוח מזרחי מן העזרה לעומת ההיכל. וענין לשבח תהלה וגדולה והמלה עברית וארמי' והענין אחד ויהללו אותה [בראשית יב] ושבחו יתה ואומר [תהלים קמז] שבחי ירושלים : (רמב"ם)

פרק ג - משנה יא

וְאֵלוֹ לְגִנְאֵי, שֶׁל בַּיִת גִּרְמוֹ לֹא רָצוּ לְלַמֵּד עַל
מַעֲשֵׂה לֶחֶם הַפְּנִים. שֶׁל בַּיִת אַבְטִינָס לֹא רָצוּ
לְלַמֵּד עַל מַעֲשֵׂה הַקְּטָרֶת. הַגֵּרֶס בֶּן לִוִי הָיָה
יּוֹדֵעַ פָּרֶק בְּשִׁיר וְלֹא רָצָה לְלַמֵּד. בֶּן קִמְצָר לֹא
רָצָה לְלַמֵּד עַל מַעֲשֵׂה הַכֶּתֵב. עַל הָרֵאשׁוֹנִים
נֶאמַר (משלי י), זְכַר צְדִיק לְבִרְכָה. וְעַל אֵלוֹ נֶאמַר
(שם) וְשֵׁם רְשָׁעִים יִרְקַב:

ר"ע מברטנורה לא רצו ללמד על מעשה לחם הפנים. שלא היו יודעים
שאר אמנין לרדותם מן התנור שלא יהא נשבר, מפני שהיה עשוי כמין
תבה פרוצה: **לא רצו ללמד על מעשה הקטרת.** מכירין היו בעשב אחד
ששמו מעלה עשן, וכשהיו מערבים אותו עם סממני הקטרת היה עשן
הקטרת מתמר ועולה כמין מקל ולא היה פונה אילך ואילך: **פרק**
בשיר. הכרעת קול נעימה: **על מעשה הכתב.** קושר ארבעה קולמוסים
בארבע אצבעותיו, וכותב שם בן ארבע אותיות כאחת: **על הראשונים.**
בן גמלא וכן קטין, מנבז והילני אמו, וניקנור: **ועל האחרונים.** בית
גרמו ובית אבטינס, הגרס בן לוי וכן קמצר. ואף על גב דבית גרמו ובית
אבטינס נתנו טעם לדבריהם שלא רצו ללמד, שפא ילמד אדם שאינו
הגון וילך ויעבד לעבודה זרה בכך, לא קבלו חכמים את דבריהם **[כז]**:
(ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [כז] ואית דמפרשי דלא נאמר ושם כו' אלא על בן קמצר
וחבריו, וטעמא דאותן שמצאו תשובה לדבריהם נתקבלו, ותשובת בן
קמצר לא נתקבל. עין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ואלו לגנאי של בית גרמו לא רצו ללמד כו': גנאי הפך שבת. ולחם
הפנים עב היה כמו שיתבאר במנחות אבל היו מתקנין אפייתו בדפוסים עד
שהיו מקפלים אותו כמו שמקפלין הבגדים והוא היה בתכלית ההשוייה
ותקון האפייה במלאכה שהיתה ידועה אצלם. ופיטום הקטורת ידוע ועוד
אזכרנו במקומו במס' כריתות [פרק א הל' א]. ובכלל סממניה עשב כשנותנין
אותו עם הקטרת על האש היה העשן כולו עולה מכונס לא מפוזר והיו
מכירים אותו העשב ולא הודיעוהו לאדם. והיה הוגרס בן לוי מוציא
אותיות בפיו בהוצאה נפלאה בשעת קריאת השיר של כל יום שהיה נותן
גודלו בפיו עם לשונו בשעת הקריאה ולא הודיע לשום אדם איך היתה
המלאכה בשינוי נתינת הלשון בפה ואנה היה משים בוהנו כשהיו יוצאין

אותן הנעימות הערבות. ובן קמצר היה כותב בקולמוסים רבים בבת אחת
ואעי"פ שכל אלו נתנו אמתלא מפני מה נמנעו מלמוד מעשיהם גנה אותם
כאשר תראה : (רמב"ם)

ד

פרק

פרק ד - משנה א

טָרַף בַּקְלָפִי וְהֶעֱלָה שְׁנֵי גוֹרְלוֹת. אֶחָד כָּתוּב
עָלָיו לְשֵׁם וְאֶחָד כָּתוּב עָלָיו לְעֶזְאֵזֶל. הַסֶּגֶן
בִּימֵינוּ וְרֹאשׁ בַּיִת אָב מִשְׁמָאלוֹ. אִם שָׁל שֵׁם
עָלָה בִּימֵינוּ, הַסֶּגֶן אֹמֵר לוֹ, אִישִׁי [א] כֹּהֵן
גָּדוֹל, הִגִּבְהָ יְמִינְךָ. וְאִם שָׁל שֵׁם עָלָה בְּשִׁמְאֵלוֹ,
רֹאשׁ בַּיִת אָב אֹמֵר לוֹ, אִישִׁי כֹּהֵן גָּדוֹל, הִגִּבְהָ
שְׁמֵאלְךָ. נִתְּנוּ עַל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים וְאֹמֵר, לֵי
חֲטָאת. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אֹמֵר, לֹא הָיָה צָרִיךְ
לִזְמַר חֲטָאת, אֶלָּא לֵי. וְהוּן עוֹנִין אַחֲרָיו, בְּרוּךְ
שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד :

ר"ע מברטנורה טָרַף בַּקְלָפִי. טָרַף חֲטָף וְלִקַּח פְּתָאם בְּחֲטִיפָה בַּקְלָפִי,
שֶׁשְׁנֵינוּ לְמַעַלָּה וְקַלְפִי הִיְתָה שֵׁם. וְלָמָּה בְּחֲטִיפָה, כְּדִי שְׁלֹא יִתְכַּוֵּן לְהַכִּיר

בְּמִשְׁמוֹשׁוֹ אֵיזָה שֶׁל שֵׁם וְיִטְלָנוּ בְּיָמֶיךָ, לְפִי שְׂסִימֶן יָפָה הָיָה כְּשֶׁהָיָה עוֹלָה בְּיָמֶיךָ: וְהָעֵלָה שְׁנֵי גוּרְלוֹת. אֶחָד בְּיָמֶיךָ וְאֶחָד בְּשִׁמְעָל. וְהַשְּׁעִירִים עוֹמְדִים אֶחָד לְיָמֶיךָ וְאֶחָד לְשִׁמְעָל, וְנָתַן גּוּרְלֵי שְׁעָלָה בְּיָמֶיךָ עַל שְׁעִיר שֶׁל יָמֶיךָ וְגוּרְלֵי שְׁעָלָה בְּשִׁמְעָל עַל שְׁעִיר שֶׁל שִׁמְעָל: לֵה' חֲטָאת. שֵׁם הַמִּפְרָשׁ הָיָה מְזָכִיר, וְהוּא שֵׁם שֶׁל יוֹ"ד ה"א כְּמוֹ שֶׁהוּא נִכְתָּב: רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל אוֹמֵר לֹא הָיָה צָרִיךְ כו'. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל: וְהֵן עוֹנִים אַחֲרָיו. כְּשִׁמְזָכִיר אֶת הַשֵּׁם: (ר"ע מברטנורא).

עיקר תוי"ט [א] אינשי. אדוני: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם טרף בקלפי והעלה שני גורלות כו': כל מקום שזוכר בזו המסכת שם רוצה בו שם המפורש רוצה לומר יו"ד ה"א. ואין הלכה כרבי ישמעאל: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ב

קָשָׁר לְשׁוֹן שֶׁל זְהוּרִית בְּרֹאשׁ שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח וְהַעֲמִידוֹ כְּנֶגֶד בֵּית שְׁלוּחוֹ, וְלִנְשָׁחַט כְּנֶגֶד בֵּית שְׁחִיטָתוֹ. בָּא לוֹ אֶצֶל פָּרוֹ שְׁנֵיָהּ, וְסוֹמֵךְ שְׁתֵּי יָדָיו עָלָיו וּמְתַנְּדָהּ. וְכֵן הָיָה אוֹמֵר, אָנָּה הַשֵּׁם, עוֹיְתֵי פְשַׁעְתֵּי חֲטָאתֵי לְפָנֶיךָ אֲנִי וּבֵיתִי וּבְנֵי אֶהְרֹן עִם קְדוֹשֶׁיךָ. אָנָּה הַשֵּׁם, כִּפֹּר נָא לְעוֹנוֹת וּלְפִשְׁעִים וּלְחַטָּאִים, שְׁעוֹיְתֵי וּשְׁפִשְׁעֵי וּשְׁחֲטָאתֵי לְפָנֶיךָ אֲנִי וּבֵיתִי וּבְנֵי אֶהְרֹן [ז] עִם קְדוֹשֶׁיךָ, כִּכְתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עֲבַדְךָ (ויקרא טז), כִּי בְיוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל

חטאתיכם לפני יי תטהרו. והן עונין אחריו, ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד:

ר"ע מברטנורה לשון של זהורית. צמר צבוע אדם **[ב]**: כנגד בית שלוחו. כנגד שער שיוציאוהו בו: ולנשחט. היה קושר לשון של זהורית כנגד בית שחיטתו, כלומר בצוארו, והשתא לא אתי לאתחלופי בשעיר המשתלח, שזה בראשו וזה בצוארו. ותרוייהו בשאר שעירים לא מתחלפי, שאלו לשון של זהורית קשורה בהם ושעירים אחרים אין לשון של זהורית קשורה בהם: **עויתי פשעתי חטאתי**. מתניתין רבי מאיר היא, דיליף מקרא דכתוב **[ויקרא טז]** והתודה עליו את כל עונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם. אבל חכמים פליגי עליה ואמרי עונות אלו זדונות **[ג]**, פשעים אלו מרדים **[ד]**, חטאות אלו שגגות **[ה]**, לאחר שהתודה על הזדונות ועל המרדים חוזר ומתודה על השגגות בתמיה, אלא אמר חטאתי עויתי פשעתי. וכן בדרך הוא אומר **[תהלים קו]** חטאנו עם אבותינו העוינו והרשענו. והלכה כחכמים. ומהו זה שאמר משה **[שמות לד]** נושא עון ופשע וחטאה. כך אמר משה לפני המקום, בשעה שישאל חוטאים ועושים תשובה, עשה להם זדונות כשגגות **[ו]**: **[ר"ע מברטנורה]**.

עיקר תוי"ט **[ב]** **[ולקח]** של זהורית, דאסמכוהו אקרא **[ישעיה א]** אם יהיו חטאיכם כשנים כשגל לבינו. ומה שכתב וצבעו אדם, תרגום ותולעת שני, וצבע זהורי. הרמב"ם: **[ג]** וכן הוא אומר **[במדבר טו]** הכרת תכרת הנפש ההיא עונה בה: **[ד]** וכן הוא אומר **[מלכים ב ג]** מלך מואב פשע בי: **[ה]** וכן הוא אומר **[ויקרא ו]** נפש כי תחטא בשגגה. גמרא: **[ו]** כן הוא בתורת כהנים ובגמרא אליבא דרבי מאיר. והרמב"ם פרש דסבירא להו לחכמים דבסדורא לא קא מיירי קרא, ולא בא הכתוב אלא לכלל מיני העונות: **[ז]** ובני אהרן. דתרי זימני כתיב וכפר בעדו ובעד ביתו, קמא לעונותיו ועונות ביתו, ותנין על אחיו הכהנים שכלן קרוין ביתו שנתאמר **[תהלים קטו]** בית אהרן. וכך הוא יפה להתודות, בתחלה עליו ועל ביתו, דמוטב שיבא זכאי וכפר על החיב. גמרא. ותו מקשי בגמרא היכי מכפר ליה בפר דלאו דידהו, ומשגי דרחמנא הפקיר ממונו שלו לכל אחיו הכהנים: **[עיקר תוי"ט]**.

רמב"ם קשר לשון של זהורית בראש שעיר המשתלח כו': לשון של זהורית הוא לשון של צמר צבוע אדם תרגום ותולעת שני **[שמות כה]** וצבע זהורי ומשקלו שני סלעים. וכבר בארנו פעמים **[בפרק בתרא דפאה ובפרק א דשקלים]** משקל הסלע. והש"י אומר **[ויקרא טז]** וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל ולפיכך אומר בודוי ראשון אני וביתי ואומר בשני ובני אהרן לפי שהוא מכפר תחילה בעד נפשו ואחר כך בעד הכהנים ואח"כ מכפר על כל ישראל. וזה שתראה כתוב בשלשה הוידיין עון פשע וחטאה הוא דעת רבי מאיר והוא סומך על מה שאומר הכתוב **[שם]** והתודה עליו את כל עונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם ואין הדבר כן לפי שכוונתו בזה אינו אלא שיכלול מיני העונות. כי עונות הם העונות שאדם עושה במזיד.

וחטאים הם הנעשים בשוגג. ופשעים הם מיני הכפירה והמרד בהש"י בעשיית העונות הגדולות שעושיהן נקרא פורק עול כחילול שבת ועבודה זרה. והעיקר אצלנו מתודה על הקלות ואח"כ על החמורות ולפיכך יהיה סדר הוידויין כולם ליחיד כמו לצבור חטאנו עוינו פשענו. ואין הלכה כרבי מאיר: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ג

שְׁחָטוּ **(ה)** וְקָבַל בַּמִּזְרֵק אֶת דָּמוֹ, וְנָתְנוּ לְמִי שֶׁהוּא מְמַרֵס **(ט)** בּוֹ עַל הַרְבֵּד הַרְבִּיעֵי שְׂבֵהֵיכָל, כְּדִי שֶׁלֹּא יִקְרָשׁ. נָטַל מִחֲתָה וְעָלָה לְרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ, וּפָנָה גְּחָלִים אֵילָךְ וְאֵילָךְ, וְחֹתְתָה **(יא)** מִן הַמַּעֲכָלוֹת **(יב)** הַפְּנִימִיּוֹת, וַיֵּרֶד וְהִנִּיחָה עַל הַרְבֵּד הַרְבִּיעֵי שְׂבֵעֲזָרָה **(יג)**:

ר"ע מברטנורה **מְמַרֵס**. מְגִיֵס וּמְנַעֵר וּמְעַרְבֵב בּוֹ, שֶׁלֹּא יִקָּפֵה כְּשִׁישָׁהָה עַד שִׁיעֲשֶׂה עֲבוֹדַת הַקְּטָרֶת: **עַל הַרְבֵּד הַרְבִּיעֵי**. כָּל שׁוֹרָה וְשׁוֹרָה שֶׁל אַבְנֵי הַרְצָפָה קְרוּיָה רְבֵד. וְאֵי אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ רְבֵד הַרְבִּיעֵי שְׂבֵהֵיכָל, שׁוֹרָה רְבִיעִית שְׂבֵתוֹךְ הַהֵיכָל מִפְתַּח הַהֵיכָל וְלִפְנֵים, דָּהֵא כְּתִיב (ויקרא טו) וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְכוּ', אֶלָּא תִּנְיֵי רְבֵד רְבִיעֵי שֶׁל הֵיכָל, כְּלוּמַר רְבֵד הַרְבִּיעֵי שְׂבֵעֲזָרָה **(י)**, כְּשִׁיּוֹצֵא מִן הַהֵיכָל לְעֲזָרָה מוֹנֶה אֶת הַרְבֵּדִין וּמְנִיחוֹ עַל הַרְבֵּד הַרְבִּיעֵי, וְשֵׁם עוֹמֵד הַמְמַרֵס בּוֹ. דָּאֵלוּ בְּתוֹךְ הַהֵיכָל אֵי אֶפְשָׁר כְּדָאֲמָרוּ: **וְחֹתְתָה**. אֶת הַגְּחָלִים וּמְנִיחָה אֶת הַמִּחֲתָה עַד שִׁיִּחְפֹּן בְּחִפְנָיו הַקְּטָרֶת וַיִּתֵּן לְתוֹךְ הַכֶּפֶר, וְאַחַר כֵּן יִכְנִיס כֶּף וּמִחֲתָה לִפְנֵים: (ר"ע מברטנורה).

עֵיקַר תוּי"ט **(ה)** שְׁחָטוּ. נִרְאֶה דְּהִכֵּי נִמְי קָרְצוּ וּמִרְק אַחַר עַל יָדוֹ, כְּמוֹ בְּתַמִּיד בְּפָרְקִין דְּלַעִיל, אֶלָּא שֶׁקָּצַר הַתֵּנָא בְּלִשׁוֹנוֹ וְסַמָּךְ אֲדַלְעִיל, דְּזִיל בְּתַר טַעְמָא: **(ט)** מְמַרֵס. וְהַמְלָה עֵבְרִית בִּיחְזָקָאֵל מִיּוֹ, וְשָׁמֹן שְׁלִישִׁית הַהֵינן לְרוּס אֶת הַסֵּלֶת, וּבְאַרְמִית מְתַרְגָּם מְרוּחַ אֶשָׁךְ, דְּמַרִּיס פְּחָדִין: **(י)** וּמִדְּנָקֵט בְּעֲזָרָה שָׁמַע מִינָה תִּרְתֵּי. חֲדָא דְּאוּלָם וְהֵיכָל חֲדָא קִדְשָׁה, וְאוּלָם נִמְי אֹהֶל מוֹעֵד

מקרי, והוא סברת רבא בגמרא. ועוד שמע מינה דחוץ לאולם בכל העזרה לא פרושי בשעה שמקטירין לפני ולפנים, כתנא קמא דסוף פרק קמא דכלים כפרוש הר"ב שם. אבל כפי הנראה מסוגיא דגמרא דהכא דליכא פלגתא בהכי, ולרבי יוסי נמי לא פרושו בין האולם ולמזבח בשעה שמקטיר לפני ולפנים. תוספות יום טוב: [יא] וחותה. לשון עברי הוא [ישעיה ל] לחתות אש מיקוד. הרמב"ם: [יב] המעפלות. כמו המאכלות בא"י שמתחלף בעיין שהם ממוצא אחד. ופרש הר"ב שם [בסוף פרק קמא דתמיד], הגחלים שבאמצע האש שנתאכלו היטב והן קרובים להיות דשן. ועין תוספות יום טוב: [יג] שבעזרה. לכאורה הינו דבין רישא לסיפא, דברישא מונה מן ההיכל ולחוץ, והכא מונה מירידתו מן הכבש והוא פונה למול ההיכל, דאי לאו הכי אלא דהכא נמי ברבד דלעיל מירי, מאי שנא דהכא תנן שבעזרה וברישא תנן שבהיכל ואמרין תני של היכל. ומיהו בירושלמי נראה דבחדא רבד מירי, דאמר ארישא כיני מתניתין על כו' שבעזרה: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שחטו וקבל במזרק את דמו ונתנו למי שהוא כו': ממרס ענינו שמניע את הדם כדי שלא יקרוש ויקפא. רובד איצטבא: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ד

בכל יום היה חותה בשל כסף ומערה בתוך של זָהָב, והיום חותה בשל זָהָב ובה היה מכניס. בכל יום חותה בשל ארבעת קבין ומערה בתוך של שלשת קבין, והיום חותה בשל שלשת קבין, ובה היה מכניס. רבי יוסי אומר, בכל יום חותה בשל סאה ומערה בתוך של שלשת קבין, והיום חותה בשל שלשת קבין, ובה היה מכניס. בכל יום היתה כבדה, והיום קלה. בכל יום היתה ידה קצרה, והיום ארפה. בכל יום היה זָהָב ירוק, והיום אדם, דברי רבי

מִנְחָם. בְּכֹל יוֹם מִקְרִיב פָּרֶס בְּשַׁחֲרִית וּפָרֶס
בֵּין הָעֶרְבִים, וְהַיּוֹם מוֹסִיף מְלֵא חֲפְנָיו {טו}.
בְּכֹל יוֹם הֵיטָה דָקָה, וְהַיּוֹם דָקָה מִן הַדָקָה
: {יז}

ר"ע מברטנורה **בכל יום**. כְּשִׁחוּתָהּ גְּחָלִים מִמְעַרְכָּה שְׁנִיָּה שֶׁל קְטָרֶת
לְהַכְנִיס עַל מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי לְקְטָרֶת שַׁחֲרִית וְעֶרְבִית: **חֹתֶה בְּשֵׁל כֶּסֶף
וּמַעֲרָה בְּשֵׁל זָהָב**. וְאֵינּוּ חֹתֶה בְּשֵׁל זָהָב, שַׁחֲתִית הַגְּחָלִים שׁוֹחֲקֶת הַכְּלִי
וּמַחֲסֶרְתּוֹ, וְהַתּוֹרָה חֹסֶה עַל מְמוֹנָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל {יד}: **וְהַיּוֹם חֹתֶה בְּשֵׁל
זָהָב**. שֶׁלֹּא לְהִטְרִיחַ עַל כֹּהֵן גָּדוֹל לְעֲרוֹת מְכַלִּי אֶל כְּלִי: **כַּבֵּדָה**. שֶׁהִיא
דְּפִנָּה עֵבֶה: **וְהַיּוֹם קֵלָה**. שֶׁהִיא דְּפִנָּה דַק: **וְהַיּוֹם אֲרָפָה**. כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה זְרוּעַ
שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל מְסִיעֶתּוֹ: **וְהַיּוֹם אָדָם**. מְזַהֵב הַקְּרוּי זָהָב פְּרוּגִים, עַל שֵׁם
שְׂדוּמָה לְדָם פָּרִים {טו}: **פָּרֶס**. חֲצִי מִנֶּה: **דָקָה מִן הַדָקָה**. דְּכַתִּיב (ויקרא
טו) וּמְלֵא חֲפְנָיו קְטָרֶת סַמִּים דָקָה, וּמָה תִלְמוּד לומר, וְהֵלֵא כָּבֵד נֶאֱמַר
(שְׁמוֹת ל) וְשַׁחֲקֶת מִמֶּנָּה הַדֶּק, אֲלֵא לומר לָךְ שֶׁקְטָרֶת שֶׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים
תִּהְיֶה דָקָה מִן הַדָקָה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יד} שֶׁנֶאֱמַר [ויקרא יד] וְצִוָּה הַכֹּהֵן וּפְנִי אֶת הַבַּיִת וְגו', עַל מָה חֹסֶה
הַתּוֹרָה, עַל פְּנִין שֶׁל כְּלִי חֶרֶס שֶׁאֵין לָהֶם טְהָרָה בְּמִקְוֶה, אִם כֶּךָ חֹסֶה עַל
מְמוֹנָן הַקֵּל כּו'. גְּמָרָא: {טו} וּמִצְוֹת הַיּוֹם לְהַבִּיא דָם הַפָּר לִפְנֵי וּלְפָנִים וּלְפָנֵי
הַפְּרֹכֶת וְעַל מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי: {טו} **מְלֵא חֲפְנָיו**. שֶׁמְכַנִּס לִפְנֵי וּלְפָנִים, לְבַד
מִפָּרֶס שֶׁל שַׁחֲרִית וְשֶׁל עֶרְבִית הַנֶּתֶן עַל הַמִּזְבֵּחַ הַפְּנִימִי. רִשְׁי: {יז} **מִן הַדָקָה**.
זו שֶׁהִיא מְכַנִּס לִפְנֵי וּלְפָנִים הִיא מְחֻזָּר עֶרֶב יוֹם כַּפּוּרִים לְמַכְתְּשֶׁת וְשַׁחֲקָה
הַדֶּק. רִשְׁי: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **בכל יום היה חותה בשל כסף ומערה בתוך של זהב כו'**: חֹתֶה הִיא
חֲתִיית הָאֵשׁ בַּלְבַד וְלִשׁוֹן עֶבְרִי הוּא וְלַחֲתוֹת אֵשׁ מִיְקוּד [ישעיה ל]. וְלֹא הִיוּ
מִצְרִיכִין אוֹתוֹ בַּיּוֹם צוֹם כִּיפּוּר לְעֲרוֹת אֵשׁ מִמַּחֲתָה לְמַחֲתָה אַחֲרֵת כְּדֵי שֶׁלֹּא
יִיגַע כֹּהֵן גָּדוֹל וְשֵׁלֵא יוֹסִיף בְּעַמְלוֹ אֵלֶּא בְּאוֹתָהּ מַחֲתָה עֲצֻמָּה שֶׁהוּא חֹתֶה
הָאֵשׁ מִן הַמִּזְבֵּחַ. וְקֵלָה הִיטָה כִּנְגַד הַמַּחֲתָה שֶׁל כָּל יוֹם וְיוֹם. וַיְדַה אֲרוּכָה
כְּדֵי שִׁיקַל מִשָּׂאָה. וְכִבֵּר בִּיאָרְנוּ שִׁיעוֹר הַקֵּב וְהַסָּאָה וְזוֹלְתָם מִן הַמִּדּוֹת
וְהַמְשַׁקּוּלוֹת בְּסוּף מִסַּכַּת פִּיאָה: וּפָרֶס חֲצִי הַמִּנֶּה רוּצָה לומר מִשְׁקַל חֲמִשִּׁים
דִּינָר וְאָמַר הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ בְּקִטּוֹרֶת שֶׁל כָּל יוֹם וְשַׁחֲקֶת מִמֶּנָּה הַדֶּק [שְׁמוֹת ל]
וְאָמַר בַּיּוֹם צוֹם כִּיפּוּר וּמְלֵא חֲפְנָיו קְטָרֶת סַמִּים דָקָה [ויקרא טו] וּבְאָמְרוֹ
בְּכֹאן דָקָה נִבִּין שִׁירְצָה לומר לְהוֹסִיף לָהּ שַׁחֲקָה וְזֶהוּ עֵינֵן דָקָה מִן הַדָקָה:
(רמב"ם)

פרק ד - משנה ה

בְּכָל יוֹם כֹּהֲנִים עוֹלִים בְּמִזְרְחוֹ שֶׁל כֹּבֵשׁ וְיִוָּרְדִין בְּמַעְרְבוֹ, וְהַיּוֹם כִּהְיוּ גְדוֹל עוֹלָה בְּאֶמְצַע וְיִוָּרְד בְּאֶמְצַע. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לְעוֹלָם כִּהְיוּ גְדוֹל עוֹלָה בְּאֶמְצַע וְיִוָּרְד בְּאֶמְצַע. בְּכָל יוֹם כִּהְיוּ גְדוֹל מִקְדָּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו מִן הַכִּיּוֹר, וְהַיּוֹם מִן הַקִּיתוֹן שֶׁל זָהָב **{יט}**. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לְעוֹלָם כִּהְיוּ גְדוֹל מִקְדָּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו מִן הַקִּיתוֹן שֶׁל זָהָב:

ר"ע מברטנורה בְּכָל יוֹם עוֹלִין בְּמִזְרְחוֹ שֶׁל כֹּבֵשׁ. דֹּאֲמַר מַר כָּל פְּנוֹת שְׂאֵתָה פּוֹנֶה לֹא יְהוּ אֶלָּא דֶּרֶךְ יָמִין, שֶׁהוּא לְמִזְרַח **{יח}**, שֶׁהָרִי הַכֹּבֵשׁ בְּדָרוֹם, לְכַף עוֹלִין בְּמִזְרְחוֹ שֶׁל כֹּבֵשׁ, שֶׁסְמוּךְ לְפְנוֹת לְיָמִין: **וְהַיּוֹם כִּהְיוּ גְדוֹל**. מִשּׁוּם כְּבוֹדוֹ, לְהִרְאוֹת חֲשִׁיבוֹתוֹ שֶׁהוּא כָּפוּן בֵּית וְהוֹלֵךְ בְּמַקּוֹם שֶׁהוּא חֶפֶץ, מֵה שְׂאֵין שְׂאֵר כֹּהֲנִים רְשָׁאִין לַעֲשׂוֹת כֵּן: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יח} בְּגִמְרָא יְלִיף לֵה מִיָּם שֶׁעָשָׂה שְׁלֵמָה, דְּכִתִּיב **{יח}** (דְּבָרֵי הַיָּמִים ד) עַל שְׁנַיִם עָשָׂר בְּקָר שְׁלֵשָׁה פּוֹנִים צְפוֹנָה וְשְׁלֵשָׁה פּוֹנִים יָמָה וְשְׁלֵשָׁה פּוֹנִים נֶגְבָה וְשְׁלֵשָׁה פּוֹנִים מִזְרָחָה, דְּמוֹנָה וְהוֹלֵךְ הַמְקִיף אֶת הַיָּם וּבֵא לּוֹ מִצְפוֹן לְמַעְרָב וּמִמַּעְרָב לְדָרוֹם וְכוּ', דְּדֶרֶךְ יָמִין מְקִיפוֹ: **{יט} זָהָב**. דְּבְכָל כְּלֵי שְׂרֵת מִקְדָּשׁ, דְּכִתִּיב וְרַחֲצוּ, לְרַבּוֹת שְׂאֵר כְּלֵי שְׂרֵת. תּוֹסֵפוֹת: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **בכל יום כהנים עולין במזרחו של כבש כו'**: מפני כבוד כהן גדול הטרורחו לכהנים שיהיה עלייתם וירידתם באמצע הכבש לפניו ומפני כבודו היה מקדש ג"כ ידיו ורגליו מקיתון של זהב הוא לבדו משאר כהנים. ואין הלכה כרבי יהודה: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ו

בְּכָל יוֹם הָיוּ שָׁם אַרְבַּע מַעֲרָכוֹת, וְהַיּוֹם חֲמִשׁ
{כא}, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר, בְּכָל יוֹם
שָׁלֹשׁ, וְהַיּוֹם אַרְבַּע. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, בְּכָל יוֹם
שְׁתַּיִם, וְהַיּוֹם שָׁלֹשׁ :

ר"ע מברטנורה **בְּכָל יוֹם הָיוּ שָׁם**. בַּמְזַבֵּחַ הַחִיצוֹן : אַרְבַּע מַעֲרָכוֹת. שֶׁל
עֲצִים שְׁמֹבְעִים עֲלֵיהֶם הָאֵשׁ, אַחַת מַעֲרָכָה גְדוֹלָה שְׁמֹקְרִיבִין עָלֶיהָ
הַתְּמִיד, וְאַחַת מַעֲרָכָה שְׁנֵייה שְׁמֹמְנָה נוֹטְלִים אֵשׁ לְמִזְבֵּחַ הַקְּטָרֶת, וְאַחַת
מַעֲרָכָה שֶׁל קִיּוֹם הָאֵשׁ שְׁלֹא תִסּוּר מִשָּׁם אֵשׁ לְעוֹלָם, וְאַחַת מַעֲרָכָה שֶׁל
אַבְרָם וּפְדָרִים שֶׁל תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרָבִים {כ} שְׁלֹא נִתְעַכְּלוּ מִבְּעָרֵב וְלֹא
נִשְׂרְפוּ כָּל הַלְּיָלָה, שׁוֹרְפִין אוֹתָם בְּמַעֲרָכָה זוֹ. וּמוֹסִיפִין בַּיּוֹם הַכְּפוּרִים
עוֹד מַעֲרָכָה אַחַת לְטוֹל מִמֶּנָּה גְּחָלִים לְקְטָרֶת לְפָנָי וּלְפָנָיִם : רַבִּי יוֹסִי
אֹמֵר **בְּכָל יוֹם שָׁלֹשׁ**. דְּשִׁלְשָׁה קְרָאִי כְּתִיבִי, (עֵיִקְרָא ו) עַל מוֹקְדָה עַל
הַמְּזַבֵּחַ כָּל הַלְּיָלָה עַד הַבֶּקֶר, זוֹ מַעֲרָכָה גְדוֹלָה. (שֶׁם) וְאֵשׁ הַמְּזַבֵּחַ תּוֹקֵד
בוֹ, זוֹ מַעֲרָכָה שְׁנֵייה שֶׁל קְטָרֶת. (שֶׁם) וְהָאֵשׁ עַל הַמְּזַבֵּחַ תּוֹקֵד בוֹ לֹא תִכְבֶּה,
זוֹ מַעֲרָכָה שְׁלִישִׁית שֶׁל קִיּוֹם הָאֵשׁ. וּמַעֲרָכָה רְבִיעִית לְאַבְרָם וּפְדָרִים
שְׁלֹא נִתְעַכְּלוּ לִית לִיה לְרַבִּי יוֹסִי, דְּסִבִּירָא לִיה שְׁאַבְרָם וּפְדָרִים שְׁלֹא
נִתְעַכְּלוּ, בְּצַדֵּי מַעֲרָכָה גְדוֹלָה הֵם נִשְׂרְפִים : רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר **בְּכָל יוֹם**
שְׁתַּיִם {כב}. דְּלִית לִיה מַעֲרָכָה שְׁלִישִׁית שֶׁל קִיּוֹם הָאֵשׁ. וּמִקְרָא שְׁלִישִׁי
שֶׁל וְהָאֵשׁ עַל הַמְּזַבֵּחַ תּוֹקֵד בוֹ לֹא תִכְבֶּה דְרִישׁ לִיה רַבִּי יְהוּדָה שֶׁהַמְּבַעֵיר
קְסָמִים דְּקִים כְּדִי לְהַצִּית הָאֵשׁ עַל הַמַּעֲרָכָה הַגְּדוֹלָה לֹא יֵצִית עַל
הַרְצָפָה וַיַּעֲלֵם כְּשֶׁהֵם דּוֹלְקִים לְמִזְבֵּחַ, אֶלָּא יִדְלִיקֵם בְּרֹאשׁ הַמְּזַבֵּחַ.
וְהִלְכָה כְּרַבִּי יוֹסִי : (ר"ע מברטנורה).

עֵיקֶר תו"ט {כ} וְנִפְקָא מוֹאֵשׁ. וְרַבֵּנּוּ וַיִּיּוּ לֹא דְרָשִׁי. גְּמָרָא : {כא} חֲמִשׁ. נִפְקָא
לֵה מוֹהָאֵשׁ, וְאֶפְלוּ לְמֵאן דְּלֹא דְרִישׁ וַיִּיּוּ, וַיִּיּוּ הִיא דְרִישׁ. גְּמָרָא : {כב} וְאִינְדָּ
נִפְקָא לְהוּ מוֹנְתָנוּ בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל הַמְּזַבֵּחַ [עֵיקְרָא א]. וְרַבִּי יְהוּדָה אֵי
מִהֶתֵם הוּא אֲמִינָא קָאִי אֶאֱרָעָא וְעֵבִיד מְפוּחָא, קָא מְשַׁמַּע לֶן : (עֵיקֶר תו"ט).

רמב"ם **בכל יום היו שם ארבע מערכות והיום חמש כו'**: מערכה הוא צבור
האש שנעשה מן העצים המסודרין וגודשין ומבערין האש. ורבי יהודה אומר
כי במזבח החיצון היו בה שתי מערכות האחת מערכה גדולה והיא
שמקריבין עליה התמיד ומערכה שניה שלוקחין ממנה האש במחתה
לקטרת כמו שזכרנו. ורבי יוסי אומר כי מערכה שלישית היו עושין לקיום
האש לא תסור משם אש לעולם. ור"מ אומר כי רביעית היו עושין ושורפין
עליה האיברים ופדרים שנשארו מן התמיד של בין הערבים שלא שלט בהם

האש כל הלילה. וכולם מודים על שתי מערכות כי באה הקבלה כי אמרו [שם ו] על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבוקר זו מערכה גדולה ואש המזבח תוקד בו זו מערכה שניה של קטרת. ואמרו אחר כך [שם] והאש על המזבח תוקד בו א"ר יוסי זו מערכה שלישית של קיום האש. ורבי יהודה אומר שהוא חוזר על המערכה הנקדמת. ורבי מאיר אומר היה מיוחד מערכה לאיברים ופדרים שלא נתאכלו מבערב וזולתו אומר כי בצידי מערכה גדולה היו נשרפין והכל מודים כי על כל פנים צריך תוספת מערכה ביום צום כיפור לכבוד ולהדור בעיני העם והלכה כרבי יוסי : (רמב"ם)

ה

פרק

פרק ה - משנה א

הוֹצִיאוּ לוֹ אֶת הַכֶּפֶר וְאֶת הַמִּחְתָּה {א}, וְחָפְנוּ מִלֵּא חֲפָנָיו וְנָתַן לְתוֹךְ הַכֶּפֶר, הַגְּדוֹל לְפִי גְדֻלוֹ, וְהַקָּטָן לְפִי קָטָנוֹ, וְכֹךְ הֵיטָה מִדָּתָהּ. נָטַל אֶת הַמִּחְתָּה בְּיָמֵינוּ וְאֶת הַכֶּפֶר בְּשִׁמְאֵלוֹ. הָיָה מְהֵלֵךְ בְּהִיכָל, עַד שֶׁמָּגִיעַ לְבֵין שְׁתֵּי הַפְּרָכוֹת הַמְּבַדִּילוֹת בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקֹּדֶשִׁים, וּבִינֵיהֶן אֲמָה. רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר, לֹא הֵיטָה שָׁם אֶלָּא פְּרֻכַת אַחַת {ד} בְּלֶבֶד, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כו),

וְהִבְדִּילָהּ הַפְּרֻכֶּת לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ
הַקֹּדְשִׁים. הַחִיצוֹנָה הֵיְתָה פְּרוּפָה מִן הַדְּרוֹם
{ו}, וְהַפְּנִימִית מִן הַצָּפוֹן. מִהֵלֶךְ בֵּינֵיהֶן, עַד
שְׁמַגִּיעַ לַצָּפוֹן. הִגִּיעַ לַצָּפוֹן, הוֹפֵךְ פָּנָיו לַדְּרוֹם,
מִהֵלֶךְ לְשֹׂמְאָלוֹ עִם הַפְּרֻכֶּת עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ
לְאֲרוֹן. הִגִּיעַ לְאֲרוֹן. נוֹתֵן אֶת הַמַּחְתָּה בֵּין שְׁנֵי
הַבַּדִּים. צָבַר אֶת הַקְּטָרֶת עַל גְּבִי גַחְלִים,
וְנִתְמַלֵּא כָּל הַבַּיִת כָּלוֹ עֵשֶׂן {ה}. יָצָא וּבָא לוֹ
בְּדֶרֶךְ בַּיִת כְּנִיסָתוֹ, וּמִתְפַּלֵּל תְּפִלַּה קְצָרָה
בַּבַּיִת הַחִיצוֹן, וְלֹא הָיָה מֵאֲרִיךְ בַּתְּפִלָּתוֹ, שֶׁלֹּא
לְהַבְעִית אֶת יִשְׂרָאֵל:

ר"ע מברטנורה הוציאנו לו. מלשפת הפלים: וכך היתה מדתה. כמדתה
בחוץ כך מדתה בפנים, מה בחוץ היה חופן בתפניו ממש ולא בכלי, כך
בפנים כששמערה הקטרת מן הפך לתוך תפניו לא היה מערה בכלי עשוי
כמדת תפניו אלא לתוך תפניו ממש: נטל את המחתה בימינו. לפי
שהיא כבדה וחמה {ב} וכך הקטרת קלה הימנה, לכך מחתה בימינו וכך
בשמאלו: היה מהלך בהיכל. נכנס ומהלך בתוכה למערב: לבין שתי
הפרכות. לפי שנסתפקו בבית שני אם המחצה המבדלת בין הקדש ובין
קדש הקדשים שהיתה בבית ראשון והיה עביה אמה {ג}, אי אותה אמה
כלפנים או כלחוץ, לפיכך עשו שתי פרכות, אחת חיצונה ואחת פנימית,
וביניהן אויר אמה, לקלט ביניהן אויר מקום המחצה: החיצונה פרופה
מן הדרום. רבנו קאמרי לה, דפליגי עליה דרבני יוסי ואמרי והבדילה
הפרכת לכם במשכן בלבד נאמר. פרופה, ראשה כפולה לצד החיצון
ונאחזת בקרס של זָהָב להיות [פתוחה] מן הדרום ועומדת {ה}: מהלך
ביניהן. נכנס בפריפת הדרום ומהלך ביניהם עד שמגיע לפריפת הצפון:
הגיע לצפון. משנכנס לתוך חלל בית קדש הקדשים הפך פניו לדרום,
לילך עד בין הבדים שהוא באמצע החלל, שהבדים היו ארכין עד
הפרכת, ראשו אחד למערב והשני לו למזרח, אחד בראש הארון לצפון
ואחד בראשו לדרום: מהלך לשמאלו עם הפרכת. שהמהלך מצפון
לדרום שמאלו למזרח, והפרכת היתה במזרח, נמצא שמאלו עם
הפרכת: עד שהוא מגיע לארון. למקום ארון, ולא לארון ממש, דבבית
שני לא היה שם ארון {ז}: דרך כניסתו. שלא היה מסב את פניו לצאת,
אלא יוצא דרך אחוריו {ט} ופניו לארון: ומתפלל תפלה קצרה. וזו היא,
יהי רצון מלפניך ה' אלהי, שאם שנה זו שחונה, פרוש חמה, שתהא

גְּשׁוּמָה, וְלֹא יַעֲדֵי עֶבֶד שְׁלֹטֹן מִדְּבִית יְהוּדָה, וְלֹא יִהְיוּ עִמָּךְ יִשְׂרָאֵל צְרִיכִים פְּרֻנְסָה זֶה מִזֶּה וְלֹא מֵעַם אֲחֵר, וְלֹא תִכְנַס לְפָנֶיךָ תַּפְלַת עוֹבְרֵי דְרָכִים, פְּרוּשׁ מִפְּנֵי שֶׁהֵם מִתְּפַלְּלִין שְׁלֹא יֵרְדוּ גְּשָׁמִים: **בְּבֵית הַחִיצוֹן**. בְּהִיכַל: **שְׁלֹא לְהַבְעִית אֶת יִשְׂרָאֵל**. שְׁיֵאמְרוּ מִת הוּא **[י]**: (ר"ע מברטנורא).

עיקר תוי"ט [א] הכף ואת המחיתה. מחיתה מלאה קטרת, וממנה חפן כוי. גמרא: **[ב]** דאי לאו הכי, יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא [בתמיה] אבל לא משום דהולכה בשמאל פסולה. והרמב"ם מצרף גם הטעם הזה. ועין תוספות יום טוב: **[ג]** ואינה יכולה לעמד בגבה [מאה] [מ'] אמה. ולהוסיף על עביה אי אפשר, דכתיב (דברי הימים א כה) הכל בכתב מיד ה' עלי השפיל: **[ד]** פרכת אחת. שעביה אמה, דסבירא ליה והבדילה הפרכת הינו בין חלל לחלל, דחלל שחוצה לה קדש וחלל שלפניו הימנה קדש קדשים. אי נמי דלמא פשיטא ליה דקדשת האמה פלפנים, נמצא דלדידיה מתחלת עביה ולפנים קדש קדשים, כמו במשכן. תוספות: **[ה]** ורצונו לומר שהפרכת על פני כל הדביר מכתל הצפון עד כתל הדרום. ושם בכתל דרום נכפלה, רצונו לומר היתה ארפה יוצאת לחוץ לתוך ההיכל ונאחזת בכתל הדרום בקרס כוי, ועל שם הקרס מקרי פרופה. קרסי זהב מתרגם פורפין דדהב: **[ו]** מן הדרום. ואף על גב דנמצא [כשהוא] מהלך בהיכל עד שמגיע לפרופה זו שהוא הולך לשמאלו, ששהולך ממזרח למערב והופך פניו לדרום פונה לשמאלו, ובמשנה ה' [בפרק דלעיל] לעיל כתב הר"ב דכל פנות כוי לא יהיו אלא לימין, מכל מקום כדי שפשהוא מהלך עם הפרכת השני בתוך הדביר, שנמצא שמאלו עם הפרכת וימינו מול ארון הקדש. אבל לעשות גם פריפה הראשונה בצפון לא בעו למיעבד, דכבוד הוא לקדש הקדשים שלא יהיו נפתחים שתי הפרכות בצד אחד ויהיו עיניו נזונות מיד מבית קדש הקדשים. ועין תוספות יום טוב: **[ז]** כי בבית ראשון שהיה שם ארון לא היה שם אלא פרכת אחת, והוא יספר בכאן סדר בית שני שלא היה שם ארון והיו שם שתי פרכות. הרמב"ם. ובגמרא והא קתני לבין שני הבדים, אימא כבין שני הבדים: **[ח]** עשן. לשון הרמב"ם וממתין שם עד שיתמלא הבית עשן ויצא. דאי לא תימא הכי מאי למימרא דנתמלא כוי: **[ט]** וילפינו לה מדאמר קרא (דברי הימים ב כא) ויבא שלמה לבמה אשר בגבעון וירושלים, דהנה ליה למכתב מירושלים, או מן הבמה כוי לירושלים. אלא הכי קאמר, ויבא שלמה הבמה אשר בגבעון דרך הליכתו, וכן לירושלים בשובו מגבעון היתה כביאה ראשונה: **[י]** כי הרבה כהנים גדולים היו מתים בקדש הקדשים אם לא היו ראויין או אם ישנה דבר במעשה הקטרת. הלא תראה אמר ה' יתעלה לאהרן [ויקרא טז], ולא ימות, כי בענו ארצה על הפרכת. הרמב"ם: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הוציאו לו את הכף ואת המחיתה וחפן כוי: היה מהלך בהיכל עד שמגיע לבין שתי הפרוכת כוי: החיצונה היתה פרופה מן הדרום והפנימית מן הצפון כוי: משניטל הארון אבן היתה שם מימות נביאים ראשונים כוי: מקדש ראשון היה בו פרוכת אחת ובמקדש שני היו שתיים מפני ספק שנתחדש להם בעת הבנותו. ועוד נבאר זה במקומו במסכת מדות [פרק בתרא הל' ז] ורבי יוסי נתבאר לו אותו ספק וראה כי הפרוכת על צורתו כך וזהו ענין אמרו לא היתה שם אלא פרוכת אחת ועוד אבארהו לך במקומו. ואמרו עד שהוא מגיע לארון רוצה בו למקום ארון כי בבית ראשון שהיה שם ארון

לא היה שם אלא פרוכת אחת והוא יספר בכאן סדר בית שני שלא היה שם ארון והיו שם שתי פרוכת : וענין אמרו ובא לו בדרך בית כניסתו שהיה יוצא אחורנית ופניו כלפי קדשי הקדשים ואחוריו אל הפתח וזה גדולה וכבוד למקום. וכך היו עושין כהנים בחזרתן מן העבודה ולויים בחזרתן מן הדוכן וישראל בחזרתן מן המעמד כולם היו חוזרין אחוריהם. ולשון תפלה קצרה כך יהי רצון מלפני ה' אלהינו שאם תהיה שנה זו שחונה תהיה גשומה ולא יעדי עביד שלטן מדבית יהודה ולא יהיו עמך בית ישראל צריכין לפרנסה זה לזה ואל תכנס לפניך תפלת עוברי דרכים. פירוש שחונה חמה תרגום ולא יחס לו [מלכים א א] ולא שחין ליה. והיה מתפלל שיטען מזג אותה שנה וזו טובה גדולה כוללת האדם והבהמה כי כשהאוויר שוה במזגו יבריא גופות בני אדם החולים ויתמיד בריאות הבריאים והברכה הראשונה היא והסיר ה' ממך כל חולי. ואחר כך היה מתפלל בהתמדת מלכות היושר והאמונה וזהו הצריך יותר. ואח"כ היה מתפלל אחר אלו השני דברים הכלליים על דברים פרטיים לכל בני אדם שיתקן השם מעשה כל אחד ואחד שיצליח מעשיו וסחורותיו כדי שלא יצטרך לבקש ולשאול מאחר. ואחר כך היה מתפלל בירידת הגשמים והוא אמרו ואל תכנס לפניך תפלת עוברי דרכים לפי שאלו לא יבקשו תמיד אלא התמדת זריחת השמש וצחות האוויר ומניעת הגשם. שלא להבעית את ישראל כלומר שלא להפחיד לפי שאילו היה מתאחר היו מפחדין שמא אירעו מיתה כי הרבה כהנים גדולים היו מתים בקדש הקדשים אם לא היו ראויין או אם ישנה דבר במעשה הקטרת הלא תראה אמר יתעלה לאהרן [ויקרא טז] ולא ימות כי בענן אראה על הכפורת. ופירוש שתיה יסוד ובאמת כי מקום העבודה יסוד העולם כמו שזכרנו בתחילת אבות : (רמב"ם)

פרק ה - משנה ב

מִשְׁנֵטֶל {יא} הָאָרוֹן, אָבֹן הַיְתָה שֵׁם {יב} מִימֹת
נְבִיאִים רְאִשׁוֹנִים {יג}, וּשְׁתֵּיהֶם הַיְתָה נִקְרְאת,
גְבוּהָה מִן הָאָרֶץ שֶׁלֹּשׁ אַצְבָּעוֹת, וְעַלֶּיהָ הָיָה
נוֹתֵן :

ר"ע מברטנורה וּשְׁתֵּיהֶם הַיְתָה נִקְרְאת. עַל שֵׁם שְׁמִמָּנָה נִשְׁתַּת הָעוֹלָם,
שֶׁבָּה יָסַד הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ. שְׁתֵּיהֶם, יָסוּד : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יא} משנטל. משנגנו לא קתני, אלא משנטל תנו, כמאן דאמר ארון גלה לבבל, דלא כדתנו במשנה ב' פרק ו' דשקלים. גמרא: {יב} שם. באמצע בית קדש הקדשים, כדאיתא במגלה דף י' ארון שעשה משה יש לו עשר אמות לכל רוח: {יג} נביאים ראשונים. דוד ושמואל: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם (ראו פירוש רבינו למשנה א') (רמב"ם)

פרק ה - משנה ג

נטל את הדם ממי שהיה ממרס בו, נכנס למקום שנכנס, ועמד במקום שעמד, והזה ממנו אחת למעלה ושבע למטה {יד}, ולא היה מתכוון להזות לא למעלה ולא למטה, אלא כמצליף. וכך היה מונה, אחת, אחת ואחת, אחת ושתיים, אחת ושש, אחת וארבע, אחת וחמש, אחת ושש, אחת ושבע. יצא והניחו על כן הזהב שבהיכל:

ר"ע מברטנורה למקום שנכנס. בבית קדש הקדשים: במקום שעמד. בין הבדים: ולא היה מתכוון להזות לא למעלה. שתהא אחת למעלה בחדה של כפרת העליון והשבע למטה [בעביה], שהרי לא על הכפרת נוגעים אלא לארץ נופלים: אלא כמצליף. כמלקה הזה {טו} שמתחיל בין הכתפים ויורד למטה, כך היה מתכוון שיהיו שמנה הזאות הללו בארץ פשוטה, זו תחת זו: אחת ואחת. שאם לא ימנה הזאה ראשונה שלמעלה לעצמה עם כל שבע שלמטה, פעמים שיטעה וימנה הזאה ראשונה עם שבע שלמטה, ובהזאה הראשונה שלמטה ימנה שתיים. ואין לומר ימנה הזאה שלמעלה עם שבע שלמטה וימנה עד שמנה, דיש לומר מצוה להפסיק מתנות שלמטה מתוך שבעה ולא מתוך שמנה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יד} אחת למעלה ושבע למטה. דגבי פר כתיב והזה כוי על פני כוי ולפני הכפרת יזה שבע פעמים, דגבי שעיר כתיב והזה אותו על הכפרת ולפני הכפרת, הרי שבפר מפרש דאותן דלפני הכפרת דהינו למטה שבע, ובשעיר מפרש דאותה שעל הכפרת אחת היא דכתיב והזה אותו וחדא משמע, וכתיב נמי ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר, מה תלמוד לומר כאשר עשה, שיהיו כל עשיותיו שוות, כשם שלמטה בפר שבע כך למטה בשעיר שבע, וכשם שלמעלה בשעיר אחד כך למעלה בפר אחת. גמרא: **{טו}** וכתב רש"י, כמצליף, לא ידעתי לשונו. ובפרוץ הביא [תהלים עד] ינדע כמביא למעלה תרגומו יצליף בקורנסא היאך גבר דמרים ידוהי: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם נוטל את הדם ממי שהיה ממרס בו נכנס כוי: נכנס במקום שנכנס ענינו למקום שנכנס בקטרת בין בדי הארון והיה מזה מן הדם לפני הארון. כמו שאמר הש"י [שם] על הכפרת ולפני הכפרת:

כמצליף כמי שמלקה בשוט: והיה מחזיר פעמיים מלת אחת כדי שלא יטעה במנין. והיה מונה ההזאה הראשונה מכלל שבע של מטה והש"י אמר [שם] והזה באצבעו והיא ההזאה הראשונה ואח"כ מן הדם באצבעו ז' פעמים כך באה הקבלה וכאילו הוא העיקר: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ד

הביאו לו את השעיר **{טז}**, שחטו וקבל במזרק את דמו. נכנס למקום שנכנס, ועמד במקום שעמד, והזה ממנו אחת למעלה ושבע למטה, ולא היה מתכוון להזות לא למעלה ולא למטה, אלא כמצליף. וכך היה מונה, אחת, אחת ואחת, אחת ושתיים, אחת ושלוש, אחת וארבע, אחת וחמש, אחת ושש, אחת ושבע. יצא והניחו על פן השני שהיה בהיכל. רבי

יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא הָיָה שֵׁם אֱלֹא כֹן אֶחָד {יז}
 בְּלֶבֶד. נָטַל דָּם הַפֶּר וְהֵנִיחַ דָּם הַשְּׁעִיר, וְהִזָּה
 מִמֶּנּוּ עַל הַפְּרֹכֶת שֶׁכִּנְגַד הָאָרוֹן מִבַּחוּץ, אַחַת
 לְמַעְלָה וְשִׁבַּע לְמַטָּה, וְלֹא הָיָה מִתְכַּוֵּן לְהִזּוֹת
 לֹא לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה, אֱלֹא כְּמַצְלִיף. וְכַךְ הָיָה
 מוֹנֶה, אַחַת, אַחַת וְאַחַת, אַחַת וְשִׁתַּיִם, אַחַת
 וְשָׁלֹשׁ, אַחַת וְאַרְבַּע, אַחַת וְחֲמִשׁ, אַחַת וְשֵׁשׁ,
 אַחַת וְשִׁבַּע. נָטַל דָּם הַשְּׁעִיר וְהֵנִיחַ דָּם הַפֶּר,
 וְהִזָּה מִמֶּנּוּ עַל הַפְּרֹכֶת שֶׁכִּנְגַד הָאָרוֹן מִבַּחוּץ,
 אַחַת לְמַעְלָה וְשִׁבַּע לְמַטָּה, וְלֹא הָיָה מִתְכַּוֵּן
 לְהִזּוֹת לֹא לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה, אֱלֹא כְּמַצְלִיף.
 וְכַךְ הָיָה מוֹנֶה, אַחַת, אַחַת וְאַחַת, אַחַת
 וְשִׁתַּיִם, אַחַת וְשָׁלֹשׁ, אַחַת וְאַרְבַּע, אַחַת
 וְחֲמִשׁ, אַחַת וְשֵׁשׁ, אַחַת וְשִׁבַּע. עָרָה דָּם הַפֶּר
 לְתוֹךְ דָּם הַשְּׁעִיר, וְנָתַן אֶת הַמֵּלֵא בְּרִיקוֹן :

ר"ע מברטנורה **נָטַל דָּם הַפֶּר וְהֵנִיחַ דָּם הַשְּׁעִיר.** מִסְקָנָא דְמַלְתָּא דְרַבִּי
 יְהוּדָה הִיא {יח}, דְאָמַר לֹא הָיָה שֵׁם אֱלֹא כֹן אֶחָד, וְצָרִיף לְטַל דָּם הַפֶּר
 תַּחֲלָה כְּדִי לְהֵנִיחַ דָּם הַשְּׁעִיר בְּכֹן שֶׁהָיָה עָלָיו דָּם הַפֶּר. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי
 יְהוּדָה : **עַל הַפְּרֹכֶת.** דְּכַתִּיב (ויקרא טז) וְכֹן יַעֲשֶׂה לְאֹהֶל מוֹעֵד {יט} : **עָרָה**
דָּם הַפֶּר. דְּכַתִּיב בְּמִתְנֹת הַמִּזְבֵּחַ (שם) וְלָקַח מִדָּם הַפֶּר וּמִדָּם הַשְּׁעִיר,
 מִדָּם שְׁנֵיהֶם יַחַד : **וְנָתַן אֶת הַמֵּלֵא בְּרִיקוֹן.** וְחוֹזֵר וּמְעָרָה מְזַרְק מֵלֵא תוֹךְ
 הַרִיקוֹן, כְּדִי שִׁיתְעָרְבוּ הַדָּמִים יָפָה יָפָה : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יט} **הַשְּׁעִיר.** רְצוֹנוֹ לומר בֵּין הָאוֹלָם וְלַמִּזְבֵּחַ, בְּמָקוֹם שֶׁשָּׁחַט
 אֶת פָּרוֹ, כְּדַתְנֵן בְּמִשְׁנֵה ח' פָּרָק ג' : {יז} **כֹן אֶחָד.** וּבְגִמְרָא בְּעִינֵן לְמִימַר
 דְּטַעְמִיהָ מִשּׁוּם דְּמַחְלָפִי. וְרַבִּי יְהוּדָה לִית לִיהָ תַּקְנִתָּא דְלִכְתֵּב עָלֶיהּ הִי דְפָר
 וְהִי דְשְׁעִיר, וּמִסִּיק דְּמִשּׁוּם חֲלָשָׁא דְכַהֵן גְּדוֹל לָאו אֲדַעְתִּיהָ לְעִיּוֹנָא בְּכַתְבָּא,
 דְאִי לֹא תִימָא הָכִי בְלָאו הָכִי נִמְי הָאִי חִינּוּר וְהָאִי סוּמַק, אֱלֹא מִשּׁוּם חוֹלְשָׁא
 דְכַהֵן גְּדוֹל : {יח} כֹן הוּא בְּסוּגִיָּא. וְטַעְמָא נִרְאָה לִי דְאִין לְפָרֵשׁ דְּכַרְבֵּן אֲתִיָּא
 וְיָהִי פְרוֹשׁ וְהֵנִיחַ כְּלוּמַר לְאַפּוֹקִי מְעָרָה דְּבִסְיָפָא. דָּאִם כֹן לְשִׁתְּק לְגִמְרִי וְלֹא
 לְתַנִּי כָּלֵל וְהֵנִיחַ דָּם הַשְּׁעִיר. וְכֹן לְקַמֵּן לֹא לְתַנִּי וְהֵנִיחַ דָּם הַפֶּר : {יט} כְּשֵׁם
 שְׁמֵזָה לְפָנֵי וְלְפָנִים כְּדִ מְזָה בְּהִיכָל, וּמָה לְפָנֵי וְלְפָנִים אַחַת לְמַעְלָה וְשִׁבַּע

לְמַטָּה מִדַּם הַפֶּר, כִּד מִזָּה בְּהִיכָל, וּכְשֵׁם שְׁלִפְנֵי וְלִפְנֵי אַחַת לְמַעְלָה וְשָׁבַע לְמַטָּה מִדַּם הַשְּׁעִיר, כִּד בְּהִיכָל. גְּמָרָא : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הביאו לו את השעיר שחטו וקבל במזרק כו' : היה שופך דם הפר במזרק שהיה בו דם השעיר ומחזיר הכל במזרק שהיה בו דם הפר כדי שיתערבו הדמים עירוב יפה והדבר כולו מבואר : (רמב"ם)

פרק ה - משנה ה

וַיֵּצֵא אֶל הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ, זֶה מִזְבֵּחַ הַזֶּהָב. הַתְּחִיל מַחֲטָא **{כ}** וַיֹּרֵד. מֵהִיכָן הוּא מֵתְחִיל, מִקֶּרֶן מִזְרָחִית צְפוֹנִית **{כא}**, צְפוֹנִית מִעֲרָבִית, מִעֲרָבִית דְּרוֹמִית, דְּרוֹמִית מִזְרָחִית. מְקוֹם שֶׁהוּא מֵתְחִיל בַּחֲטָא עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן, מִשֵּׁם הָיָה גוֹמֵר עַל מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, בְּמִקוֹמוֹ הָיָה עוֹמֵד וּמַחֲטָא. וְעַל כֵּלָּן **{כב}** הָיָה נוֹתֵן מִלְמָטָה לְמַעְלָה, חוּץ מִזֹּו שֶׁהִיָּתָה לִפְנֵיו, שֶׁעָלְיָה הָיָה נוֹתֵן מִלְמַעְלָה לְמַטָּה :

ר"ע מברטנורה הָיָה מַחֲטָא וַיֹּרֵד. הָאֵי תַנָּא סָבַר שֶׁהָיָה הַכֹּהֵן הוֹלֵךְ בְּרַגְלָיו לְכָל קֶרֶן וְקֶרֶן, וְכָל מִתְנָה וּמִתְנָה הִיָּתָה בְּקֶרֶן שְׁלִפְנֵיו וְסִמוּךְ לוֹ. וְלֵהֲכִי נִקַּט מַחֲטָא וַיֹּרֵד, כְּלוּמַר שֶׁהָיָה נוֹתֵן מִתְנָה מִלְמַעְלָה לְמַטָּה, שָׂאֵם יִתֵּן מִלְמָטָה לְמַעְלָה בְּקֶרֶן שְׁלִפְנֵיו הַדָּם זָב לְתוֹךְ בֵּית יָד שְׁלוֹ וּמִטְנֵף אֶת בְּגָדָיו. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר שֶׁהַכֹּהֵן עוֹמֵד בְּקֶרֶן אַחַת וּמִשֵּׁם נוֹתֵן הַמִּתְנּוֹת עַל כָּל הַקְּרָנוֹת, שֶׁהָרִי כָּל הַמִּזְבֵּחַ אֵינּוּ אֶלָּא אִמָּה עַל אִמָּה מְרַבֵּעַ, וְכִיּוֹן שָׂאִין שְׁלֹשֶׁת הַקְּרָנוֹת סְמוּכוֹת לוֹ יָכוֹל לִתֵּן מִלְמָטָה לְמַעְלָה וְלֹא יִטְנֵף אֶת בְּגָדָיו, חוּץ מִקֶּרֶן זֶו שֶׁהוּא עוֹמֵד אֶצְלָה שָׂאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְצַדֵּד רֵאשִׁי אֶצְבְּעוֹתָיו לְמַטָּה אֶלָּא לְמַעְלָה, שָׂאֵם יְצַדֵּד רֵאשִׁי אֶצְבְּעוֹתָיו

למטה ויתן מתנה מלמטה למעלה הרי הדם זב לתוך בית יד כִּתְנֵת שְׁלוֹ.
ואין הלכה כרבי אליעזר: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [כ] מחטא. לשון ירידה, כדאמרינן במנחות דף ס"ו נושא עולה ומתחטא. רש"י. ולי נראה דלישנא דדכויי הוא, כדאמרינן בחלין דף כ"ז, מלשון תחטאני באזוב ואטהר [תהלים נא]. והכי נמי קתני מחטא, על שם שאלו המתנות לטהר המזבח נתונים נתונים המה, כדכתיב [ויקרא טז] וטהרו וקדשו מטמאות בני ישראל. תוספות יום טוב: **[כא]** מזרחית צפונית. סבירא ליה כרבי יוסי דמשנה אי דלעיל דאמר דלא היתה שם אלא פרכת אחת ופרופה מן הצפון, וכשגמר מתנות פנים ויצא דרך הצפון פגע תחלה בצפונית מערבית, ובההיא קרן דפגע ברישא לא עביד, דאמר קרא ויצא אל המזבח, עד דנפיק מכלה מזבח, ובא לו למזרחית צפונית ונותן שם, וחוזר לצפונית מערבית דרך ימין. רש"י. ודעת הרשב"א עין תוספות יום טוב: **[כב]** ועל כלן. אתאן לרבי אליעזר, דלתנא קמא מחטא ויורד מלמעלה למטה לפרוש הר"ב. אבל להרמב"ם אתאן אף לתנא קמא, דדוקא במזרחית צפונית שלפניו בראשונה נותן מלמעלה למטה, דבאותו קרן אינו יכול לתן עד שיצא מכל המזבח כדלעיל, ונמצא שעומד שם באותו קרן, והוא לפניו. אבל במערבית צפונית נותן מיד במקומו שהוא עומד, כדי שלא יעבר על מצות וישהה המתנה, ואחר כך מקיף ברגל לצפונית מערבית ומשם נותן מיד לקרן מערבית דרומית, ואחר כך מקיף ברגל למערבית דרומית ונותן מיד לקרן דרומית מזרחית. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ויצא אל המזבח אשר לפני ה' זה מזבח הזהב כו': היה מזה בקרן שלפניו מלמעלה למטה כדי שלא יזה מן הדם על בגדיו ואין הלכה כרבי אליעזר: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ו

הזה על טהרו של מזבח שבע פעמים, ושירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון, ושל מזבח החיצון היה שופך על יסוד דרומי. אלו ואלו מתערבין באמה ויוצאין

לְנַחַל קְדָרוֹן {כד}, וְנִמְכָּרִין לְגַנְנִין לְזָבֵל, וּמוֹעֲלִין בְּהֵן {כה} :

ר"ע מברטנורה על טהרו. אחר שגמר כל המתנות של קרנות מזה עליו שבע פעמים, כדכתיב (ויקרא טז) והזה עליו מן הדם. טהרו, המקום המקלה שבו {כג}, שחיתה האפר והגחלים אילך ואילך ומזה על זהבו של מזבח: ושל מזבח החיצון. שגרי דם החטאות החיצונות היה שופך על יסוד דרומי: אלו ואלו. דמים החיצוניים והפנימיים הנשפכים על מזבח העולה, היו שותתים ונופלים מן היסוד לרצפה ומתערבין באמה סילון שבעצה היוצא לנחל קדרון: לגננים. לבעלי גנות: ומועלין בהם. אסור להנות מהם בלא דמים: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כג} כדכתיב [שמות כב] כעצם השמים לטהר. גמרא: {כד} לנחל קדרון. כמו לנחל איתן [דברים כא], עמק. רש"י: {כה} ומועלין בהן. מדרבנן, דאי לא יצאו מידי מעילה מדאורייתא היאך נמכרין לגננין לזבל. תוספות. וכן שנינו בפרק ח' דחלין משנה ו' אין מועלין, והינו מדאורייתא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **הזה על טהרו של מזבח ז' פעמים ושירי הדם כו':** טהרו של מזבח הוא המקום המגולה ממנו. והוא כי קטרת של כל יום היה במזבח של זהב כמו שאמר השם יתברך [שמות ל] והקטיר עליו אהרן קטרת סמים וכל יום היה מוציא ממנו מותר הגחלים והדשן כמו שבארנו והיה נזהר שיזה הדם על מקום שלא יהיה בו דשן ולא גחלים אלא עצם המזבח מגולה. ואמרו בשל מזבח החיצון רוצה בו דמים הניתנים על המזבח החיצון שיריהן ניתנין על יסוד דרומי ועוד יתבאר לך ענין המעילה משלם במקומו: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ז

כָּל מַעֲשֵׂה יוֹם הַכַּפּוּרִים הָאֲמוּר עַל הַסֹּדֶר, אִם הַקָּדִים מַעֲשֵׂה לַחֲבֵרוֹ, לֹא עָשָׂה כָּלוּם. הַקָּדִים דָּם הַשְּׁעִיר לְדָם הַפָּר, יַחֲזֹר וַיִּזֶּה מִדָּם הַשְּׁעִיר לְאַחַר דָּם הַפָּר. וְאִם עַד שֶׁלֹּא גָמַר אֶת הַמִּתְנֹת

שֶׁבִּפְנֵי־נִשְׁפָּךְ הַדָּם, יָבִיא דָם אַחַר וַיִּחְזַר וַיִּזְהַר
בְּתַחֲלָה בְּפָנָיִם. וְכֵן בִּהְיָכָל, וְכֵן בְּמִזְבֵּחַ הַזֶּהָב,
שֶׁכָּל־כַּפָּרָה בְּפָנָיִם עֲצָמוֹן. רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי
שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים, מִמָּקוֹם שֶׁפָּסַק {כו}, מִשָּׁם הוּא
מֵתַחִיל:

ר"ע מברטנורה **כל מעשה יום הכפורים**. כל עבודות שעובד בבגדי לבן
בפנים ובהיכל {כו}: **האמור על הסדר**. במשנתנו: **וכן בהיכל**. נתן מקצת
מתנות בפרקת ונשפך הדם, יביא פר אחר ויתחיל מתנות הפרקת, ואינו
צריך לחזור ולהתחיל בפנים: **שכלן כפרה בפני עצמן**. לפיכך כפרה
שנגמרה נגמרה: **ממקום שפסק**. ואפלו לא נגמרה אותה כפרה אינו
צריך לחזור ולתת מה שנתן. ואין הלכה כרבי אלעזר ורבי שמעון: (ר"ע
מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כו} בגמרא, דכתיב [ויקרא טז] והיתה זאת לכם לחקת, וחקת
עבודה היא. וכתיב זאת, משמע חקה על זאת כתובה ולא על אחרת. וכתיב
נמי אחת, חד למעוטי בגדי לבן בחוץ, וחד למעוטי בגדי זהב: **ממקום
שפסק**. ושניהם מקרא אחד דרשו, [שמות ל] מדם חטאת כוי אחת בשנה. תנא
קמא סבר חטאת אחת אמרתי לך, ולא לעשות כפרה אחת משתי בהמות.
ורבי אלעזר ורבי שמעון סברי חטוי אחד אמרתי לך, ולא לעשות שני
חטויין, לשנות ההזאה שתי פעמים. גמרא ורש"י: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **כל מעשה יום הכפורים האמור על הסדר אם הקדים כו'**: רבי
שמעון ורבי אליעזר אומרים שאם הזה שלש הזאות או ארבע ונשפך הדם
שישלים המנין על מה שיש לו מן ההזאות מדם אחר ואין הלכה כמותן:
(רמב"ם)

פרק ו - משנה א

שְׁנֵי שְׁעִירֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים, מִצּוֹתָן שְׂיֵהִיו שְׁנֵיהֶן שׁוֹיִן בְּמִרְאָה וּבְקוֹמָה וּבְדָמִים וּבְלִקְיַחְתָּן כְּאַחַד. וְאִף עַל פִּי שְׂאִינָן שׁוֹיִן, כְּשֶׁרִיִן. לְקַח אֶחָד הַיּוֹם וְאֶחָד לְמָחָר, כְּשֶׁרִיִן. מִתְּ אֶחָד מֵהֶן, אִם עַד שֶׁלֹּא הִגְרִיל מִת, יִקַּח זוּג לְשָׁנִי. וְאִם מִשֶּׁהִגְרִיל מִת, יָבִיא זוּג אַחֵר וַיִּגְרִיל עֲלֵיהֶם בַּתְּחִלָּה, וַיֹּאמֶר, אִם שָׁל שֵׁם מִת, זֶה שְׁעָלָה עֲלָיו הַגּוֹרֵל לְשֵׁם יִתְקִים תַּחֲתָיו. וְאִם שָׁל עֲזָאזֵל מִת, זֶה שְׁעָלָה עֲלָיו הַגּוֹרֵל לְעֲזָאזֵל יִתְקִים תַּחֲתָיו. וְהַשְּׁנִי יִרְעָה עַד שְׂיִסְתַּאב, וַיִּמְכַּר וַיִּפְלוּ דָמָיו לְנִדְבָה, שְׂאִין חֲטָאת צְבוּר מִתָּה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, תָּמוּת. וְעוֹד אָמַר רַבִּי יְהוּדָה **[ג]**, נִשְׁפָּד הַדָּם, יָמוּת הַמְּשַׁתְּלַח. מִתְּ הַמְּשַׁתְּלַח, יִשְׁפָּד הַדָּם :

ר"ע מברטנורה **שְׁנֵי שְׁעִירֵי** בְּמִרְאָה. שְׂנֵיהֶם לְבָנִים אוֹ שְׁנֵיהֶם שְׁחוּרִים. וּבְקוֹמָה וּבְדָמִים **[א]**. דִּתְלָתָא קְרָאִי כְּתִיבִי. (ויקרא טז) וּמֵאֵת עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִקַּח שְׁנֵי שְׁעִירִים. וְלִקַּח אֶת שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים. וְנָתַן אֶהְרֹן עַל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים. וְכִיּוֹן דְּשְׁעִירִים תְּרִי מִשְׁמַע, מַה תִּלְמוּד לומר שְׁנֵי שְׁנֵי שְׁנֵי תִלְתָּא זִימְנִי, אֵלֶּא שְׂיֵהִיו שְׁוִים בְּמִרְאָה וּבְקוֹמָה וּבְדָמִים: **וַיֹּאמֶר אִם שָׁל שֵׁם מִת כּוֹי**. הֵכִי מִפְּרָשָׁה, אִם שָׁל שֵׁם מִת יֹאמֶר זֶה שְׁעָלָה עֲלָיו הַגּוֹרֵל לְשֵׁם יִתְקִים תַּחֲתָיו. וְאִם שָׁל עֲזָאזֵל מִת יֹאמֶר זֶה [שְׁעָלָה] עֲלָיו וְכוּי: **וְהַשְּׁנִי**. אִם שָׁל עֲזָאזֵל מִת וְעַכְשָׁיו יֵשׁ כָּאֵן שְׁנִים לְשֵׁם, אֶחָד שְׁנִשְׂאָר מְזוּג רֵאשׁוֹן וְאֶחָד מְזוּג שְׁנִי, וּבְאַחַד מֵהֶן יִתְכַּפְּרוּ, וְהַשְּׁנִי יִרְעָה. וְכֵן אִם שָׁל שֵׁם מִת וְהָרִי יֵשׁ כָּאֵן שְׁנִים לְעֲזָאזֵל, הָאֶחָד יִשְׁתַּלַּח וְהַשְּׁנִי יִרְעָה. וְהַשְּׁנִי שְׂבֻזוּג שְׁנִי הוּא שְׂיִרְעָה עַד שְׂיִפֵּל בּוֹ מוּם, וְהַשְּׁנִי שְׂבֻזוּג רֵאשׁוֹן הוּא שְׂיִקְרַב אִם הוּא שָׁל שֵׁם, אוֹ יִשְׁתַּלַּח אִם הוּא שָׁל עֲזָאזֵל, שְׂאִין בְּעֵלֵי חַיִּים נִדְחִין

(ב), ואם ארעה להן שעת פסול עדין יכולין להתקן כשיזדווג לו אחר: **שאין חטאת צבור מתה**. דכי גמירי חטאות מתות, ביחיד גמירי. ושעירי יום הכפורים חטאות צבור הן, דכתיב (ויקרא טו) ומאת עדת בני ישראל יקח. וחטאת מתה הוא שמכניסין אותה לבית אחד ומניחין אותה שם עד שתמות: **ועוד אמר רבי יהודה נשפך הדם**. של שעיר של השם, ימות המשתלח, דהא לא אתעבידא מצוה דדם, ובכל העבודות הנעשות בבגדי לבן בין בפנים בין בחוץ חקה כתיב בהו לעב, וצריך להביא דם אחר ואי אפשר אלא בהגרלה, וכיון דאית ליה בעלי חיים נדחין ימות המשתלח הראשון: **מת המשתלח**. אף על גב דשליח לא מעבב לדברי הכל, דכי כתיב חקה לעבב אדברים שהכהן עושה בבגדי לבן, לא על דברים הנעשים ביד איש עתי, מכל מקום ילפינן מקרא דכתיב (שם) יעמד חי לפני ה' לכפר עליו, עד אימתי זקוק המשתלח לעמד חי, עד שעת מתן דמו של חברו, הא אם מת קדם לכן אין כפרת הדם כלום, לכה צריך תשלומים. ובלא הגרלה אי אפשר, וזקוק לשנים, וראשון ידחה, דהכל מודים בשחויטים שנדחים: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [א] ולקייחתן כאחד ובדמים מחד קרא נפקי, כמו שאמרו. דמראה וקומה שקולים ששניהם בגופן של השעירים, הכי נמי דמים ולקייחתן כאחד שקולים, ששניהם דברים שחוץ לגופן. תוספות יום טוב: **[ב]** דיליף ממום עובר, דאף על גב דלא חזו השתא כי הדר מחזי שפיר דמי, דכתיב משחתם בהם מום בם, מום בם הוא דלא ירצו, הא עבר מומן ירצו, הכי נמי לא שנא. והואיל ולא אדחו מצוה בראשון: **[ג]** **ועוד אמר רבי יהודה**. דהא דאמר רבי יהודה תמות לאו על אותו שאמר תנא קמא ירעה שהוא שני בשני, אלא דפליג על זה שאמר שאין חטאת צבור מתה וקאמר איהו דתמות, והדר קאמר ועוד כו', לאשמעינן דבעלי חיים נדחין סבירא ליה. ותמות דקאמר ברישא לאו אההיא דאמרי רבנן ירעה קאי, ובתרתיה אתו לאפלוגי. גמרא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **שני שעירי יום הכפורים מצותן שיהיו שניהן שוין כו'**: החזיר מלת שני בשעירי יום הכפורים שלשה פעמים והוא אמרו [ויקרא טז] ומאת עדת בני ישראל יקח שני שעירי עזים. ואמר ולקח את שני השעירים. ואמר ונתן על שני השעירים גורלות. ובאה הקבלה שיהיו שניהן שוין במראה ובקומה ובדמים. ואמרו מצוה ולא אמרו חובה לפי שאמר אחר כך השעיר ולא אמר האחד יראה שרוצה בו שעיר מ"מ ואמרו בכאן ויאמר אם של שם מת ואם של עזאזל מת אינו רוצה שיאמר השני מאמרים להוציא את הספק כמו שאמרנו בפסחים אם גדי אמר לי רבי ואם טלה אמר לי רבי כי אינו ספק אצלו כיון שאחר הגורל מת אחד מהם אבל הוא מספר איך יהיה מאמרו אם של שם מת או איך יאמר אם של עזאזל מת ואמרו והשני ירעה עד שיסתאב רוצה בו השני מן השנים שהגריל עליהם בסוף כי פסק ההלכה אין בעלי חיים נדחין וענין מיתה שתאסף לבית ויניחוה עד שתמות וידוע כי שעירי יום הכפורים הם חטאת צבור אמר השם יתברך [שם] ומאת עדת בני ישראל יקח שני שעירי עזים לחטאת. ואין הלכה כרבי יהודה: (רמב"ם)

פרק ו - משנה ב

בָּא לוֹ אֶצֶל שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח וְסוּמְדָ שְׁתֵּי יָדָיו
 עָלָיו וּמִתְנַדָּה. וְכֵן הָיָה אוֹמֵר, אָנָּה הַשֵּׁם, עָוֹן
 פִּשְׁעוֹ חֲטָאוֹ לְפָנֶיךָ עִמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל. אָנָּה בַשֵּׁם
 {ד}, כִּפֹּר נָא לְעוֹנוֹת וּלְפִשְׁעִים וּלְחַטָּאִים, שְׁעוֹ
 וּשְׁפִשְׁעוֹ וּשְׁחַטָּאוֹ לְפָנֶיךָ עִמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל {ה},
 כִּכְתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עֲבַדְךָ לֵאמֹר {ו} (ויקרא טז), כִּי
 בַיּוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל
 חַטָּאתֵיכֶם לְפָנַי יִי תִטְהָרוּ. וְהִכְהַנִּים וְהָעַם {ו}
 הָעוֹמְדִים בְּעֶזְרָה, כְּשֶׁהָיוּ שׁוֹמְעִים שֵׁם הַמְּפָרֵשׁ
 שֶׁהוּא יוֹצֵא מִפִּי כַהֵן גָּדוֹל {ז}, הָיוּ כּוֹרְעִים
 וּמִשְׁתַּחֲוִים וְנוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם, וְאוֹמְרִים,
 בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד :

ר"ע מברטנורה **בא לו אצל שעיר**. לאחר שגמר מתן דמים של פר ושעיר
 בא לו הכהן אצל שעיר המשתלח במקום שהעמידו שם כנגד בית
 שלוחו : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ד} **בשם**. דכל הודוויין שוין, הִיָּה אוֹמֵר בְּרֵאשׁוֹנָה הַשֵּׁם וּבִשְׁנֵי
 בַשֵּׁם. יְרוּשְׁלָמִי. וְנִרְאָה לִי דְבַר־אֲשׁוֹנָה כְּשֶׁמִּתְחִיל צָרִיךְ שֵׁי־אֵמֵר בְּה"א
 הַקְּרִיאָה, שְׁקוֹרָא לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּשֵׁמוֹ שִׁיתְנַדָּה לְפָנָיו, וּבִשְׁנֵי שְׁמֵי־בִקְשׁ
 הַכִּפְּרָה אוֹמֵר בַּשֵּׁם, רָצָה לוֹמֵר שֶׁבַשֵּׁם הַזֶּה יִכַּפֵּר, כִּי הוּא מְקוֹר לְכָל הַשְּׁמוֹת,
 שֶׁהוּא שֵׁם בֶּן אֲרַבְעֵ. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : {ה} **בית ישראל**. אֶפְלוּ לְתַנָּא קָמָא
 דְּסוּף פֶּרֶק קָמָא דְּשִׁבּוּעוֹת דְּכַהֲנִים מִתְּכַפְּרִים בְּשְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח בְּשָׂאָר
 עֲבֻרוֹת, לֹא הִצְרִיךְ לְהַזְכִּיר אֲנִי וּבֵיתִי וּבְנֵי אֶהְרֹן, דְּאֵטוּ כַהֲנִים לָאוּ בְּכָלֵל עִמָּךְ
 בֵּית יִשְׂרָאֵל נִינְהוּ. גְּמָרָא : {ו} **והכהנים והעם**. הַשְּׁתָּא מְפָרֵשׁ דְּכָל הֵיכָא דְּתַנּוּ

וְהוּן אוֹמְרִים בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, דְּרָצוֹנוֹ לּוֹמֵר הַכְּהֻנִּים וְהָעַם: **{ז}** שֵׁם הַמִּפְרָשׁ כּוֹי כֹהֵן גְּדוֹל. מִשְׁמַע דְּאֵלוֹ כְּשֶׁהָיוּ שׁוֹמְעִים מִפִּי שְׁאֵר כְּהֻנִּים, וְאֵי נִמְי מִפִּי כֹהֵן גְּדוֹל וְדָלָא בְּהֻנֵי דְתַנְיִנּוּ, לֹא הָיוּ עוֹשִׂין כָּל אֱלֹהִים. וְאִף עַל פִּי שְׁבַמְקֻדָּשׁ מְבָרְכִין כְּכַתְּבוּ בְּבִרְכַת כְּהֻנִּים, כְּדַתְּנִן בְּמִשְׁנֵה וִי פֶרֶק זֵי דְסוּטָה. וְאוּלַי טַעַם הַדְּבָר כְּמוֹ שֶׁכְּתַב הַר"ם קַרְדּוֹאִירוֹ בְּסוּף עֲבוּדַת יוֹם הַכַּפּוּרִים, שֶׁבְּכָל יוֹם הָיוּ מְזַכְרִין הַכְּהֻנִּים אוֹתוֹ בְּבִרְכַת כְּהֻנִּים בְּנִקּוּד אֶלְיָף דְּלִי"ת, וּבַיּוֹם זֶה הָיָה מְזַכֵּיר בְּנִקּוּד חוֹלָיִם סְגִ"ל קַמְי"ץ סְגִ"ל: (עֵיקַר תּוּי"ט).

רמב"ם בא לו אצל שעיר המשתלח וסומך שתי ידיו עליו כו': כבר בארתי לך [פ"ד הל' ב] כי סדר הוידוי חטא עון ופשע: (רמב"ם)

פרק ו - משנה ג

מָסְרוּ לָמִי שֶׁהָיָה מוֹלִיכוֹ. הַכֹּל כְּשֶׁרִין **{ח}** לְהוֹלִיכוֹ, אֲלֵא שֶׁעָשׂוּ הַכְּהֻנִּים גְּדוֹלִים קָבַע וְלֹא הָיוּ מְנִיחִין אֶת יִשְׂרָאֵל לְהוֹלִיכוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מַעֲשֵׂה וְהוֹלִיכוֹ עַרְסָלָא, וַיִּשְׂרָאֵל הָיָה:

ר"ע מברטנורה אלא שעשו הכהנים קבע. להיות משלחין אותו, ולא היו בית דין של כהנים מניחין את ישראל להוליכו: **ערסלא**. שם האיש: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{ח}** הכל כו'. מהו דתימא כפרה כתיבא ביה ולבעי כהן, קא משמע לן דאיש כתיב, להכשיר את הזר. גמרא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם מסרו למי שהיה מוליכו הכל כשרין להוליכו כו': באה הקבלה כי מה שאמר הש"י [שם] איש להכשיר את הזר: (רמב"ם)

פרק ו - משנה ד

וְכַבֵּשׁ עָשׂוּ לוֹ מִפְּנֵי הַבְּבֻלָּיִים {ט}, שֶׁהָיוּ מְתַלְשִׁים בְּשַׁעְרוֹ, וְאוֹמְרִים לוֹ, טַל וְצֹא, טַל וְצֹא. מִיִּקְיָרֵי יְרוּשָׁלַיִם הָיוּ מְלוּיִן אוֹתוֹ עַד סִפְּהָ הָרֵאשׁוֹנָה. עֶשֶׂר סִפּוֹת מִירוּשָׁלַיִם וְעַד צוֹק, תִּשְׁעִים רִיס, שְׁבַעַה וּמַחְצָה לְכָל מִיל:

ר"ע מברטנורה וְכַבֵּשׁ. כְּמִין מַעֲלָה עָשׂוּ, שֶׁהוּא גְבוּהָ וְיוֹצֵא דָרָךְ הַכְּבֵשׁ חוּץ לְעֶזְרָה וְחוּץ לְעִיר, כְּדֵי שֶׁלֹא יוּכְלוּ הַבְּבֻלָּיִים לִגְעַ בְּמִשְׁלַח, לְפִי שֶׁהָיוּ רְגִילִין לְתַלְשׁוֹ בְּשַׁעְרוֹ וְאוֹמְרִים לוֹ טַל מֵהָר וְצֹא וְאֵל תִּשְׁהֵא עֲוֹנוֹתֵינוּ אֲצִלְנוּ עוֹד: **מִיִּקְיָרֵי יְרוּשָׁלַיִם**. מִחֲשׁוֹבֵי יְרוּשָׁלַיִם: **עַד סִפְּהָ רֵאשׁוֹנָה**. סִפּוֹת עָשׂוּ לוֹ בְּדָרָךְ, וְהוֹלְכִין בְּנֵי אָדָם לְגוֹר שֶׁם לְפָנָי יוֹם הַכְּפוּרִים, שֶׁמְלוּיִן אוֹתוֹ מִסִּפְּהָ לְסִפְּהָ: **תִּשְׁעִים רִיס**. הָיוּ מִירוּשָׁלַיִם וְעַד הַצּוֹק. כָּל הָר גְבוּהָ וְזָקוֹף קְרוֹי צוֹק: **שְׁבַעַה וּמַחְצָה**. רִיסִין לְכָל מִיל. אֲנִי שֶׁמַּעֲתִי דְרוֹס גְּרִסִינָן בְּוִי"ו. וְהֵם מְאֵתִים וְשִׁשִׁים וְשֵׁשׁ פְּסִיעוֹת, כְּחֶשְׁבוֹן רוֹס. נִמְצְאוּ שְׁבַעַה רִיסִין וּמַחְצָה אֲלֵפִים פְּסִיעוֹת פְּחוֹת חֲמִשָּׁה, קְרוֹב לְמִדַּת תַּחֲוּם שֶׁבֶת, וְתִשְׁעִים רִיס הֵם שְׁנַיִם עֶשֶׂר מִיל {י}: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ט} **הַבְּבֻלָּיִים**. לֹא בְּבֻלָּיִים הָיוּ אֶלָּא אֶלְכָסְנִדְרִיִים כּו'. גְּמָרָא: {י} פְּעָמִים נוֹתֵן שַׁעוֹר בְּרִיסִין וּפְעָמִים בְּמִילִין וּפְעָמִים בְּפִרְסָה. תּוֹסְפוֹת: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם וְכַבֵּשׁ עָשׂוּ לוֹ מִפְּנֵי הַבְּבֻלָּיִים שֶׁהָיוּ מְתַלְשִׁים בְּשַׁעְרוֹ כּו': מִיִּקְיָרֵי יְרוּשָׁלַיִם הָיוּ מְלוּיִן אוֹתוֹ עַד סוּכָה הָרֵאשׁוֹנָה כּו': הָרִיס שְׁנַיִם חֲלָקִים מִחֲמִשָּׁה עֶשֶׂר מִן הַמִּיל וּבְמִיל שְׁבַעַה רִיסִין וּמַחְצָה וְהָיָה מִירוּשָׁלַיִם עַד הַמִּקְוֶה שְׁמוֹ צוֹק שְׁנַיִם עֶשֶׂר מִילִין וְהֵם תִּשְׁעִים רִיסִין וְהָיָה בֵּין כָּל סוּכָה וְסוּכָה מִיל וְהוּא אֲלֵפִים אִמָּה שֶׁהוּא תַּחֲוּם שֶׁבֶת נִשְׁאָר בֵּין הַסוּכָה הָאֲחֵרוֹנָה וּבֵין הַצּוֹק שְׁנַיִם מִילִין: (רמב"ם)

פרק ו - משנה ה

עַל כָּל סֵפֶה וְסֵפֶה אוֹמְרִים לוֹ, הֲרִי מְזוֹן וְהֲרִי מִים. וּמְלוֹיִן אוֹתוֹ מְסַפֵּה לְסֵפֶה, חוּץ מֵאַחֲרוֹנָה שְׂבָהּ, שְׂאִינוֹ מְגִיעַ עִמּוֹ לְצוּק, אֲלֵא עוֹמֵד מֵרְחוֹק {יא} וְרוֹאֶה אֶת מַעֲשָׂיו :

ר"ע מברטנורה הרי מזון והרי מים. לא היו אומרים לו כן אלא כדי שייטב לבו, שמי שיש לו פת בסלו אינו רעב כמי שאין לו פת בסלו, אבל מעולם לא הצרך אדם לכהן: ומלויין אותו מספה לספה. שמירושלים ועד ספה ראשונה מיל, ועשר ספות, ובין כל ספה וספה מיל, הרי מירושלים עד ספה אחרונה עשרה מילין. נשאר מספה אחרונה לצוק שני מילין, מלויין אותו מיל כמדת תחום שבת, ועומדים מרחוק ורואין את מעשיו: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יא} מרחוק. לא היו עושין ספה אחת עשרה, שאם כן לא היה מקרי ארץ גזרה, כיון שמון הספה רשאים לילך עד לשם בו ביום. נראה לי. תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם על כל סוכה וסוכה אומרים לו הרי מזון והרי מים כו': כבר ידעת כי בין כל סוכה וסוכה תחום שבת על כן היה אפשר להם ללותו מסוכה לסוכה הסמוכה לה והסוכה האחרונה שבינה ובין הצוק שני מילין וא"א להלך אלא מיל שהוא תחום שבת ולפיכך עומד מרחוק: (רמב"ם)

פרק ו - משנה ו

מֶה הָיָה עוֹשָׂה, חוֹלֵק לְשׁוֹן שֶׁל זְהוּרִית, חֲצִיּוֹ

קָשֶׁר בְּסַלַע וְחָצִיו קָשֶׁר בֵּין שְׁתֵּי קַרְנָיו, וְדָחְפוּ
לְאַחֲרָיו **{יב}**, וְהוּא מְתַגַּלְגֵּל וְיֹרֵד, וְלֹא הָיָה
מִגִּיעַ לַחֲצִי הַהָר עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה אַבְרָם אַבְרָם.
בָּא וַיָּשֶׁב לוֹ תַּחַת סִפֵּה אַחֲרוֹנָה עַד שֶׁתַּחֲשֹׁךְ.
וּמֵאִימָתִי מְטִמָּא בְּגָדִים, מְשִׁיבָא חוּץ **{יג}**
לְחוּמַת יְרוּשָׁלַיִם. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, מִנְשַׁעַת
דְּחִיתוֹ לְצוּק:

ר"ע מברטנורה חָצִיו קָשֶׁר בְּסַלַע וְחָצִיו קָשֶׁר בֵּין קַרְנָיו. לֹא הָיָה קוֹשֶׁר כָּל
הַלְשׁוֹן שֶׁל זְהוּרִית בְּסַלַע, שְׁמָא תַלְבִּין מִיַּד קָדָם דְּחִיפַת הַשְּׁעִיר,
וּמִשְׁמַחַת לַבּוֹן הַלְשׁוֹן שֶׁל זְהוּרִית שְׁמֵרָאָה שְׁכָבֵר נִתְכַפְּרוּ הָעוֹנוֹת יִשְׁכַּח
מִצּוֹת הַדְּחִיפָה וַיִּדְמָה שְׁכָבֵר נִשְׁלָמָה הַמְצוּה מֵאַחַר שֶׁהַלְבִּין הַלְשׁוֹן. וְלֹא
הָיָה קוֹשֶׁר כֶּלָּה בֵּין קַרְנָיו, שְׁמָא בְּשַׁעַת דְּחִיפָה יָכֹף הַשְּׁעִיר רֵאשׁוּ תַּחַת
גּוּפוֹ כְּשִׁיפֵל לְאַחֲרָיו וְלֹא יוּכַל לְרֵאוֹת הַלְשׁוֹן כְּשֶׁתַּלְבִּין, וַיְהִי כֹל יִשְׂרָאֵל
עֲצָבִין. לְפִיכֹךְ קָשֶׁר חָצִיָּה בְּסַלַע, וְהִיא לֹא תַלְבִּין לַחֲצָאִין עַד שֶׁתִּגְמַר
מְלֶאכֶת כֶּלָּה. וְכִשְׁקוֹשֶׁר בְּאַחֲרוֹנָה חָצִיָּה בֵּין קַרְנָיו, אָף עַל פִּי שֶׁתַּלְבִּין
מִיַּד לֹא יִנִּיחַ מִלְּדָחְפוֹ, הוֹאִיל וְהוּא עֶסוּק בָּהּ: **בָּא וַיָּשֶׁב לוֹ**. חוֹזֵר עַד סִפֵּה
אַחֲרוֹנָה. וְאָף עַל פִּי שֶׁהֵיוּצָא חוּץ לְתַחוּם אֶפְלוּ בְּרִשׁוֹת חֲכָמִים אִין לוֹ
אֶלָּא אֶלְפִים אִמָּה מִמְּקוֹם שִׁיבָא לְשָׁם בְּרִשׁוֹת, לְזַה הַתִּירוֹ, לְפִי שֶׁיֵּרָא
לְעַמֵּד בְּמִדְבָּר מִשְׁתַּחֲשֹׁךְ: **מְטִמָּא בְּגָדִים**. דְּכַתִּיב (ויקרא טז) וְהִמְשַׁלַּח אֶת
הַשְּׁעִיר לְעִזָּאזֵל יַכְבֵּס בְּגָדָיו: **רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר כו'.** וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי
שְׁמַעוֹן: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{יב}** לְאַחֲרָיו. דְּכַתִּיב אֶל אֶרֶץ גְּזֵרָה, אִין גְּזֵרָה אֶלָּא דְבַר
הַמְתַּגַּזֵּר וְיֹרֵד. וּמִשׁוּם הֵכִי בְּעֵינָן שְׁיָהָא צוּק, דְּתִרְוִיָּהוּ יְלִיף בְּבְרִיתָא
מִדְּכַתִּיב גְּזֵרָה: **{יג}** חוּץ. דְּוְהִמְשַׁלַּח מִשְׁמַע מְשַׁעָה שֶׁשְׁלַחוּ כְּבָר לְצַד הַמִּדְבָּר.
וְרַבִּי שְׁמַעוֹן דְּרִישׁ וְהִמְשַׁלַּח לְעִזָּאזֵל דְּחִיפָתוֹ וַיִּזְרִיקָתוֹ הוּא שְׁלוּחוֹ. גְּמָרָא:
(עיקר תוי"ט).

רמב"ם **מה היה עושה חולק לשון של זהורית כו':** לֹא הִיָּה קוֹשֶׁר הַלְשׁוֹן
כּוּלוֹ בְּצוּק שְׁמָא יַלְבִּין קוּדָם דְּחִיית הַשְּׁעִיר וַיַּחֲשְׁבוּ כִּי הָעוֹנוֹת מִתְכַּפְּרִין
קוּדָם שִׂידְחָה הַשְּׁעִיר. וּמָה שְׁחִיב שְׁלֹא יִקְשׁוּר אוֹתוֹ כּוּלוֹ בֵּין קַרְנוֹתָיו שְׁמָא
בְּשַׁעַת דְּחִייתוֹ יִכּוֹף רֵאשׁוֹ וְלֹא יִרְאֶה לְשׁוֹן שֶׁל זְהוּרִית אִם הַלְבִינָה וְתַחלוֹשׁ
דַּעֲתָן שִׁיחֲשְׁבוּ שֶׁהַכִּפְרָה לֹא נִשְׁלָמָה וְלְשׁוֹן הַתּוֹרָה בְּמִשְׁלַח הַשְּׁעִיר שֶׁהוּא
מִטְמָא בְּגָדִים אִמֵּר יִתְבַּרַךְ [ס] וְהִמְשַׁלַּח אֶת הַשְּׁעִיר לְעִזָּאזֵל יַכְבֵּס בְּגָדָיו.
וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן: (רמב"ם)

פרק ו - משנה ז

בָּא לוֹ אֶצֶל פֶּר וְשָׁעִיר הַנְּשָׂרְפִין. קָרְעוּ וְהוֹצִיא
אֶת אִמּוּרֵיהֶן, נִתְּנוּ בְּמַגִּיס, וְהִקְטִירוּן עַל גְּבֵי
הַמִּזְבֵּחַ. קָלְעוּ בְּמַקְלָעוֹת, וְהוֹצִיאוּן [יז] לְבֵית
הַשְּׂרָפָה. וּמֵאִמְתֵּי מְטַמְּאִין בְּגָדִים, מְשִׁיִּצְאוּ
חוּץ [יח] לְחוֹמַת הָעֶזְרָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר,
מְשִׁיִּצַת הָאוֹר בְּרֶבֶן :

ר"ע מברטנורה בא לו. אחר שְׁמַסֵּר כֹּהֵן גָּדוֹל הַשָּׁעִיר הַמְּשִׁתַּלֵּחַ לְמִשְׁלַח,
בָּא לוֹ אֶצֶל פֶּר וְשָׁעִיר הָעוֹמְדִים לְשָׂרֵף, וְקָרְעוּ וְהוֹצִיא אִמּוּרֵיהֶן: וּנְתָנָם
בְּמַגִּיס. בְּקַעֲרָה שֶׁל כָּלִי שָׁרֵת: וְהִקְטִירוּם. אִי אֶפְשָׁר לוֹמַר שֶׁהִיא
מִקְטִירוּן עֶכְשָׁיו, דִּהָא בְּבִגְדֵי לְבָן הוּא לְבוּשׁ וְעֵדִין עֲלָיו לְקִרְוַת הַפְּרָשָׁה
בְּבִגְדֵי לְבָן [יד]. אֲלָא הֵכִי קְאָמַר, נִתְּנָם בְּמַגִּיס כְּדִי לְהִקְטִירוּן אַחַר כֶּף
כְּשִׁינִיעַ זְמַן, לְאַחַר שִׁיטְבַל וְיִלְבַּשׁ בְּגָדֵי זָהָב: קָלְעוּ בְּמַקְלָעוֹת. כְּמִין
קְלִיעָה [טו], וְשָׁלְמִים הֵם עִם עוֹרוֹתָם וּבְשָׂרָם וּפְרָשָׁם, אֲלָא שְׁנַקְרַע
כְּרָסָם לְהוֹצִיא אִמּוּרֵיהֶן: וְהוֹצִיאוּן לְבֵית הַשְּׂרָפָה. חוּץ לִירוּשָׁלַיִם:
וּמֵאִמְתֵּי מְטַמְּאִין בְּגָדִים. הָעֶסוּקִין בָּהֶם, כְּדַכְתִּיב (עֵיִקְרָא טו) וְהַשׁוֹרֵף
אוֹתָם יִכָּבֵס בְּגָדָיו: רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר כּו'. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן: (ר"ע
מברטנורה).

עיקר תוי"ט [יד] וְאַחַר כֶּף יִטְבַּל וְיִלְבַּשׁ בְּגָדֵי זָהָב לְאִילוֹ וְאִיל הָעֵם. וְיִטְבַּל
שְׁנֵיהֶם לְהוֹצִיא כֶּף וּמַחְתָּה. וְיִטְבַּל שְׁלִישִׁית לְמוֹסָפִים וְאִמּוּרֵי חֲטָאוֹת הַלְלוֹ
כו' [כְּדַקְתַּנִּי בְּפִרְקֵי דְלִקְמָן]. רַש"י: [טו] מְסִיסִים רַש"י, אֲרַבְעָה בְּנֵי אָדָם נוֹשְׂאִים
שְׁתֵּי מוֹטוֹת, שְׁתֵּים לְפָנִים שְׁתֵּים לְאַחֹר, וּמְהַלְכִים מוֹט אֶצֶל מוֹט, הַפֶּר
וְהַשָּׁעִיר נִתּוּנִים עֲלֵיהֶם, מְרַכְּבִין זֶה עַל זֶה וְכַפּוּפִין זֶה תַּחַת זֶה כְּמִין קְלִיעָה:
[טז] וְהוֹצִיאוּן. וּמְשַׁלְחָן בִּיד אַחֲרֵים לְהוֹצִיאוּן לְבֵית הַשְּׂרָפָה. הַרְמְב"ם: [יז]
חוּץ. דְּכַתִּיב יוֹצִיא אֶל מַחוּץ לְמַחְנֶה וְשָׂרְפוֹ. וְלִהְיוֹן יִלְפִינוּ לְפָר וְשָׁעִיר שִׁיְהִיוּ
נְשָׂרְפִין חוּץ לְשֵׁלְשָׁה מַחְנוֹת, כְּפַר הָעֵלִם דְּבָר. אִם כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר מַחוּץ לְמַחְנֶה
דְּמִשְׁמַע מַחְנֶה אַחַת, אֲלָא לוֹמַר לָךְ כִּיּוֹן שִׁיִּצְא חוּץ לְמַחְנֶה אַחַת מְטַמְּאִים
בְּגָדִים, וְהִינּוּ חוּץ לְעֶזְרָה, וְהֵר הַבַּיִת הוּא מַחְנֶה שְׁנֵיהֶם וִירוּשָׁלַיִם מַחְנֶה
שְׁלִישִׁית. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אִיצְטְרִיד הָאִי מַחוּץ לְמַחְנֶה לְמִילָף מִפְּרָה אֲדָמָה, דְּמָה
לְהֵלן דְּכַתִּיב נְמִי בַּה אֶל מַחוּץ לְמַחְנֶה, וְשָׂרְפָתָהּ בְּמִזְרַח יְרוּשָׁלַיִם, דְּכַתִּיב בַּה

אֶל נֶכַח פָּנֵי אֱהֵל מוֹעֵד, וּפְתַח הָאֱהֵל בְּמִזְרַח הַיְהוָה, אֵף כָּאֵן שָׂרְפָתֶם בְּמִזְרְחָהּ
שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם. וְרַבֵּן סָבְרֵי דְנִשְׂרָפִין לְצִפּוֹנָה שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם, שְׁכָל מַעֲשֵׂה חֲטָאת
בְּצִפּוֹן. גְּמָרָא : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם בא לו אצל פר ושעיר הנשרפין קרעו והוציא כו': קלען במקלעות
פירוש שירים חתיכות הבשר בלי הפשטה לאומרו יתברך [שם] את ערתם
ואת בשרם ולשון התורה [שם] והשורף אותם יכבס בגדיו ואין הלכה כרבי
שמעון : (רמב"ם)

פרק ו - משנה ח

אָמְרוּ לוֹ לָכֶהוּ גָדוֹל, הִגִּיעַ שְׁעִיר לַמִּדְבָּר. וּמִנִּין
הָיוּ יוֹדְעִין שֶׁהִגִּיעַ שְׁעִיר לַמִּדְבָּר, דְּרַכִּיּוֹת הָיוּ
עוֹשִׂין, וּמִנִּיפִין בְּסוּדְרִין, וְיוֹדְעִין שֶׁהִגִּיעַ {יח}
שְׁעִיר לַמִּדְבָּר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְהֵלֵא סִימָן
גָּדוֹל הָיָה לָהֶם, מִירוּשָׁלַיִם וְעַד בַּיִת חֲדָדוֹדוֹ {כ}
שְׁלֹשָׁה מֵילִין. הוֹלְכִין מִיֵּל, וְחוֹזְרִין מִיֵּל,
וְשׁוֹהִין כְּדֵי מֵיל, וְיוֹדְעִין שֶׁהִגִּיעַ שְׁעִיר לַמִּדְבָּר.
רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר, וְהֵלֵא סִימָן אַחַר הָיָה
לָהֶם, לָשׂוֹן שֶׁל זְהוּרִית הָיָה קָשׁוּר עַל פְּתַחוֹ {כא}
שֶׁל הַיֵּכָל, וְכִשְׁהִגִּיעַ שְׁעִיר לַמִּדְבָּר הָיָה הַלָּשׂוֹן
מִלְּבָיִן, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה א), אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם
כִּשְׁנַיִם כִּשְׁלֹג יִלְבִּינוּ :

ר"ע מברטנורה הגיע שעיר למדבר. שאינו רשאי להתחיל בעבודה אחרת
עד שיגיע שעיר למדבר, שנאמר (שם) ושלח את השעיר במדבר, ואחר כך
ואת חלב החטאת יקטיר : דורכיות. אבנים גדולות {יט} וגבוהות זו על

זו, ששם השומרים עומדים ומניפים בסודרין: ועד בית חדודו. הוא ראש המדבר. וסבירא ליה לרבי יהודה שמשהגיע השעיר שם נעשית מצותו, אף על פי שלא הגיע לצוק. ואין הלכה כרבי יהודה: הולכין מיל. כדאמרין לעיל מיקירי ירושלים מלון אותו עד ספה ראשונה, וכשחזרין ושהין אחר כך כדי הלוד מיל כבר ידעו שהגיע שעיר למדבר: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יה} שהגיע כו'. ואפלו הקריאה לא היתה קדם שהגיע למדבר. הרמב"ם: {יט} ולי נראה לגרס דרביות בבי"ת, ויהיה מלשון דרבנאי בבכורות דף ח', שפרש רש"י אורבים ושומרים: {כ} חדודו. על שם הצוק שהוא זקוף וחדוד נקרא המדבר בית חדודו. אבל גרסת הרמב"ם שמגיע לבית חורון, שהוא במדבר. (וביהושע טז) בית חורין תחתון: {כא} פתחו. ותנא קמא ורבי יהודה סברי כדאיתא בדף ס"ז דבראשונה היו קושרין כו', ולפי שהיו מציצין ורואין ואם לא הלבין היו עצבים, התקינו שיהיו קושרין אותו חציו בסלע וחציו בין קרניו, ולבתר הד תקנתא דרביות היו כו': (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אמרו לו לכהן גדול הגיע שעיר למדבר כו': דרכיות הם [מצבות] גדולות שהשומרים עומדים שם ומניפין בסודרין ורבי יהודה סובר כי משהגיע שעיר למדבר נעשית מצותו אע"פ שלא הגיע לצוק ולפיכך משערין שיעור כדי שמגיע לבית חורון שהוא במדבר בלבד. ואין הלכה כרבי יהודה. (רמב"ם)

פרק ז

פרק ז - משנה א

בא לו כהן גדול לקרות {א}. אם רצה לקרות

בְּבִגְדֵי בוץ, קוֹרָא. וְאִם לֹא, קוֹרָא בְּאַצְטְלִית
לָבָן מְשֻׁלוֹ. חֲזַן הַכְּנֶסֶת {ב} נוֹטֵל סֵפֶר תּוֹרָה
וְנוֹתְנָה לְרֹאשׁ הַכְּנֶסֶת, וְרֹאשׁ הַכְּנֶסֶת נוֹתְנָה
לְסֹגֵן, וְהַסֹּגֵן נוֹתְנָה לְכַהֵן גָּדוֹל, וְכַהֵן גָּדוֹל עוֹמֵד
וּמִקְבֵּל וְקוֹרָא עוֹמֵד, וְקוֹרָא אַחֲרֵי מוֹת וְאָדָּ
בְּעֵשׂוֹר. וְגוֹלֵל סֵפֶר תּוֹרָה וּמְנִיחוֹ בְּחִיקוֹ,
וְאוֹמֵר, יוֹתֵר מִמָּה שֶׁקָּרָאתִי לְפָנֶיכֶם כְּתוּב
כָּאן, וּבְעֵשׂוֹר שֶׁבְחַמֶּשׁ הַפְּקוּדִים {ו} קוֹרָא עַל
פֶּה, וּמְבַרֵךְ עָלֶיהָ שְׁמֵנָה בְּרָכוֹת, עַל הַתּוֹרָה,
וְעַל הָעֲבוּדָה {ח}, וְעַל הַהוֹדָאָה, וְעַל מְחִילַת
הָעוֹן, וְעַל הַמְקַדָּשׁ בְּפָנָי עֲצֻמוֹ, וְעַל יִשְׂרָאֵל
בְּפָנָי עֲצֻמֹן וְעַל יְרוּשָׁלַיִם בְּפָנָי עֲצֻמָּה וְעַל
הַכְּהֲנִים בְּפָנָי עֲצֻמֹן וְעַל שְׂאֵר הַתְּפִלָּה :

ר"ע מברטנורה **בא לו כהן גדול לקרות.** פְּרֻשֶׁת הַיּוֹם : בְּבִגְדֵי בוץ. שֶׁעֲבַד
בְּהֵם עֲבוּדַת הַיּוֹם : קוֹרָא. שֶׁמֵּתֵר לְלִבֶּשׁ בְּגָדֵי כְּהֵנָה אֶפְלוֹ שְׁלֵא בְּשַׁעַת
עֲבוּדָה, דְּבִגְדֵי כְּהֵנָה נִתְּנָה לְהֵנוֹת בְּהוֹן : בְּאַצְטְלִית. לְבוֹשׁ עֲשׂוּי כְּמִין חֲלוּק
לָבָן, מְשֻׁלוֹ, שֶׁקָּרִיאת הַפְּרֻשָּׁה אֵינָה עֲבוּדָה : חֲזַן הַכְּנֶסֶת. שֶׁמֶשׁ {ג} : רֹאשׁ
הַכְּנֶסֶת. עַל פִּי נְחֻתְכִים כָּל צְרָכֵי הַכְּנֶסֶת, מִי מִפְּטִיר וּמִי פּוֹרֵס עַל שְׁמַע
וּמִי עוֹבֵר לְפָנָי הַתְּבָה. וְנוֹתְנִים סֵפֶר תּוֹרָה מִזֶּה לְזֶה, מִשׁוּם יִקְרָא דְכַהֵן
גָּדוֹל {ד}, לְהִרְאוֹת שֵׁשׁ שְׁרָרוֹת הַרְבֵּה לְמִטָּה מִמֶּנּוּ : עוֹמֵד וּמִקְבֵּל. מְכַלֵּל
דְּעַד הַשְּׂתֵא יוֹשֵׁב הוּהוּ. נִמְצִינוּ לְמִדֵּים דְּבִעֲזַרְת נָשִׁים הִיָּה קוֹרָא {ה}, דְּאִי
בְּעֲזַרְת יִשְׂרָאֵל וְכָל שְׂכָן בְּמִקוֹם הַמְקַדָּשׁ יוֹתֵר מִמֶּנָּה אֲסוּר לִישֵׁב אֶלָּא
לְמַלְכֵי בֵּית דָּוִד הַתֵּר לָהֶם לִישֵׁב בְּעֲזָרָה, דְּכַתִּיב (שְׁמוּאֵל ב ז) וַיָּבֵא הַמֶּלֶךְ
דָּוִד וַיֵּשֶׁב לְפָנָי ה' : וְקוֹרָא אַחֲרֵי מוֹת וְאָדָּ בְּעֵשׂוֹר. שֶׁבְּפֻרְשַׁת אָמֵר. שֶׁמֵּתֵר
לְדַלֵּג בַּתּוֹרָה בְּעֲנֵן אֶחָד כְּשֶׁהוּא קְרוֹב בְּכַדֵּי שְׁלֵא יִפְסִיק הַתְּרַגְּמוֹן, אֲבָל
אִם קִדְּם שֶׁיִּגְלַל סֵפֶר תּוֹרָה עַד מְקוֹם הַדְּלוּג יִפְסִיק הַתְּרַגְּמוֹן הַמְתְּרַגֵּם
פְּסוּק שֶׁקָּרָא הַקּוֹרָא, אֲסוּר לְדַלֵּג וּלְגַלֵּל, שֶׁנִּמְצְאוּ צְבוּר יוֹשְׁבִים
וּמְצַפִּים, וְאִין זֶה כְּבוֹד הַצְּבוּר : יוֹתֵר מִמָּה שֶׁקָּרִיתִי לְפָנֶיכֶם כְּתוּב כָּאן.
שְׁלֵא לְהוֹצִיא לְעַז עַל סֵפֶר תּוֹרָה, כְּשֶׁרוֹאִין אוֹתוֹ קוֹרָא פְּרֻשָּׁה שְׁלִישִׁית
עַל פֶּה יֵהִיו סְבוּרִים שֶׁסֵּפֶר תּוֹרָה חָסֵר אוֹתָהּ פְּרֻשָּׁה : וּבְעֵשׂוֹר שֶׁבְחַמֶּשׁ
הַפְּקוּדִים קוֹרָא עַל פֶּה. שֶׁהִיא רְחוּקָה מִפְּרֻשַׁת אַחֲרֵי מוֹת וְאָדָּ בְּעֵשׂוֹר
יוֹתֵר מִכַּדֵּי שֶׁיִּפְסִיק הַתְּרַגְּמוֹן, לְפִיכָד אֵינּוּ יָכוֹל לְגַלֵּל סֵפֶר תּוֹרָה עַד שֶׁם,
לְפִי שֶׁאִין גּוֹלְלִים סֵפֶר תּוֹרָה בְּצְבוּר מִפְּנֵי כְּבוֹד הַצְּבוּר, וְסֵפֶר תּוֹרָה אַחֵר

אינו יכול להביא, משום פגמו של ראשון, שלא יאמרו הראשון חסר הוא: **על התורה**. שתי ברכות, אחת לפנייה **[ז]** ואחת לאחריה, כדרך שמברכין בבית הכנסת: **על העבודה ועל ההודאה**. רצה ומודים: **ועל מחילת העון**. סלח לנו: **ועל המקדש**. שתשרה בו שכניה: **ועל הפהנים**. שיתברכו ויהיו קרבנותם לרצון: **ועל ישראל ועל שאר התפלה**. מפרש בגמרא, תחנה רנה בקשה **[ט]** מלפניך, שעמד ישראל צריכין להושע, ברוך אתה ה' שומע תפלה: (ר"ע מברטנורא).

עיקר תוי"ט [א] לקרות. פרש רש"י דילפינו ממלוואים. ואמרינו בפרק קמא דף ה' מנין שאף מקרא פרשה שנצטוה בואתה תצוה מעבב, תלמוד לומר זה הדבר אשר צוה ה' לעשות, בעשית המלוואים בצו את אהרן, אפלו דבור מעבב: **[ב] הכנסת**. בית הכנסת היה סמוך לעזרה, בהר הבית. רש"י: **[ג]** ונקרא חזן שהוא לשון חוזה שצריך לראות מה הם צרכי צבור: **[ד]** דלא תימא שזה שהסגן אינו מקבלו מהחזן לפי שהחזן חולק כבוד לסגן שיקבלו מראש הכנסת, וקימא לו דאין חולקים כבוד לתלמיד במקום רב אלא היכא דרביה פליג ליה יקרא, ואנן סתמא תנו, דלעולם המנהג כן. תוספות: **[ה]** גמרא. ונראה טעמא, אי משום יקרא דכהן גדול, שלא יהיה עומד כל כך זמן רב בלא עבודה מתחלת שלוח השעיר עד הגיעו למקומו, ואי נמי משום חולשא דכהן גדול. תוספות יום טוב: **[ו] שבחמש הפקודים**. ספר וידבר, שמתחיל במנינו של ישראל. רש"י: **[ז]** והרמב"ם כתב דהני שמנה ברכות כלו לאחריהם הן, שכתב ומוסיף לאחריה שבע ברכות: **[ח] ועל העבודה כו'**. מברך בשביל העבודה שעבד. וההודאה סמוכה לעבודה, דכתב (תהלים ט זובח תודה יכבדנני, אחר העבודה תודה, והיא הודאה. רש"י: **[ט]** כמה דאת אמר [מלכים א ח] אל הרנה ואל התפלה, ותרגם יונתן צלותא ובעותא. ובגמרא דברכות (לא) אל הרנה ואל התפלה, רנה זו תפלה, פרוש שבת. ובירמיה ז' מתרגם רנה בעותא. ובמדבר רבה [רנה] זו קלוסו של הקדוש ברוך הוא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם בא לו כהן גדול לקרות אם רצה לקרות כו': אצטלית לבן משלו להודיע כי הקריאה אינה עבודה ומותר לו לקרות באיזה בגד שירצה. ואמר אם רצה בבגדי בוץ קורא הודיעך כי מותר לו ללבוש בגדי כהונה אפילו שלא בשעת עבודה כי העיקר אצלנו בגדי כהונה נתנו ליהנות שלא בשעת עבודה. והיו נותנין ספר תורה מיד ליד לתפארת וגדולה. והקריאה היתה בעזרת הנשים שמותר לאדם לישיב שם כי אמרו עומד ראה שהיה יושב קודם לכן אבל בעזרת ישראל ומה שאחריה לא ישיב שום אדם כלל אלא מלכי בית דוד בלבד כמו שכתוב [ד"ה א יז] ויבא המלך דוד וישב לפני ה'. ומה שחייב שיקרא ובעשור שבחומש הפקודים על פה לפי שאין אדם אחד קורא בשני ספרי תורה משום פגם ראשון ואין ראוי לגלול ספר תורה בצבור משום כבוד צבור לפיכך לא היה גולל ספר תורה כדי שיגיע לחומש הפקודים ולא היה ג"כ קורא בספר שני משום פגם ראשון נמצא שקורא על פה. ואלו השמנה ברכות הראשונה אשר בחר בנו מכל העמים וכו' ואחר שישלים קריאתו מברך אשר נתן לנו תורת אמת וכו' והיא הברכה השנית והשלישית רצה ה' אלהינו והרביעית מודים אנחנו לך והחמישית סלח לנו והששית מתפלל בהתמדת השכינה במקדש ושיקיים השם הדרו יהודו והשביעית

יתפלל שיברך השם לכהנים ויקבל קרבנותיהם וכיוצא בזה והשמינית
יתפלל שיושיע השם לישראל ויצילם וחותרם ברוך אתה ה' שומע תפלה:
(רמב"ם)

פרק ז - משנה ב

הַרוּאָה כִּהֵן גָּדוֹל כְּשֶׁהוּא קוֹרֵא, אֵינוֹ רוּאָה פֶּר
וְשָׁעִיר הַנְּשָׂרְפִים. וְהַרוּאָה פֶּר וְשָׁעִיר
הַנְּשָׂרְפִים, אֵינוֹ רוּאָה כִּהֵן גָּדוֹל כְּשֶׁהוּא קוֹרֵא.
וְלֹא מִפְּנֵי שְׂאִינוֹ רִשָּׁאִי, אֶלָּא שֶׁהִיְתָה דְרָדָּה
רְחוּקָה, וּמִלֹּאכֶת שְׁנִיָּהּ שׁוֹה כְּאַחַת {י} :

ר"ע מברטנורה לא מפני שאינו רשאי. דמהו דתימא הרוואה עבודה אחת
אינו רשאי להניחה כדי לילך לראות עבודה אחרת דאין מעבירין על
המצות, וראית עבודה מצוה היא משום ברב עם הדרת מלך, קא משמע
לו דלא מעבר מצוה הוא, כיון שאינו עסוק בה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {י} כאחת. ואף על גב דכתיב יוציא אל מחוץ למחנה ושרפו בתר
אילו ואיל העם ואמורי חטאת, יליף בגמרא דכתיב נמי והמשלח בתר הכי,
ומה המשלח דמעקרא דאין עמידה שלו אלא עד מתן דמים דחברו, כמו
שכתב [תרי"ב] בריש פרק ו', הכי נמי והשורף יכבס דמעקרא וקראי דלא
כסדרן כדלקמן. תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הרוואה כהן גדול כשהוא קורא כו': הודיעך כי מותר לאדם שיניח
מלראות עבודה לילך לראות עבודה אחרת: (רמב"ם)

אִם בְּבִגְדֵי בּוץ קוּרָא, קִדְשׁ {יא} יָדָיו וְרַגְלָיו, פָּשֵׁט יָרֵד וְטָבַל, עָלָה וְנִסְתַּפַּג. הֵבִיאוּ לוֹ בְּגֵדֵי זָהָב, וְלִבְשׁ, וְקִדְשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו, וַיִּצָּא וַעֲשֶׂה אֶת אֵילּוֹ וְאֶת אֵיל הָעֵם, וְאֶת שְׁבַעַת כְּבָשִׁים תְּמִימִים בְּנֵי שָׁנָה, דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, עִם תְּמִיד {יג} שֶׁל שַׁחַר הָיוּ קָרְבִּין, וּפֶר הָעוֹלָה וְשַׁעִיר הַנִּעְשָׂה בַּחוּץ הָיוּ קָרְבִּין עִם תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרֵבִים:

ר"ע מברטנורה אֵילּוֹ וְאֵיל הָעֵם. טַעְמָא דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, מִשּׁוּם דְאֵילּוֹ וְאֵיל הָעֵם וְאִמּוּרֵי חֲטָאת וְהוֹצָאת כֶּף וּמִחֲתָה, כָּל הַנִּי דְכִתְיָבִי בְרִישָׁא בְּתוֹרַת כְּהֻנִּים בְּפָרֶשֶׁת הַיּוֹם, עֶבֶיד לְהוּ בְרִישָׁא {יב}, וְהִדְר עֶבֶיד מוֹסְפִין, פֶּר הָעוֹלָה וְשְׁבַעַה כְּבָשִׁים וְשַׁעִיר הַנִּעְשָׂה בַּחוּץ, כִּלְוֹן עִם תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרֵבִים דְכִתְיָב לְבִסּוּף בְּחִמְשׁ הַפְּקוּדִים: **וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר.** פֶּר הָעוֹלָה וְשְׁבַעַה כְּבָשִׁים שֶׁל מוֹסְפִין: **עִם תְּמִיד שֶׁל שַׁחַר הָיוּ קָרְבִּין.** דְכִתְיָב (בַּמִּדְבָּר כח) מְלַבֵּד עוֹלֹת הַבֶּקֶר אֲשֶׁר לְעוֹלֹת הַתְּמִיד וְגו', אֲלֵמָא מוֹסְפִין עִם עוֹלֹת הַבֶּקֶר נַעֲשִׂים בְּסֻמוּךְ לָהּ, וְאַחַר כֶּךָ עֲבוֹדַת הַיּוֹם, וְאַחַר כֶּךָ שַׁעִיר הַנִּעְשָׂה בַּחוּץ, וְאַף עַל פִּי שֶׁהוּא מִן הַמוֹסְפִין {יד} אֵינוֹ יָכוֹל לְהִקְדִּים לְעֲבוֹדַת הַיּוֹם, לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שִׁם כט) מְלַבֵּד חֲטָאת הַכַּפּוּרִים, לְמַדְנּוּ שֶׁשַׁעִיר הַפְּנִימִי שֶׁהוּא מְעֲבוֹדַת הַיּוֹם קוֹדֵמוֹ, וְאַחַר כֶּךָ אֵילּוֹ וְאֵיל הָעֵם {טו}, וְאַחַר כֶּךָ אִמּוּרֵי חֲטָאת {טז}, כָּל אֵלוֹ בְּטְבִילָה שְׁלִישִׁית. וְאַחַר כֶּךָ הוֹצָאת כֶּף וּמִחֲתָה {יז}, וְאַחַר כֶּךָ תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרֵבִים {יח}. וְהִלְכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יא} קִדְשׁ כּוֹי. דְאֵלוֹ קָרָא בְּאֶצְטְלִית כְּבֶר קִדְשׁ קִדְשׁ שְׁפִשֵׁט בְּגֵדֵי בּוץ, וְאֵינוֹ צָרִיךְ עֲתָה אֶלָּא טְבִילָה וְקִדּוּשׁ. הָרֵא"שׁ: {יב} דְאִמְרִינן בְּגִמְרָא דְמִתְנִיתִין לָאו מִתְקַנְתָּא הוּא, דְהָא לֹא קָאֵמַר פֶּר וְשַׁעִיר וְאִמּוּרֵי חֲטָאת אֵימְתִי עֶבֶיד לְהוּ, אֶלָּא כְּדִקְתָּנִי בְּבִרְיָתָא כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַר"ב. וּפְרָשׁוֹ הַתּוֹסְפוֹת דְּמִכָּל מְקוֹם לָאו מִשְׁבַּשְׁתָּא הוּא, וְשִׁיר. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: {יג} עִם תְּמִיד כּוֹי. קֹאֵי אֲשַׁבְּעָה כְּבָשִׁים, וּפֶר הָעוֹלָה נְמִי עִם שֶׁל שַׁחַר, וְכִדְכָתַב הַר"ב מִטַּעַם הַגְּמָרָא: {יד} לְפִי שֶׁהוּא מִן הַמוֹסְפִין הִיָּה רָאוּי לְהִקְדִּימוֹ, אֶלָּא דְקָרָא קָאֵמַר מְלַבֵּד כּוֹי. וּמִיָּהּ בְּתַרִּיהָ לֹא מְאֲחֲרִינן לִיה: {טו} וְהָא דְלֹא קִתְּנִי לְהוּ מִשּׁוּם דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מוֹדָה לוֹ דְּבְטְבִילָה שְׁלִישִׁית הוּוּ: {טז} וְנִרְאָה לִי דְטַעְמוֹ מִשּׁוּם דּוֹאֵת חֲלָב הַחֲטָאת כְּתִיב בְּתַר וַיִּצָּא וַעֲשֶׂה אֶת עוֹלֹתוֹ: {יז} וּרְצוֹנוֹ לומר

בְּטְבִילָה רְבִיעִית וְטַעְמָא מְפָרֵשׁ בְּגִמְרָא דְכְּתִיב וּבָא אֶהְרֹן כּוֹי וּפְשֵׁט אֶת בְּגָדֵי הַבַּד אֲשֶׁר לְבָשׁ. כָּלּוּם אָדָם פּוֹשֵׁט אֶלְא מָה שְׁלֵבֶשׁ, וּמָה תִּלְמוּד לומר אֲשֶׁר לְבָשׁ, שְׁלֵבֶשׁ כָּבֵר. אֶלְמָא זֶה הִיא פְּשִׁיטָה שְׁנִיָּה. שְׁמַע מִינָה דְיֵשׁ הַפְּסָקַת חֲלוּף בְּגָדִים בֵּין עֲבוּדַת הַיּוֹם לְהַדְּ בִיאָה כּוֹי, וּבְהוֹצָאת כַּף וּמַחְתָּה אֲיָרִי. וְכִיּוֹן דְשָׁמַע מִינָה דְאִיכָא הַפְּסָק, שְׁמַע מִינָה דְהַדְּ קָרָא שְׁלָא כְּסָדְרוֹ, וְדְכְּתִיב בְּתַרְיָה וְיִצָא וְעָשָׂה אֶת עוֹלָתוֹ כּוֹי מְקָדָם לְשָׁל זֶה: **[יח]** בְּטְבִילָה חֲמִשִּׁית. רַשִׁי. וְעֵינָן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב בְּאַרְיִכוֹת: (עִיקָר תּוֹי"ט).

רמב"ם **אם בבגדי בוץ קירא קדש ידיו ורגליו כו':** רבי אליעזר סובר כי סדר הקרבת יום צום כיפור הוא על סדר הכתובים והוא שיקריב תמיד של שחר ואחריו עבודת היום כאשר קדם בו הסיפור ואחריו תמיד של בין הערבים לפי שעבודת יוה"כ בחומש ויקרא ופר העולה ושבעה כבשים בחומש הפקודים. ורבי עקיבא אומר שהסדר הוא שיקריב תמיד של שחר ואחריו פר העולה ושבעה כבשים לפי שהן קרבן מוסף והשם אמר במוספין [במדבר כט] מלבד עולת הבקר וגוי' וסמך אותן לתמיד של שחר. ורבי אליעזר אומר שכן הוא אבל לא ביום העבודה. ואחר כך עבודת היום ואח"כ שעיר הנעשה בחוץ ואח"כ אילו ואיל העם ואח"כ אימורי חטאת ואח"כ תמיד של בין הערבים. והלכה כרבי עקיבא: (רמב"ם)

פרק ז - משנה ד

קִדְשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו, וּפְשֵׁט וְיָרַד וְטָבַל וְעָלָה וְנִסְתַּפַּג. הֵבִיאוּ לוֹ בְּגָדֵי לָבָן, וְלִבְשׁ, וְקִדְשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו. נִכְנַס לְהוֹצִיא אֶת הַכַּף וְאֶת הַמַּחְתָּה. קִדְשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו, וּפְשֵׁט וְיָרַד וְטָבַל, עָלָה וְנִסְתַּפַּג. הֵבִיאוּ לוֹ בְּגָדֵי זָהָב וְלִבְשׁ, וְקִדְשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו, וְנִכְנַס לְהַקְטִיר קְטֹרֶת שֶׁל בֵּין הָעֲרֵבִים וּלְהַטִּיב אֶת הַנְּרוֹת, וְקִדְשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו, וּפְשֵׁט. הֵבִיאוּ לוֹ בְּגָדֵי עֶצְמוֹ, וְלִבְשׁ. וּמְלוֹיִן אוֹתוֹ עַד

בֵּיתוֹ. וַיּוֹם טוֹב הָיָה עוֹשֶׂה לְאוֹהָבָיו בְּשָׁעָה שְׂפִיָּצָא בְּשָׁלוֹם מִן הַקֹּדֶשׁ :

ר"ע מברטנורה וְלִהְטִיב אֶת הַנְּרוֹת. הֵטְבָה זוֹ, הַדְּלָקָה הִיא {יט} : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יט} דְּהָא בְּשַׁחַר מְטִיב אֶת הַנְּרוֹת, דְּהִינּוּ דְּשׁוּנָן וְתַקוּן הַפְּתִילוֹת הַחֲדָשׁוֹת, אֶלָּא הֵטְבָה זוֹ הַדְּלָקָה הִיא. אֶבֶל הַרְמַב"ם סָבִירָא לִיה דְּבְּשַׁחַר נְמִי מְדַלְקֵן אַחַר שְׁמִטְיָבּוֹ, וְאִם כֵּן בְּעָרְבַּ הָיָה צָרִיךְ לְחַזֵּר וּלְתַקְּנָן וּלְהַדְּלִיקָן, וּלְדִידֵיהּ שְׁפִיר תִּנְנָן לְהֵטִיב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם קֹדֶשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו וּפְשֵׁט וִירֵד וְטַבַּל וְעֵלָה וְנִסְתַּפַּג כּו' : כֵּהֵן גְּדוֹל מִשְׁמֵשׁ בְּשִׁמּוֹנָה כְּלִים וְהַהֲדִיּוֹט בְּאַרְבַּעַה כּו' : אִמְרַם בְּאֵלּוֹ נִשְׁאַלִין רוּצָה לומר שאין נשאלין באורים ותומים אלא בכהן גדול לבוש אלו השמונה בגדים. וצורת השאלה כיון שזכרנו אותה כך היא כהן גדול היה מחזיר פניו לארון והשואל היה מחזיר פניו לאחורי הכהן והיה אומר לו האעשה כך וכך או לא והכהן היה משיבו עשה או לא תעשה כפי הנראה לו בחשן. כי בחשן יש אלפא ביתא שלימה לפי שיש שם כתוב אברהם יצחק ויעקב ושמות שנים עשר שבטים כמו שפירש הכתוב ושם כתוב אחר שמותם שבטי יה. והכהן הנשאל אינו אלא נביא כי הקבלה אצלנו כל כהן שמדבר ברוח הקודש ושכינה שורה עליו שואליו בו ושואליו מדבר ברוח הקודש ואין שכינה שורה עליו אין שואליו בו. ומה שהתנה שלא ישאל אלא מלך ואב בית דין וכיונא בהם למה שאמר ביהושע שהיה מלך ולפני אלעזר הכהן יעמוד ושאל לו במשפט האורים לפני ה' [שם כז] ובאה הקבלה וכל בני ישראל זה משוח מלחמה וכל העדה זה סנהדרין וכמו כן כל מי שצורך הצבור בו נכנס תחת מאמר וכל בני ישראל אתו וכיון שזכרנו מה שהיה כתוב בחושן אודיעך איך היו שמות השבטים כתובים על אבני האפוד : וזהו צורתם ראובן שמעון לוי יהודה יששכר זבולן נפתלי דן גד אשר יהוסף בנימין תמצא מנין האותיות שהם בכל אבן ואבן חמשה ועשרים אותיות ושם יוסף כתיב יהוסף והרמז על זה באומרו (תהלים פא) עדות ביהוסף שמו ואבן שכתוב בתחילתו ראובן על כתיפו הימני ואבן שכתוב בתחילתו שמעון על כתיפו השמאלי : (רמב"ם)

כֹּהֵן גָּדוֹל מְשַׁמֵּשׁ בְּשִׁמְנֵה כֵּלִים. וְהִהְדִּיֹט
בְּאַרְבָּעָה, בְּכִתְנֹת וּמְכַנְסִים וּמְצַנְפֹת {כ} וְאַבְנֵט.
מוֹסִיף עָלָיו כֹּהֵן גָּדוֹל, חֹשֶׁן וְאַפֹּד וּמַעֲיֵל וְצִיץ.
בְּאֵלוֹ נִשְׁאַלִין בְּאוֹרִים וְתַמִּים. וְאִין נִשְׁאַלִין
אֶלָּא לְמַלְךְ וּלְבֵית דִּין וּלְמִי שֶׁהֲצַבֹּר צָרִיד בּוֹ :

ר"ע מברטנורה בְּאֵלוֹ נִשְׁאַלִים. כֹּהֵן הַנִּשְׁאַל בְּאוֹרִים וְתַמִּים צָרִיד לְלַבֵּשׁ
שִׁמְנֵה בְּגָדִים. וְכִיצַד שׁוֹאֲלִים בְּאוֹרִים וְתַמִּים. הַשׁוֹאֵל פְּנִי אַחֲרֵי הַכֹּהֵן
הַנִּשְׁאַל {כא}, וְהַנִּשְׁאַל פְּנִי כָּלְפֵי הָאָרוֹן, וְהַשׁוֹאֵל אוֹמֵר הֲאֶעֱשֶׂה דָבָר
פְּלוֹנִי אוֹ לֹא אֶעֱשֶׂה. וְאִינוֹ שׁוֹאֵל בְּקוֹל רֶם וְלֹא מְהֵרָה בְּלִבּוֹ, אֶלָּא בְּקוֹל
נְמוּד {כב}. וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ לוֹבֶשֶׂת אֶת הַכֹּהֵן וּמַבִּיט בַּחֹשֶׁן, וְרוֹאֵה אוֹתִיּוֹת
בוֹלְטוֹת בַּחֹשֶׁן כְּנֶגֶד פְּנָיו, עֲשֵׂה כֹךְ אוֹ לֹא תַעֲשֶׂה כֹךְ, לְפִי שֶׁהֵיוּ כְּתוּבִים
עַל אַבְנֵי הַחֹשֶׁן שְׁמוֹת שֶׁל שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבֻטִים וְאַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב
וְשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל, נִמְצְאוּ כָּל הָאֲלֵפָא בֵּיתָא שָׁם, וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ הֵיטָה מוֹדִיעָה
לְכַהֵן אִידָּן יִצְרָף הָאוֹתִיּוֹת הַבוֹלְטוֹת זֶה עִם זֶה, עַד שֶׁיָּבִין מִשְׁמַעוֹתָן שֶׁל
הַדְּבָרִים: אֶלָּא לְמַלְךְ וְכוּ'. דְּכָתִיב (בְּמִדְבָר כו) וְלִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד וְגו',
הוּא, זֶה מֶלֶךְ, וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵתוֹ, מִי שֶׁכָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵתוֹ לְצִאת
לְמַלְחָמָה, אַחֲרָיו, זֶה מְשֻׁחַ מְלַחְמָה, [דְּהַיְנו] לְמִי שֶׁצָּרָד הַצַּבֹּר בּוֹ, וְכָל
הַעֲדָה, אֵלוֹ סִנְהֶדְרֵי גְדוֹלָה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כ} וּמְצַנְפֹת. בַּתּוֹרָה נִקְרָא דְּשֶׁל הַדִּיּוֹטוֹת מְגִבֶעַת, וְלִשׁוֹן תּוֹרָה
לְחוּד וְלִשׁוֹן חֻכְמִים לְחוּד. תּוֹסֵפוֹת. וְעִין תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב: {כא} וְאֵף עַל גֵּב
דְּלִישְׁנָא דְּבִרְיָתָא פְּנִי כָּלְפֵי הַכֹּהֵן, הַכִּי פְּרוּשׁוֹ, פְּנִי פּוֹנוֹת לְמִקּוֹם שְׁפוּנִים פְּנִי
הַנִּשְׁאַל: {כב} כְּמִי שֶׁמֵתְפַלֵּל בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ. הַרְמַב"ם. וְהֵינוּ דְּמִתְפַּלֵּת חֲנָה
יְלַפִּינן: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם (ראו פירוש רבינו למשנה ד') (רמב"ם)

פרק ח - משנה א

יום הכּפּוּרִים אָסוּר בַּאֲכִילָה וּבִשְׂתִיָּה **[ג]**
וּבְרַחֲצָה וּבִבְסִיכָה וּבִנְעִילַת הַסַּנְדָּל וּבִתְשׁוּמִישׁ
הַמָּטָה. וְהַמֶּלֶךְ **[ד]** וְהַכֹּהֵן יִרְחֲצוּ אֶת פְּנֵיהֶם,
וְהַחֵיָה תִנְעַל אֶת הַסַּנְדָּל, דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר,
וְחַכְמֵי אוּסְרִין:

ר"ע מברטנורה **יום הכּפּוּרִים אָסוּר בַּאֲכִילָה וּבִשְׂתִיָּה.** אף על גב
דְּבַאֲכִילָה וּשְׂתִיָּה עֲנוּשׁ כֶּרֶת **[א]**, מִשּׁוּם דְּבַעֲי לְמַתְנֵי שְׂאָר עֲנוּיִין דְּלִית
בְּהוּ כֶּרֶת תִּנְאָ אָסוּר. וְהֵי חֲמִשָּׁה עֲנוּיִין כְּנֶגֶד חֲמִשָּׁה עֲנוּיִין הַכְּתוּבִים
בַּתּוֹרָה, דְּשִׁבְתָּ שְׁבִתוֹן דְּאָמַר אֶל הַכֹּהֲנִים, וְשִׁבְתָּ שְׁבִתוֹן דְּאָחֲרֵי מוֹת,
וּבַעֲשׂוֹר לַחֲדָשׁ דְּחֲמִשׁ הַפְּקוּדִים, וְאֵךְ בַּעֲשׂוֹר לַחֲדָשׁ דְּאָמַר אֶל הַכֹּהֲנִים,
וְהִיְתָה זֹאת לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם דְּאָחֲרֵי מוֹת, בְּכֻלְהוּ כְּתִיב תִּעֲנּוּ וְעֲנִיתֶם
[ב]. וְהֵי דְּמַתְנִיתִין נְמִי חֲמִשָּׁה עֲנוּיִין נִינְהוּ, דְּשְׂתִיָּה וְאֲכִילָה אַחַת הֵן:
הַמֶּלֶךְ. צְרִיךְ שְׂתִיָּתְרָאָה נָאָה, דְּכְתִיב (ישעיה לג) מֶלֶךְ בְּלִפְנֵי תַחֲזִינָה עֵינֶיךָ:
וְהַכֹּהֵן. צְרִיכָה נוּי כְּדִי לְחַבְּבָהּ עַל בַּעֲלָהּ. וְכָל שְׁלֹשִׁים יוֹם קְרוּיָה כְּלָה:
וְהַחֵיָה. יוֹלְדַת: תִּנְעַל. מִפְּנֵי הַצָּנָה: דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. אֲכַלְהוּ קִאִי,
אֲמַלְדָּ וְכֻלְהּ וְחֵיָה. וְהִלְכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[א]** דְּכְתִיב וְהֶאֱבַדְתִּי אֶת הַנֶּפֶשׁ הַהִיא, עֲנוּי שְׂהוּא אֲבִדַת נֶפֶשׁ,
וְאִיזָה זֶה אֲכִילָה וּשְׂתִיָּה. גְּמָרָא דִּף ע"ד: **[ב]** דְּכִי כָּל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא תִעָנֶה
לֹא קָחְשִׁיב, דְּלֹא חָשִׁיב אֶלָּא צוּוּיִין, אֲבָל הָאִי דְּלֹא צוּוִי לֹא קָחְשִׁיב. תּוֹסְפּוֹת:
[ג] בַּאֲכִילָה וּשְׂתִיָּה. אֲכִילָה וּשְׂתִיָּה דְּאָקְרוּ עֲנוּי מְנַלָּן, כְּתִיב הִכָּא תִעֲנּוּ,
וְכְתִיב [דְּבָרִים ח] וַיַּעֲנֶה וַיִּרְעִיבֶךָ, שְׁמַע מִינֵה דְּרַעְבוֹן אֲקָרִי עֲנוּי. רַחֲצָה, דְּכְתִיב
[מְלָכִים א ב] כִּי נִשְׂאֵת כּוֹי וְכִי הִתְעַנִּית בְּכָל אֲשֶׁר הִתְעַנָּה אָבִי, וְכְתִיב הִתֵּם (שְׁמוּאֵל
ב יז) כִּי אָמְרוּ הָעָם רָעַב וְעָנָף וְצָמָא, וְכְתִיב (מְשָׁלִי כה) מִים קָרִים עַל נֶפֶשׁ עֲנִיָּה,
וְלֹא כְּתִיב בְּנֶפֶשׁ, שְׁמַע מִינֵה עֲנִי מִרְחִיצָה הוּא. סִיכָה, דְּכְתִיב (דְּנִיָּאֵל י) לֶחֶם
וְגוֹי וְסוּךְ לֹא סָכְתִּי, וְכְתִיב (שם) כִּי מִן הַיּוֹם וְגוֹי וְלֹהֲתַעֲנוֹת. תְּשׁוּמִישׁ הַמָּטָה,
דְּכְתִיב (בְּרֵאשִׁית לא) אִם תִּעָנֶה אֶת בְּנוֹתַי וְאִם תִּקַּח נָשִׁים, תִּעָנֶה מִתְשׁוּמִישׁ,
תִּקַּח צְרוּת, גְּמָרָא: **[ד]** וְהַמֶּלֶךְ כּוֹי. דְּאָסוּרָא דִּידְהוּ לָאוּ דְּאוּרִיתָא, וְקָרָאִי
אֲסַמְכְּתָא בַּעֲלָמָא, כְּמוֹ שְׁכַתְּבוּ הַרְמְב"ם וְהַרְא"שׁ, וְהִלְכָד הַקְּלוּ בּוּ, דְּהֵם
אָמְרוּ וְהֵם אָמְרוּ. וְאִי נְמִי דְּאוּרִיתָא, כִּיּוֹן דְּלֹא פְּרָשׁוּ בְּהַדְיָא בְּקָרָא קְלִי טְפִי,

דְּמָסְרוֹן לְחֻכְמַיִם וְהֵם יְכוּלִין לְהַקְלֵל וּלְהַתִּיר כְּפִי שְׁנֵרָאָה לָהֶם. הָרִ"ן : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **יום הכפורים אסור באכילה ובשתיה וברחיצה כו' :** לא בארה התורה מניעה מאלו הדברים ביום צום כפור אבל אמר הכתוב לשון עינוי חמש פעמים. אמר (ויקרא כג) שבת שבתון ואמר (שם טז) שבת שבתון ואמר (במדבר כט) ובעשור לחדש ואמר (ויקרא כג) אך בעשור לחדש ואמר (שם טז) והיתה זאת לכם ובאה הקבלה כי באו לאסור חמשה דברים מהנאת הגוף והם האכילה והשתיה והרחיצה במים וסיכה בשמן ונעילת הסנדל ותשמיש המטה. ובא בכל אחת מאלו המלות בספרים מלת עינוי לפי שהם רמזים ואסמכתות ועיקר איסורם קבלה וכולן יתחייב העושה אחת מהן מכת מרדות. וזהו ענין אמרם אסור. מלבד האכילה והשתיה שהוא חייב כרת כשאכל שיעור הנזכר. ואם אכל פחות מכשיעור הוא אסור וחייב מכת מרדות אמר הש"י בעונש העינוי (שם כג) והאבדתי את הנפש ההיא מקרב עמה ובאה הקבלה דבר שהנפש תלויה בו זו אכילה ושתיה. ואמרו המלך והכלה המלך צריך שיהיה עמו הנוי אמר (ישעיה לג) מלך ביפיו תחזינה עיניך. וכן הכלה כדי שלא תתגנה על בעלה ולפיכך התרנו להם רחיצת פניהם. וכותבת גסה תמרה גדולה אמרו כותבת הגסה שאמרו חסירה מכביצה. ופירוש גרעינתה ידוע. ומלא לוגמא הוא שישתה כל כך שכשמסלק אותו לצד אחד מפיו יהיה אותו הצד בולט ונראה. וממה שאתה חייב לזכרו תמיד כי כל השיעורים שהם בכל התורה הם הלכה למשה מסיני. והלכה כרבי אליעזר : (רמב"ם)

פרק ח - משנה ב

הָאוֹכֵל כְּכוֹתֶבֶת הַגֶּסֶה, כְּמוֹהָ וּכְגֵרְעִינְתָהּ {ה},
וְהַשׁוֹתֶה מְלֵא לְגִמְיוֹ, חַיֵּב. כָּל הָאֹכֵלִין
מְצַטְרְפִין לְכְכוֹתֶבֶת. כָּל הַמְשֻׁקִין מְצַטְרְפִין
לְמֵלֵא לְגִמְיוֹ. הָאוֹכֵל וְשׁוֹתֶה, אֵין מְצַטְרְפִין
: {ט}

ר"ע מברטנורה **פכותבת**. תמרה גסה. והיא פחות מכביצה **{ו}**. ואף על גב דכל שעורי אכילה בכזית, היינו משום דכתיב בהו אכילה, אבל הכא דלא כתיב אלא אשר לא תענה גמירי דבבציר מככותבת לא מיתבא דעתיה והוי מענה. ומיהו קימא לן דחצי שעור אסור מן התורה, אלא שאין חיבין פרת ולא לוקין אלא על כשעור: **כמלא לגמיו**. כל שאלו יסלקנו לצד אחד יהיה אותו הצד בולט ונראה, נקרא מלא לגמיו. ושעור זה באדם בינוני **{ז}** הוא פחות מרביעית **{ח}**: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{ה}** **כמוה וכגרעינתה**. פרוש הכותבת אינה דבוקה לגרעינתה ויש ביניהם חלל, וקא משמע לן דצריך למעך אותו חלל לשער בכמוה וכגרעינתה בלבד. תוספות והר"ן: **{ו}** יש לכון שאינה פחותה ממנה אלא מעט, דכיון דחד אמורא אמר בגמרא יתירה מכביצה לא מפלגינן מניה מאן דפליג עליה. הר"ן: **{ז}** השעור באדם בינוני הוא פחות מרביעית, אבל בשאר אדם הכל לפי גדלו ולפי קטנו. ומיהו באכילה לא מפלגינן אלא אפלו לעוג מלך הבשן מחיבים בככותבת, וטעמא אמרינן בגמרא דבאכילה קים להו לרבנן דבהכי מיתבא דעתיה. ומיהו כלי עלמא טובא ועוג מלך הבשן פורתא. והשתיה בדידיה מיתבא דעתיה, בדחבריה לא מיתבא דעתיה. ומשום הכי לענין דלאו ביתובא דעתא הוא, בשל עולם הן שמיין בביוניית. הר"ן: **{ח}** לא קאימנא שפיר בהאי פחות כמה הוה בציר מניה. הר"ן: **{ט}** **אין מצטרפין**. דאף על גב דחד שמא נינהו כדלקמן, הואיל ומשום יתובא דעתא הוא, האי לא קמיתבא דעתיה, כדאמר בגמרא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם (ראו פירוש רבינו למשנה א') (רמב"ם)

פרק ח - משנה ג

אכל ושתה בהעלים אחת, אינו חיב אלא חטאת אחת. אכל ועשה מלאכה, חיב שתי חטאות. אכל אכלין שאינן ראויין **{יא}** לאכילה, ושתה משקין שאינן ראויין לשתיה, ושתה ציר **{יב}** או מריס, פטור:

ר"ע מברטנורה אינו חייב אלא חטאת אחת. דמחד קרא נפקי אכילה ושתיה, וחד שמא הוא **(י)**: אכל ועשה מלאכה. מתרי קראי נפקי, ותרי שמות נינהו: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **(י)** שניאמר ונתת הקסף בכל אשר תאנה נפשך כו' בין ובשכר. שכר שתיה הוא, דיליף שכר שכר מזויר, וקריה רחמנא ואכלת, דאלו מיין איכא למימר על ידי אנגרון שהוא מין מאכל שנותנין בו יין: **(יא)** שאינו ראויין. כגון עשבים המרים או שרפים הבאושין. הרמב"ם: **(יב)** ציר. כגון ציר כו': (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אכל ושתה בהעלם אחד אינו חייב אלא חטאת אחת כו': התינוקות אין מענין אותן ביום הכפורים כו': ציר הוא מה ששותת מן הדג כששורין. אותו במלח. מורייס ידוע. מחנכין אותן כלומר מלמדין אותן מגזרת חנוך לנער (משלי כב) ומרגילין אותן להתענות קודם שיהיו חייבין בתענית בבי שנים לבריאים ובשנה אחת לחולים. ודע כי הזכרים מייג שנים שלימים והנקבות מייב שנים שלימים הם חייבין להתענות מדאורייתא אם הביאו שתי שערות כי הנקבות סובלות התענית יותר מהזכרים לפי שמזג הזכרים חם והנמס מגוף יותר והזכרים והנקבות מאחת עשרה שנה מתענים כל היום כולו מדרבנן כדי לחנכן במצות. ומתשע שנים ומעשר שנים מתענין לשעות מן היום בין זכרים בין נקבות בשוה כדי שיתחנכו במצות ואין מאכילין אותם עד שיצערם הרעב: (רמב"ם)

פרק ח - משנה ד

התינוקות, אין מענין אותן ביום הכפורים, אבל מחנכין אותם לפני שנה ולפני שנתים, בשביל שיהיו רגילין במצות:

ר"ע מברטנורה אין מענין אותם. אין חייבין למנע מהן מאכל: מחנכין אותן. לשעות. היה רגיל לאכל בארבע שעות, מאכילין אותו בחמש או בשש, כפי כח הבן: קדם לשנה. שנה אחת קדם לפרקו, אם התינוק חולה ותש פחו ואינו יכול לסבל: **וקדם לשתיים**. או שתי שנים קדם פרקו אם התינוק בריא. ופרקו הוי התינוקת בת שתיים עשרה שנה ויום

אַחַד שְׁאִין דְרַכָּה לְהַבִּיא סִימָנִים עַד זְמַן זֶה, וְאִזּוּ הִיא בֵּת עֲנָשִׁין. וּפְרָקוּ
שֶׁל תִּינוּק הָיִי בֶן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וַיּוֹם אֶחָד, וְקִדְּם זֶה אִינוּ בֵּר עֲנָשִׁין:
(ר"ע מברטנורה).

רמב"ם (ראו פירוש רבינו למשנה ג') (רמב"ם)

פרק ח - משנה ה

עֲבָרָה שֶׁהֲרִיחָהּ, מֵאֲכִילִין אוֹתָהּ עַד שֶׁתָּשִׁיב
נִפְשָׁהּ. חוֹלָה מֵאֲכִילִין אוֹתוֹ עַל פִּי בְּקִיאִין.
וְאִם אִין שָׁם בְּקִיאִין, מֵאֲכִילִין אוֹתוֹ עַל פִּי
עֲצָמוֹ, עַד שֶׁיאֲמַר דִּי:

ר"ע מברטנורה **עֲבָרָה שֶׁהֲרִיחָהּ**. הָעֵבֶר {יג} מְרִיחַ רִיחַ הַתְּבַשִּׁיל וְהִיא
מִתְאַוָּה לוֹ, וְאִם אִינָה אוֹכֶלֶת שְׁנִיחָהּ מְסַכְּנִים: **עַל פִּי בְּקִיאִים**. רוֹפְאִים
מִמַּחֲיוֹן בְּאֲמֻנֹתָן: **אִין שָׁם בְּקִיאִין מֵאֲכִילִין אוֹתוֹ עַל פִּי עֲצָמוֹ**. הַכִּי
מִפְרָשָׁה מִתְנִיתִין בְּגִמְרָא, בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים דְּסוּמְכִין עַל דְּבָרִי
בְּקִיאִין, בְּזְמַן שֶׁהַחוּלָה אוֹמֵר אִינִי צָרִיךְ {יד} אוֹ שׁוֹתֵק, אֲבָל אֲמַר צָרִיךְ,
אִין שָׁם בְּקִיאִין כָּלֵל, כְּלוּמַר אִין בְּקִיאוֹתָן חֲשׂוּבָה לְכָלוּם, אֲבָל מֵאֲכִילִין
אוֹתוֹ עַל פִּי עֲצָמוֹ, וְאִף עַל פִּי שֶׁהַבְּקִיאִין אוֹמְרִים אִינוּ צָרִיךְ: (ר"ע
מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יג} כִּד כְּתַב רִשְׁיִי. וְנִרְאֶה לִי שֶׁדִּקְדָּקוֹ לְפָרֵשׁ כֵּן מִהֲנִי עֲבָדִי
דְּאִיתְנָהוּ בְּגִמְרָא. הִיא עֲבָרָה דְּאֲרַחָא, לְחִישׁוֹ לְהוֹ וְאֶלְחִישָׁה, קָרִי עֲלֶיהָ
בְּטָרָם אֲצָרָךְ בְּבֶטֶן וְגו' וְנִפְיֵק מִינָה רַבִּי יוֹחָנָן. וְהִיא עֲבָרָה דְּאֲרַחָה וְלְחִישׁוֹ
לָהּ וְלֹא אֶלְחִישָׁא, וְקָרִי עֲלֶיהָ זֵרוּ רְשָׁעִים מִרְחָם, וְנִפְיֵק מִינָה שְׁבַתָּאֵי אוֹצַר
פְּרִי. הָא קָמוֹן דְּמַצַּד הָעֵבֶר בְּאֵתְנָהוּ, שֶׁהוּא מְרִיחַ וּמִתְאַוָּה, שֶׁהֲרִי בְּיָדוֹ
לְחֹזֵר בּוֹ. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: {יד} וְאֲמַרִּין תּוֹנְבָא, פְּרוּשׁ שְׁטוֹת נְקִיט לִיה
מִחֲמַת חֲלִין, אֲבָל אֲמַר צָרִיךְ כּוֹי, דְּלֵב יוֹדַע מְרַת נִפְשׁוֹ, וּמִשׁוּם דְּסַפֵּק נִפְשׁוֹת
לְהַקְלֵל הַלְכָדָּךְ כִּי אֲמַר צָרִיךְ תְּלִינָן בְּלֵב יוֹדַע, וְלֹא מִשׁוּם תּוֹנְבָא, אֲבָל קִים
לִיה בְּגִיחָה טְפִי, וְכִי אֲמַר אִינוּ צָרִיךְ תְּלִינָן בְּתוֹנְבָא. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: (עיקר
תוי"ט).

רמב"ם עוברה שהדיחה מאכילין אותה עד שתשיב נפשה כו': וכן עוברה שהריחה בשר קדש או בשר חזיר ונתעורר טבעה ותאותה לאכול מאכילין אותה ממנו עד שיתישב נפשה. ובקיאים הם המהירים במלאכתן ורצה בו בכאן הבקיאים מן הרופאים. ובזה הענין משפטם אבארם לך והוא כי החולה כששאל לאכול אפילו כל הרופאים אומרים אינו צריך מאכילין אותו על פי עצמו עד שישבע. ואם הורה רופא בקי שהוא צריך לאכול והוא אומר איני צריך מאכילין אותו על פי רופא ואין שומעין לחולה. ואם נחלקו הרופאים ואמרו מקצתם צריך ומקצתן אין צריך שומעין לרובם. ואם הם בשוה במנין ובחכמה כפי סברתנו מאכילין אותו כי העיקר אצלנו ספק נפשות להקל: (רמב"ם)

פרק ח - משנה ו

מִי שֶׁאַחֲזוּ בְלָמוּס, מֵאֲכִילִין אוֹתוֹ אֶפְלוּ דְבָרִים טְמֵאִים {טו}, עַד שְׂיֵאֹרוּ עֵינָיו. מִי שֶׁנִּשְׁכַּח כָּלֵב שׁוֹטָה, אֵין מֵאֲכִילִין אוֹתוֹ מִחֲצַר כְּבֵד שְׁלוֹ, וְרַבִּי מֵתִיא בֶן חֲרָשׁ מֵתִיר. וְעוֹד אָמַר רַבִּי מֵתִיא בֶן חֲרָשׁ, הַחוּשֵׁשׁ בְּגֵרוֹנוֹ, מִטִּילִין לוֹ סֶס בְּתוֹךְ פִּיו בְּשַׁבָּת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא סָפֵק נְפֹשׁוֹת, וְכָל סָפֵק נְפֹשׁוֹת {יז} דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת:

ר"ע מברטנורה בלמוס. חלי האוחז מחמת רעבון ומסכן למות, וכשפראיתו חוזרת בידוע שנתרפא: כלב שוטה. רוח רעה שורה עליו. וסימנים שלו, פיו פתוח, רירו נוטף, אֲזָנָיו סְרוּחוֹת, וְזָנְבוֹ מוֹנַחַת לוֹ בֵּין יָרְכוֹתָיו, וּמְהִלֵּךְ עַל צְדֵי רְשׁוֹת הַרְבִּים, וְיֵשׁ אוֹמְרִים אֵף נוֹבֵחַ וְאֵין קוֹלוֹ נִשְׁמָע: אֵין מֵאֲכִילִין אוֹתוֹ מִחֲצַר כְּבֵד שְׁלוֹ. וְאֵף עַל פִּי שֶׁנִּהְגוּ הַרופָאִים בְּרְפוּאָה זוֹ, אֵינָה רְפוּאָה גְמוּרָה לְהַתִּיר לוֹ אֲסוּר בְּהִמָּה טְמֵאָה עַל כֵּן {טו}: וְרַבִּי מֵתִיא בֶן חֲרָשׁ מֵתִיר. קִסְבֵּר רְפוּאָה גְמוּרָה הִיא. וְאֵין הִלְכָה כְּרַבִּי מֵתִיא בֶן חֲרָשׁ: הַחוּשֵׁשׁ בְּשָׁנָיו. שְׁמֵתְחִיל בְּשֵׁר הַחֲנִיכִים לְהַתְאַפֵּל

ומשם הולך לחד ולגרון: **מטילין לו סם**. שרש עשב לרפואה: **וכל ספק נפשות דוחה את השבת**. כל, לאתויי כגון דפשיטא לן דבשבת זו לא ימות, אלא ספק שאם לא יעשו לו היום שמה ימות לשבת הבאה. וכגון דאמדוהו לשותות סם זה לתמניא יומי, ויומא קמא שבתא, מהו דתימא לעכבינהו עד לאורתא כי היכי דלא ניחול עליה תרי שבתא, קא משמע לן: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {טו} דברים טמאים. הם הדברים האסורים כשקצים ורמשים ובהמה טמאה וזולתם. הרמב"ם: **{טז}** זה אינו מועיל אלא בדרך סגולה, ואין עוברין על המצות אלא ברפואה בלבד, רצונו לומר בדברים המרפאים בטבע, והוא דבר אמתי הוציאו מדעת והנסיון הקרוב לאמת. אבל להתרפאות בדברים שהם מרפאים בסגולתן אסור, כי כחם חלש, אינו מצד הדעת, ונסיונו רחוק, והיא טענה חלושה מן הטוען: **{יז} ספק נפשות כו'**. דכתיב (ויקרא יח) אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, ולא שימות בהם. ופרש רש"י אשר יעשה האדם המצות שיחיה בהם ודאי ולא שיכא בעשייתם לבא לידי ספק מיתה, אלמא מחללין על הספק. גמרא דף פ"ה: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם מי שאחזו בולמוס מאכילין אותו אפי' דברים כו': בולמוס מין ממיני החולאים שנופל בו האדם ואינו מרגיש כלל וזה החולה הוא מין ממיני החללים הנקראים בלשון חכמים נכפין ויארע לאלו הנזכרים בכאן כמו נשיכה בפי האסטומכא וכשיאכלו יקל מעליהם ויאירו עיניהם: ודברים טמאים הם הדברים האסורים כשקצים ורמשים ובהמה טמאה וזולתם. ולא לו ולכיוצא בהם אין נותנין להם בתחילה האיסור החמור אבל נותנים להם איסור הקל יותר אם נתישבה דעתם מוטב ואם לאו נותנין להם מה שהוא אסור יותר ממנו. וחושש בפיו הוא שיתעכלו החניכים שאם יניחוהו יתעכל החיך. וסם שם העיקר איזה עיקר שיהיה. ואין הלכה כרבי מתיא בן חרש בזה שהוא מתיר להאכיל לאדם הכבד של כלב שוטה כשנשך כי זה אינו מועיל אלא בדרך סגולה. וחכמים סוברים כי אין עוברין על המצות אלא ברפואה בלבד ר"ל בדברים המרפאין בטבע והוא דבר אמתי הוציאו הדעת והנסיון הקרוב לאמת. אבל להתרפאות בדברים שהם מרפאים בסגולתן אסור כי כוחם חלוש אינו מצד הדעת ונסיונו רחוק והיא טענה חלושה מן הטועה. וזה העיקר דעהו וזכרהו כי הוא עיקר גדול. ואמרם כל ספק נפשות דוחה את השבת להזהירך ולזרז אותך להקדים ולהתחיל בזה הענין ושלא לאחרו ואפי' בשבת הראשונה מן החולי שהחולה סובל חוליו ושלא נאמר אין ספק החולי יתמיד עד לשבת האחרת ונצטרך לחלל עליו השבת על כן נניחהו היום עד למחר כדי שלא נחלל עליו שתי שבתות: (רמב"ם)

מי שֶׁנִּפְלָה עָלָיו מִפְּלֹת, סָפֵק הוּא שֶׁם {יח} סָפֵק
אֵינוֹ שֶׁם, סָפֵק חֵי סָפֵק מֵת, סָפֵק נִכְרִי סָפֵק
יִשְׂרָאֵל, מִפְּקָחִין עָלָיו אֶת הַגֵּל. מִצְאוֹהוּ חֵי,
מִפְּקָחִין עָלָיו. וְאִם מֵת, יִנִּיחוּהוּ:

ר"ע מברטנורה מִפְּקָחִין עָלָיו. חוֹפְרִין אֶת הַגֵּל וּמְחַפְּשִׁין אַחֲרָיו. וְאִם
בְּדָקוֹ עַד חֲטָמוֹ, בֵּין מְלַמְעָלָה לְמִטָּה, בֵּין מְלַמְטָה לְמַעְלָה, וְלֹא מִצְאוּ בּוֹ
נִשְׁמָה, בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא מֵת וְשׁוֹב אֵין מִפְּקָחִין עָלָיו, דְּכִתְיִב (בְּרֵאשִׁית ז) כֹּל
אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאֶפְיוֹ: **מִצְאוֹהוּ חֵי מִפְּקָחִין עָלָיו**. לֹא נִצְרָכָה אֶלָּא
שָׂרְאוּ בּוֹ שְׂאֵי אֶפְשָׁר שְׂיַחֲיָה אֶלָּא חַיִּי שְׁעָה וּמִיָּד הוּא מֵת, קָא מְשַׁמַּע לָן
דְּמִפְּקָחִין עָלָיו בְּשִׁבְלֵי אוֹתוֹ חַיִּי שְׁעָה: **מֵת אֵין מִפְּקָחִין עָלָיו**. הָא קָא
מְשַׁמַּע לָן דְּאֶפְלוּ לְדַבְרֵי הָאוֹמֵר מִצִּילִין אֶת הַמֵּת מִפְּנֵי הַדְּלָקָה, בְּהָא
מוֹדָה דְּאֵין מִפְּקָחִין. דְּגַבֵּי דְלָקָה הִתִּירוּ לְטַלְטֵל הַמֵּת וּלְהוֹצִיאֻהוּ, דְּאֵי לֹא
שְׂרִית לִיה אֶתִּי לְכַבּוּיֵי מִתּוֹדָּ שְׂאָדָם בְּהוּל עַל מִתּוֹ, אֲבָל הֵכָא אֵי לֹא
שְׂרִית לִיה לְפָקַח אֶת הַגֵּל מֵאֵי אֵית לִיה לְמַעַבְדַּ דְּתַהוּי אֲסוּרָא דְּאוּרִיתָא
דְּנִשְׂרֵי הָא מְקָמֵי הָא: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יח} **סָפֵק הוּא שֶׁם**. הֵכִי קָאָמֵר, לֹא מֵיבְעִיָּא סָפֵק הוּא שֶׁם סָפֵק
אֵינוֹ שֶׁם, דְּאִם אֵיתָא דְּחֵי הוּא מִפְּקָחִים עָלָיו, אֶלָּא אֶפְלוּ סָפֵק חֵי סָפֵק מֵת
מִפְּקָחִין כּוּ'. וְכִתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת דְּהֵינּוּ טַעְמָא דְּאֵין הוֹלְכִים בְּפָקוּחַ נֶפֶשׁ אַחַר
הָרֵב, מְשׁוּם דְּכִתְיִב וְחֵי בְּהֵם וְלֹא שְׂיָמוּת בְּהֵם, שְׁלֵא יוּכַל לְבֹא בְּשׁוּם עֲנָן
לִידֵי מִיתַת יִשְׂרָאֵל: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **מי שנפלה עליו מפולת ספק הוא שם ספק כו'**: מִפְּקָחִין פִּירוּשׁ
שְׁחוֹפְרִין וּמְחַפְּשִׁין אוֹתוֹ וְכַשְׁמַגִּיעַ לְחוֹטְמוֹ וְלֹא נִמְצָא בּוֹ נִשְׁמָה אַז אֲסוּר לוֹ
לְחַפּוֹר יוֹתֵר לְפִי שְׁבוּדָאֵי הוּא מֵת. וְאִם מִצְאוּ חֵי אַע"פ שֶׁהוּא בַּעֲנִין שְׂאֵינוֹ
יְכוּל לְחַיּוֹת אֲלֵא זְמַן מוֹעֵט וַיִּמּוּת לְפִי שְׁעָה חוֹפְרִין עָלָיו וּמוֹצִיאִין אוֹתוֹ וְזֶהוּ
עֲנִין אֲמַרְס מִצְאוֹהוּ חֵי מִפְּקָחִין עָלָיו. וְאֲמַרְס אִם מֵת יִנִּיחוּהוּ כִּי יֵשׁ מִן
הַחֲכָמִים שְׁסוּבֵר מִצִּילִין אֶת הַמֵּת מִפְּנֵי הַדְּלִיקָה וְהוֹדִיעֵנוּ בַּכָּאן שְׁמִנִּיחִין
אוֹתוֹ תַּחַת הַמְּפּוֹלֶת וְאֵין עַל זֶה חוֹלֵק: (רמב"ם)

פרק ח - משנה ח

חטאת ואשם ודאי {יט} מכפרין. מיתה ויום
הכפורים מכפרין עם התשובה. התשובה
מכפרת על עברות קלות על עשה ועל לא
תעשה. ועל החמורות היא תולה עד שיבא יום
הכפורים ויכפר:

ר"ע מברטנורה חטאת ואשם ודאי. מכפרים עם התשובה. ולא חש התנא
להזכירה, דמסתמא כשהוא מביא חטאתו ואשמו כבר עשה תשובה,
שאם לא היה מתחרט {כ} לא היה מביא קרבן: **אשם ודאי**. כגון אשם
גזלות ואשם מעילות: **על עשה ועל לא תעשה**. הנתק לעשה, תשובה
מכפרת. אבל לא תעשה שיש בה מלקות, תשובה תולה ויום הכפורים
מכפר. ומסקנא דמלתא בגמרא, שאם הזיד בעשה ובלאו הנתק לעשה,
או שגג בלא תעשה שיש בו מלקות, ועשה תשובה, אינו זז משם עד
שמוחליו לו {כא}. ואם הזיד בלאו שיש בו מלקות, תשובה תולה ויום
הכפורים מכפר. ואם שגג בחיבי כרתות ומיתות בית דין, החטאת
מכפרת עם התשובה {כב}. ואם הזיד בהם, תשובה ויום כפורים תולין,
ויסורין ממרקין. והני מלי כשלא חלל את השם, כלומר שלא חטא
והחטיא אחרים, אבל אם חלל את השם, אין כפרתו נגמרת עד שימות.
וכל זה בזמן שאין שם שעיר המשתלח, אבל בזמן שיש שעיר המשתלח
הוא מכפר על כל העברות, קלות וחמורות, חוץ מעברות שגין אדם
לחברו, שאין מתכפר לו עד שירצה את חברו: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יט} ודאי. דאלו אשם תלוי אף על גב דכתיב ביה כפרה, וכפר
עליו הכהן על שגגתו אשר שגג, לא מכפר כפרה גמורה, אלא תולה להגן עליו
מן היסורין עד שינדע לו שוודאי חטא ויביא חטאת. אי נמי הנד אין אחר
{מכפר כפרתו}, דתנו במשנה ד' פרק ו' דכרתות חיבי חטאות ואשמות ודאין
שעבר עליהן יום הכפורים חיבין, אשמות תלויין פטורין. גמרא: {כ} שזו
עקר התשובה, והתשובה היא שיתודה אדם על עונותיו לפני השם ויתנחם
על מה שחטא ויקבל עליו שלא ישוב לאותו עון לעולם. אמר בודוי והפרישה
מן העון ומודה ועוזב ירוחם, ואמר בחרטה על העון כי אחרי שובי נחמתי
{ירמיה לא}. הרמב"ם: {כא} דארבעה קראי כתיבי. נאמר {ירמיה ג} שובו בנים
שובבים ארפא משובותיכם, למדת שיש עברה שמתכפרת בתשובה לבדה.
ונאמר {ויקרא טז} כי ביום הזה יכפר עליכם, למדת שיש עברה שצריכה יום
הכפורים. ונאמר {תהלים פט} ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם, למדת שיש
עברה שצריכה יסורין, ומסתברא הקל לקלה והחמור לחמורה. ונאמר
{ישעיה כב} ונגלה באזני ה' צבאות אם יכפר העון הזה לכם עד תמותון, למדנו

שֵׁשׁ עֶבְרָה שָׁאִין עָלֶיךָ כִּפֶּרֶה אֶלָּא מִיָּתֶה, וְזֶהוּ חֲלוּל הַשֵּׁם. וּפְרַשׁ הַר"ב חוֹטֵא וּמְחִטִּיא אַחֲרִים, וְכִדְפַרְשׁ רַש"י. וּבִגְמָרָא מְשַׁמַּע דְּכָל שְׁעוֹשֶׂה עֶבְרָה וְאַחֲרִים לְמִדִּין מְמַנּוּ לְנַהֵג גַּם בְּן קָלוּת בְּדָבָר מְקַרֵי חֲלוּל הַשֵּׁם, דְּהֵינּוּ מְחִטִּיא אַחֲרִים. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: {כב} אוֹ שְׁחָטָא חֲטָא שְׁהוּא חָיֵב עָלָיו אָשֵׁם וְדַאי וְהִבִּיא אָשְׁמוֹ. הַרְמְב"ם: (עֵיקָר תּוֹי"ט).

רמב"ם חטאת ואשם ודאי מכפרין מיתה ויום הכפורים מכפרין כו': שמור אלו העיקרים וסמוך עליהם והוא כשהאדם שוגג בעשה ולא תעשה או מזיד בעשה ועשה תשובה מכפרים לו לאלתר. והתשובה הוא שיתודה אדם על עונותיו לפני השם ויתנחם על מה שחטא ויקבל עליו שלא ישוב לאותו עון לעולם אמר בוידוי והפרישה מן העון (משלי כח) ומודה ועוזב ירוחם ואמר בחרטה על העון (ירמיה לא) כי אחרי שובי נחמתי. וכשהזיד בלאו ועשה תשובה תשובה תולה ויוה"כ מכפר. וכששגג בכריתות ובמיתות בית דין במה שהוא חייב עליו חטאת או שחטא חטא שהוא חייב עליו אשם ודאי והביא אשמו וחטאתו ועשה תשובה נתכפר לו במקומו לאלתר ולשון הכתוב הוא כי מביא חטאתו צריך תשובה שנאמר (ויקרא ה) והתודה אשר חטא עליה וכשהזיד בכריתות ובמיתות בית דין ועשה תשובה תשובה ויוה"כ תולין ויסורין ממרקין אז וכשימות נגמרה כפרתו הוא שנאמר אם יכופר העון הזה לכם עד תמותו (ישעיה כב). וכל זה כשעבר ברצונו אבל באונס פטור וכל זה כשאין עבודת יוה"כ אבל בזמן שהיתה העבודה כבר ידעת כי בשעיר המשתלח היו מתכפרין על כל העונות כמו שנבאר בתחילת שבועות: (רמב"ם)

פרק ח - משנה ט

הַאֹמֵר, אֶחָטָא וְאָשׁוּב, אֶחָטָא וְאָשׁוּב, אֵין מְסַפִּיקִין בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה. אֶחָטָא וְיוֹם הַכְּפוּרִים מְכַפֵּר, אֵין יוֹם הַכְּפוּרִים {כג} מְכַפֵּר. עֶבְרוֹת שְׁבִין אָדָם לְמָקוֹם, יוֹם הַכְּפוּרִים מְכַפֵּר. עֶבְרוֹת שְׁבִין אָדָם לְחֵבְרוֹ, אֵין {כד} יוֹם הַכְּפוּרִים מְכַפֵּר, עַד שְׂרָצָה אֶת חֵבְרוֹ. אֶת זֶה

דַּרְשׁ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, מִכָּל חַטָּאתֵיכֶם
לִפְנֵי יְיָ תִטְהָרוּ (ויקרא טז), עֲבֹרוֹת שְׁבִין אָדָם
לְמִקּוֹם, יוֹם הַכַּפּוּרִים מְכַפֵּר. עֲבֹרוֹת שְׁבִין
אָדָם לַחֲבֵרוֹ, אִין יוֹם הַכַּפּוּרִים מְכַפֵּר, עַד
שְׁיִרְצֶה אֶת חֲבֵרוֹ. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, אֲשֶׁרִיכֶם
יִשְׂרָאֵל, לִפְנֵי מִי אַתֶּם מְטַהְרִין, וּמִי מְטַהֵר
אֶתְכֶם, אָבִיכֶם שְׁבַשְׁמַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל לו),
וְזָרַקְתִּי **[כה]** עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם.
וְאוֹמַר (ירמיה יז), מְקוֹה יִשְׂרָאֵל יְיָ, מִה מְקוֹה
מְטַהֵר אֶת הַטְּמְאִים, אֵף הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
מְטַהֵר אֶת יִשְׂרָאֵל:

ר"ע מברטנורה אַחְטָא וְאֲשׁוּב אַחְטָא וְאֲשׁוּב. תְּרִי זִימְנִי: אִין מְסַפִּיקִין
בְּיָדוֹ וְכוּ'. שְׁכִינֹן שְׁעֵבֵר עֲבָרָה וְשָׁנָה בָּהּ שׁוּב אִינוּ פּוֹרֵשׁ מִמְּנָה, לְפִי
שְׁדוּמָה עָלָיו כְּהִתֵּר: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[כג]** אִין כּוּ'. כְּמוֹ אֲמַרְם אִין מְסַפִּיקִין בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה.
וּלְפִיכֵן לֹא יַעֲזְרֶהוּ הַשֵּׁם שְׁיַעֲשֶׂה בְּצוּם כְּפּוּר מַה שְׁרָאוּי לוֹ לַעֲשׂוֹת כְּדִי
שְׁיִכְפְּרוּ לוֹ עֲוֹנוֹתָיו בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם. הֶרְמַבִּי"ם. וּלְפִי זֶה נִרְאֶה דְהִכָּא נִמְי בְּתַרִּי
זִימְנִי כְּמוֹ בְּרִישָׁא, דְּלִהֲכִי אִין מְסַפִּיקִין, דְּאִינוּ פּוֹרֵשׁ. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[כד]**
שְׁבִין אָדָם לַחֲבֵרוֹ. [והא] דְּכִתִּיב [שמואל א ב] אִם יַחְטָא אִישׁ לְאִישׁ וּפְלָלוּ
אֱלֹהִים. הֲכִי קָאֵמַר וּפְלָלוּ לְשׁוֹן פִּיּוֹס, שְׁפִיִס לַחֲבֵרוֹ וְרָצָהוּ, הָאֱלֹהִים יִמְחַל
לוֹ, וְאִם לֹהִי יַחְטָא אִישׁ מִי יִתְפַּלֵּל בְּעֵדוֹ אִם אִינוּ שָׁב מֵעֲבֹרוֹת שְׁבִינְדוֹ. גְּמָרָא:
[כה] שֶׁנֶּאֱמַר וְזָרַקְתִּי כּוּ'. יֵשׁ לְתַמָּה דְּלָמָּה שְׁבִיךְ רַבִּי עֲקִיבָא מְקַרָּא שְׁלַפְנִיּוֹ,
לִפְנֵי ה' תִּטְהָרוּ, מִפְּרֵשׁ יוֹצֵא שְׁה' מְטַהֵר אוֹתָנּוּ, וְלָמָּה יִדְמָה בִּיד הַנְּבִיאִים,
הֲלֹא לִפְנֵינוּ מְאִיר סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֹּאת. וְעוֹד יֵשׁ לְהַבִּין סְמִיכוֹת הַמַּאֲמָרִים
אֶהְדְּדִי. וּבְחַבּוּרֵי שְׁעִשׁוּעֵי יוֹם בְּסֵדֶר אַחֲרֵי הָאֲרֻכְתִּי לְדַרְשׁ בְּעֲזַרַת הַשֵּׁם
יִתְבָּרֵךְ לִישָׁב, דְּהֵנָּה בְּאֵמַת הַמְּקַרָּא קָדֵשׁ הִזָּה אִין לוֹ הַכְּרַע, דְּאִם נִפְרֵשׁ
דְּהַמַּאֲמָר מִכָּל חַטָּאתֵיכֶם נִדְרֵשׁ לִפְנֵינוּ, אִם כֵּן אֲדַרְבֶּה מוֹרָה לְהַפּוֹד, כִּי בִּיּוֹם
הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל חַטָּאתֵיכֶם, וְקָאִי עַל עֲבֹרוֹת שְׁבִין אָדָם
לַחֲבֵרוֹ. וּלְזֹאת כִּיּוֹן דְּהִתְנָא מִדְּחָה הָאִי פְּרוּשָׁא, וְסַתֵּם דְּמָה שְׁבִין אָדָם
לַחֲבֵרוֹ אִין יוֹם הַכַּפּוּרִים מְכַפֵּר, מִמְּתִיק בְּלִשׁוֹנוֹ אֶת זוֹ דַּרְשׁ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן
עֲזַרְיָה. דְּזֶה דַּרְשׁ וְחִדֵּשׁ דְּקָרָא לְדַרְשׁ הַקָּרָא לְאַחֲרֵי מִכָּל חַטָּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה',
דְּדוּקָא מַה שְׁהוּא בֵּין אָדָם לְמִקּוֹם. אָמְנָם קֶשֶׁה דְּבִאֲמַת מְנַלְיָה לְרַבִּי אֶלְעָזָר
בֶּן עֲזַרְיָה הָא, דְּלָמָּה הַמְּקַרָּא נִדְרֵשׁ לִפְנֵינוּ וְכַפְרָה לְכֻלָּם יְהִיו, לְזֶה בָּא רַבִּי
עֲקִיבָא לִישָׁב בְּמַאֲמָרוֹ אֲשֶׁרִיכֶם כּוּ' לְהוֹכִיחַ דְּנִדְרֵשׁ לְאַחֲרֵי וְאִינוּ מְכַפֵּר רַק
עַל מַה שְׁבִין אָדָם לְמִקּוֹם. וַיִּדְקֶדֶק עוֹד דְּהִתְהַלָּה אֲשֶׁרִיכֶם כּוּ' מִפְּרֵשׁ בְּסִיּוּם

הַתּוֹרָה, אֲשֶׁר־יִשְׂרָאֵל מִי כְמוֹד כּוֹי, וְגַם הַתּוֹרָה לִפְנֵי אַבְיֵיכֶם שְׁבַשְׁמִים גַּם כּוֹי נֹאמֵר בַּתּוֹרָה, הֲלֹא הוּא אַבְיָד. וַיִּקְדַּם דְּבַר־יְהוָה בְּפִרְשֵׁי קְדוּשִׁים, קְדוּשִׁים תְּהִיוּ, אִם אַתֶּם מִקְדִּישִׁים עֲצַמְכֶם מֵעַלְהָ אֲנִי עֲלֵיכֶם כְּאֵלֹהֵי קְדֻשְׁתֶּם אוֹתִי, וְאִם אֵין אַתֶּם מִקְדִּישִׁים עֲצַמְכֶם מֵעַלְהָ אֲנִי עֲלֵיכֶם כְּאֵלֹהֵי לֹא כוֹי, אוֹ אֵינוֹ אֵלָּא אִם קְדֻשְׁתֶּם אוֹתִי הֲרִינִי מִקְדֵּשׁ וְאִם לֹא אֵינִי מִקְדֵּשׁ. תִּלְמוּד לומר כִּי קְדוּשׁ אֲנִי, בְּקְדֻשְׁתִּי תָמִיד בֵּין אַתֶּם מִקְדִּישִׁים בֵּין כּוֹי. עוֹד נִקְדִּים מֵה שְׁעַלְתֶּה מִצְדָּתְנוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּדַבְּרֵי הַפִּיּוֹט הַיּוֹם הַרְתָּ עוֹלָם, אִם כְּבָנִים כּוֹי וְאִם כְּעַבְדִּים כּוֹי. כְּאֲשֶׁר נִדְמָה בֵּין הַמֶּלֶךְ שְׁגֹזֵל מֵאוֹצְרוֹת אָבִיו וְגַם עֶשֶׂק וְרֵצָח לְבָנֵי הַמְּדִינָה, דְּבוֹדָאֵי הַנֶּקֶל לוֹ לְהַתְחַטָּאת וְלִרְצוֹת לְאָבִיו, וְאִם אָבִיו הַמֶּלֶךְ יִמְחַל לְבָנוּ, עִם כָּל זֶה בְּנֵי הַמְּדִינָה בְּמִשְׁפַּט הַמֶּלֶךְ יַעֲמְדוּ לְצַעֵק עַל הַעֲוִוֹת שֶׁעָשָׂה בְּנוֹ נֶגְדָם, וְכָל זָמַן שֶׁלֹּא יִרְצֶה אַתֶּם, שׁוֹרֵת הַדִּין גָּבַר כַּח הַמֶּלֶךְ וְאֵינוֹ יָכוֹל לְכַפֵּר עִוֹן בְּנוֹ. אֲמַנְסֵם אִם כְּאֵלָּה יִקְרָה לְעַבְדְּךָ אֲשֶׁר דָּבַר הַמַּלְכוּת יֵצֵא עַל יְדוֹ לְלַחֵם מִלְחַמְתּוֹ וְלִשׂוֹם אֹתוֹ בְּמִרְכָּבָתוֹ, בְּוֹדָאֵי כְּשֶׁמִּרְצָה אֶת הַמֶּלֶךְ וּמְחַמֵּת שֶׁהוּא חָכֵם בְּנִמוּסֵי הַמַּלְכוּת מְבִטֵּל הַמֶּלֶךְ רְצוֹנוֹ, מִמִּילָא שֶׁהַכֹּל מְחוּל לוֹ, דְּהָרִי הַמֶּלֶךְ יַעֲנֶה לְבָנֵי הַמְּדִינָה, הֲלֹא אֲשֶׁר הַשְּׁבִתִי אֹתוֹ עַל כִּנּוֹ הוּא הַנֶּגֶע לְטִבַּת כָּלְכֶם לְהַלְחֵם נֶגְדַת הַצָּר הַצָּר, וּבְכַחֵי לְמַחֵל גַּם עַל אֲשֶׁר קִלְקַל נֶגְדְּכֶם, דְּהָרִי כָלְכֶם חֲיָבִים בְּכַבְדֵי הַנֶּגֶע לְכַבְדְּכֶם, וּבְדַבְּרֵינוּ מְבֹאֵר בְּאַרְיִכוֹת בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. מַעֲתָה עוֹלָה שְׁפִיר נִפְתַּת דְּבַר־יְהוָה הַמְּשֻׁנָּה, דְּבַתְּחִלָּה קֹאמֵר אֵת זֶה דְּרַשׁ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, שְׁדוֹרֵשׁ הַכְּרַעַת הַמִּקְרָא מִכָּל חֲטָאֵיכֶם לִפְנֵי ה', דְּנִדְרַשׁ לְאַחֲרָיו, וּמִיִּשְׁבַּב רַבִּי עֲקִיבָא לְהַכְרִיעַ דְּכֹן הַהִכְרַח שֶׁלֹּא לְדַרְשׁ לִפְנֵינוּ כְּמִבְּאֵר. וְזֶהוּ אֲשֶׁר־יְהוָה יִשְׂרָאֵל, דְּאֲשֶׁר תִּהְלֶה שֶׁהוּא לְכֶם לִפְנֵי מִי אַתֶּם מְטַהְרִים, דְּמַעֲלָה עֲלֵיכֶם כְּבִיכּוֹל כְּאֵלֹהֵי קְדֻשְׁתֶּם אוֹתִי הוּא רַק מִי מְטַהֵר אֶתְכֶם, דְּטַהֲרָה הוּא רַק לְעֲצַמְכֶם, וְאִם קְדֻשְׁתֶּם עֲצַמְכֶם מֵעַלְהָ אֲנִי עֲלֵיכֶם כְּאֵלֹהֵי קְדֻשְׁתֶּם אוֹתִי כּוֹי, וְהוּא רַק בְּמַדְרַגַת אֱהָבַת הַבּוֹן, וְכִי קְדוּשׁ ה' בֵּין אַתֶּם כּוֹי. וְהַשֶּׁרֶשׁ פּוֹרָה כּוֹי שְׂאֵם אֵין אַתֶּם מִקְדִּישִׁים אֵינִי מִקְדֵּשׁ, הוּא רֹאשׁ וְלַעֲנָה, וְאִם חֲטָאתָ מֵה תִּפְעַל לְיוֹצֵר הָאֵדָם. וְעוֹלָה שְׁפִיר אַבְיֵיכֶם שְׁבַשְׁמִים, דְּהוּא בְּמַדְרַגַת אֵב כְּבִיכּוֹל וְהַשְּׁמִים שְׁמִים לְה' כְּמוֹ שְׁנֵאמַר וְזָרְקֵתִי כּוֹי וְטַהַרְתֶּם, שְׂאֵתֶם תִּטְהַרוּ. וְרֵאֵיהָ מִפְּרִשֵׁת עוֹד מִפְּסוּק מִקּוּהָ יִשְׂרָאֵל, דְּקֹאֵי לְרִישָׁא דְּקֹרָא בִּירְמִיָּה, אִם עֲוִינֵנוּ עֲנוּ בְּנוֹ ה' עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֵךְ כִּי רַבּוּ מְשׁוּבוֹתֵינוּ לְךָ חֲטָאֵנוּ. דְּבִזָּה שֶׁהֲלַכְנוּ שׁוֹבֵב בְּדַרְכֵי לְבַבֵּנוּ לְךָ חֲטָאֵנוּ, אֲנַחְנוּ הַחוֹטְאִים וְהַחֲסֵרִים, וְלִנְפְשֵׁנוּ הֲרַעְנוּ וְלֹא לְךָ יוֹצֵר הָאֵדָם. וְעַל זֶה מֵיַעַד אוֹתְנוּ מִקּוּהָ יִשְׂרָאֵל כּוֹי לְטַהֵר אוֹתְנוּ. וְכִיּוֹן שְׁכֹן מִכְּרַח הַכְּרַעַת הַפְּסוּק מִכָּל חֲטָאֵיכֶם לִפְנֵי ה', דְּעֵבְרוֹת שְׁבִין אֵדָם לְחַבְרוֹ אֵין יוֹם כְּפוּר מְכַפֵּר עַד שִׁירְצָה אֶת חֲבֵרוֹ. לְשׁוֹן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב. לְפִי שֶׁהַדְּרָךְ הַיִּשְׁרָה הִיא שְׁיָבוֹר הָאֵדָם בְּעֲצָמוֹ לְהַתְקַדֵּשׁ וְלְטַהֵר, וְאִז כְּשֶׁבֵּא לְטַהֵר מְסִיעֵין לוֹ, וְעַל זֶה אָמַר לִפְנֵי מִי אַתֶּם מְטַהְרִים. וּמִפְּנֵי שֶׁלְּפַעֲמִים לְפִי שֶׁיִּצָּר לֵב הָאֵדָם רַע עָלָיו לֹא יוּכַל לְהַתְגַּבֵּר עָלָיו לְכוּפּוֹ לְטַהֵר בְּתַשׁוּבָה, וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עִוֹן יְעוֹרְרָהוּ וּבִימִין צְדָקוֹ יִתְמַכְּהוּ לְבַלְתִּי יִדַּח מִפְּנֵי נִדְחָ. וְזֶהוּ מִי מְטַהֵר אֶתְכֶם. וְנֹאמֵר וְזָרְקֵתִי, וְזֶהוּ בְּלִי הַתְּעוֹרְרוֹת הָאֵדָם, אֵלָּא בְּרַחֲמֵי מְטַהֵרִים. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו יְטַהֲרֵנוּ מִכָּל טְמֵאוֹתֵינוּ, וְלִבֵּית קְדֻשׁוֹ יִקְבֹּץ נְפּוּצוֹתֵינוּ, בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן וְאָמֵן : (עֵיִקָר תּוֹי"ט).

רמב"ם **האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב כו':** האומר אחטא ויום הכפורים מכפר אין יום הכפורים מכפר כמו אמרם אין מספיקין בידו

לעשות תשובה ולפיכך לא יעזרהו השם שיעשה בצום כיפור מה שראוי לו
לעשות כדי שיתכפרו לו עונותיו באותו היום ושעיר המשתלח אינו מכפר
עבירות שבין אדם לחבירו. (רמב"ם)

